

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
जिल्ला विपद् ब्यवस्थापन समिति
अछाम

अछाम जिल्ला
(गाउँपालिका / नगरपालिका)

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
१३औं अध्यावधिक योजना, २०८०

(District Disaster Preparedness & Response Plan (DPRP)-2023)

दस्तावेज : जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

प्रथम पटक प्रकाशन मिति : २०६८

अध्यावधिक : २०६९

अध्यावधिक : २०७०

अध्यावधिक : २०७१

अध्यावधिक : २०७२

अध्यावधिक : २०७३

अध्यावधिक : २०७४

अध्यावधिक : २०७५

अध्यावधिक : २०७६

अध्यावधिक : २०७७

अध्यावधिक : २०७८

अध्यावधिब : २०७९

अध्यावधिक : २०८०

प्रकाशक : जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, अछाम

सर्वाधिकार : प्रकाशक

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८० को अध्यावधि गर्ने कार्यदलको विवरण
संयोजक : जिल्ला प्रशासन कार्यालय
सदस्य : स्वास्थ्य कार्यालय अछाम
सदस्य : कृषि ज्ञान केन्द्र
सदस्य : जिल्ला समन्वय समिति
सदस्य : शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइ
सदस्य : खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३ अछाम
सदस्य : नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, अछाम

दस्तावेजीकरण

खेम प्रशाद भट्टराई, : जे.के. ईन्जीनियरिंग यूसोशियशन प्रा.लि. ललितपुर नेपाल

प्रेम बहादुर लुहार : जिल्ला संयोजक मर्सिकोर नेपाल भकारी परियोजना

शिवराज हुंगाना : परियोजना संयोजक वाक नेपाल भकारी परियोजना

आर्थिक तथा सहयोगी संस्था : मर्सिकोर नेपाल / वाक नेपाल भकारी परियोजना

शब्दसंक्षेप (Abbreviations)

जिसस:	जिल्ला समन्वय समिति
नपा :	नगरपालिका
गापा :	गाउँपालिका
नेरेसो :	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
गैसस :	गैरसरकारी संस्था
DAO:	District Administration office.
DDMC	District Disaster management Committee
CERT:	Community Emergency Response Team
CRRT:	Community Rapid Response Team
CADRE:	Community Action for Disaster Response
DDRT:	District Disaster Response Team
DEOC:	District Emergency Operation Center
DPRP:	Disaster Preparedness for Response Plan
IEC:	Information, Education and Communication
NGO:	Non Government Organization
INGO:	International Non Government Organization
NFRI:	Non Food Relief Items
NRCS:	Nepal Red Cross Society
VCA:	Vulnerability and Capacity Assessment
QRT:	Quick Response Team
RRT:	Rapid Response Team
CCA	Climate Change Adaptation
WFP	World Food programme

तेहौँ संस्करण सम्बन्धमा

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, मर्सिकोर नेपाल, बाक नेपाल भकारी परियोजना तथा जिल्ला स्थित सरोकारवाला निकायको प्रयासमा २०८० मा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तेहौँ संस्करण प्रकाशन गरिएको छ। विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले अछाम जिल्लामा वर्षेनीको प्रकोपबाट हुने जनधनको क्षतीलाई कम गर्न सहयोग पुग्ने आशा गर्न सकिन्छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण का लागि समेत सरोकारवाला निकायहरूलाई जिम्मेवारी वहन गर्न पनि यस योजनाले सहयोग गरेको हामीले महशुस गरेका छौँ। यस जिल्लामा भुकम्प, महामारी, आगलागी, पहिरो, हावाहुरि र बाढी प्रमुख प्रकोप हुन भने चट्टयाङ तथा असिनापानी सहायक प्रकोपका रूपमा रहेका छन्।

बाहौँ पटक प्रकाशन भएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा समावेश भएका विषयवस्तु र सूचनाहरूलाई थप अद्यावधि गर्दै समसामयिक सामाग्रीलाई समेटि तेहौँ संस्करण प्रकाशन गरिएकोछ।

प्राकृतिक प्रकोपलाई रोक्न सकिदैन तर यसबाट हुने क्षतीलाई कम गर्न सकिन्छ, यसकालागि सर्वपक्षीय र सामूहिक प्रयासको आवश्यकता भने पर्दछ। त्यसैले समुदाय, स्थानीय निकाय, सुरक्षा बल, सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको प्रयासबाट मात्र यो कार्य पुरा गर्न सकिन्छ। प्रकोप प्रभावितहरूलाई राहत सहयोग सुनिश्चित हुनुपर्दछ, भन्ने कुरा मानवीय सहायता सम्बन्धि आचारसंहितामा उल्लेख गरिएको छ। यसै आचारसंहितामा आधारित रहेर प्रभावितलाई सहयोग र संरक्षण गर्नुकासाथै उनीहरूको राहत सम्बन्धि अधिकार सुनिश्चित गर्नु सम्बन्धित सरकार र सम्बद्ध पक्षको उत्तरदायित्व हो भन्ने बारेमा उक्त आचारसंहिता (मानवीय घोषणा-पत्र) मा उल्लेख गरेको छ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा सक्रिय रहदै आएको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य सम्बन्धित निकायहरूलाई पनि पूर्वतयारीका तथा प्रतिकार्यका कार्यहरूमा सक्रिय गराउँदै जाने र जिल्लामा पूर्वसूचना प्रणालीको विकास एवं प्रकोपबाट प्रभावित समुदायलाई आयमूलक कार्यमा संलग्न गराउन पनि विभिन्न संघसंस्थाहरू सक्रियरूपमा सहभागी हुदै आएका छन्।

पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तेहौँ संस्करण परिमार्जनका लागि प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्बन्धित निकाय, व्यक्ति सबैलाई धन्यवाद दिदै यस पुस्तकमा भएका कमीकमजोरीहरू औल्याइदिई आगामी प्रकाशनलाई अझ बढी परिस्कृत र परिमार्जित गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुनेछ भन्ने कुरा यो पुस्तकका प्रयोगकर्ता एवं अध्ययनकर्ताहरू बाट हामीले आशा गरेका छौँ।

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

मगलसेन, अछाम

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
मंगलसेन, अछाम

च.न.

मिति : २०८०/०३/०६

शुभकामना

अछाम जिल्ला विपद्का दृष्टिकोणले अत्यन्तै जोखिममा रहेको जिल्ला हो । वर्षेनी आउने पहिरो र बाढीका कारण जमिन कटान बाढी पहिरोका कारण बस्तिहरु विस्थापित भई यसका असरहरु वाट जिल्लाका सम्पूर्ण पालिका प्रभावित हुने गरेका छन । मानवीय वा प्राकृतिक कारणबाट उत्पन्न विपद्लाई योजनाबद्ध रुपमा व्यवस्थापन गर्न सहयोगी हुने गरी तयार पारिएको यस “ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८०” ले अछाम जिल्लामा आउनसक्ने विपद् व्यवस्थापनको कार्यमा जिम्मेवारी भएका जिल्ला स्थित सबै नगरपालिकाहरु गाउँपालिकाहरु वडा कार्यालय सम्मका निकायहरुका लागि आधारभुत योजनाका रुपमा सघाउ पुरयाउन सक्ने हुन्छ । यस जिल्ला भित्र विपद् व्यवस्थापनको कार्यमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति साथै स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति संग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा सहकार्य गर्न चाहाने सबै गैर सरकारी संस्था सामाजिक संघ संस्था लगायत लाई समेत यो योजनाले महत्वपूर्ण सघाउ पुरयाउन सकोस ।

विपद्लाई व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ, सामुहिक प्रयास वाट विपद् लाई टार्न सकिन्छ, विपद् वाट आउने सक्ने नोक्सानी लाई रोक्न सकिन्छ भन्ने विश्वासका साथ तयार पारिएको यस योजनाले आउँदा दिनहरुमा विपद् व्यवस्थापनमा ठुलो सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । विगतको अनुभवलाई समेत समेटेर राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरु, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, सरकारी कार्यालयहरु, राजनीतिक दल तथा अन्य क्षेत्रमा अनुभवी र जिज्ञासु वर्गहरुका राय र सुझावबाट तयार पारिएको यस कार्य योजना अछाम जिल्लाको विपद् व्यवस्थापनको लागि एक महत्वपूर्ण आयाम हो । यो पुस्तिका परिमार्जन गर्न सहयोग गर्ने मर्सिकोर नेपाल भकारी कार्यक्रम लगायत जिल्ला स्थित सम्पूर्ण सरोकारवाला निकाय हरु लाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो कार्य योजना विपद् व्यवस्थापनको कार्यका लागि सम्पूर्ण जिल्ला भित्र महत्वपूर्ण दिशा निर्देश गर्ने आधार बन्न सकोस भन्दै धन्यवाद र शुभकामना दिन चाहन्छु ।

शिवराम न्यौपाने

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय
मंगलसेन, अछाम

शुभकामना

प्रकोप आकस्मिक घटना भएकोले यसलाई रोक्नु मानव क्षमता भन्दा बाहिरको कुरा भएतापनि पूर्वतयारी योजनाबाट यसको प्रभाव तथा क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न सकिने तथ्य विभिन्न अध्ययन तथा हाम्रा आफ्नै अभ्यासहरूबाट समेत प्रमाणित भैसकेको छ । प्रकोपको दृष्टिकोणले संवेदनशील मानिएको अछाम जिल्लामा रोगव्याधि, बाढी, आगलागी जस्ता प्राकृतिक एवं मानव श्रृजित प्रकोपहरूबाट वर्षेनी ठुलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ । यस समस्यालाई आत्मसाथ गर्दै जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मर्सिकोर भकारी कार्यक्रम र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा अछामको साभेदारीबाट अछाम जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा राहत कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ । यसै क्रममा अछाम जिल्लामा पनि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० तयार भएको छ । त्यसपश्चात यस जिल्लाको विपद् सहयोग कार्यमा सरोकारवालाहरू वीचको प्रभावकारी समन्वयबाट विपद् व्यवस्थापनको कार्य गुणात्मक रूपमा सुधार हुदै आएको छ ।

साथै, विगतका अनुभवका आधारमा जिल्लाको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० अछाम जिल्लामा मात्र सीमित नभएर विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा एउटा जीवन्त दस्तावेजको रूपमा स्थापित भएको पाईन्छ । अन्य जिल्लाहरूमा पनि यसको प्रभाव देखिएकोले यो कार्य आफैमा अत्यन्त महत्वपूर्ण छ ।

यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा गरिएको पुनरावलोकन, विपद् न्यूनीकरण तथा हाम्रा विगतका योजनाबद्ध अभ्यासहरूको परिमार्जित रूप भएकोले यस योजनाले विपद्को समयमा देखा पर्न सक्ने थप जटिलताहरूलाई समेत संवोधन गर्दै विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई अभै प्रभावकारी, जिम्मेवारीपूर्ण र जवाफदेही बनाउनेछ भन्ने विश्वास लिन सकिन्छ ।

अतः यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको निर्माण तथा पुनरावलोकन गर्ने क्रममा विभिन्न क्षेत्रबाट सहयोग पुर्याउनु हुने जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, अछाम, मर्सिकोर भकारी कार्यक्रम लगायत सरोकारवालाहरू सवैमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौ ।

अन्तमा, यो योजना सवैका लागि उपयोगी र प्रेरणादायी श्रोत बनोस भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौ ।

ललित बहादुर कुँवर

प्रमुख

जिल्ला समन्वय समिति, अछाम

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

जिल्ला शाखा अछाम,

धन्यवाद

कुनैपनि प्रकोप अकस्मात हुने घटना/दुर्घटनाहरू हुन, यसलाई रोक्नु मानव क्षमताभन्दा बाहिरको भएतापनि पूर्वतयारी योजनालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सकेको अवस्थामा प्रकोपको असर तथा क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न सकिने तथ्य विभिन्न अध्ययन तथा हाम्रो आफ्नै अभ्यासहरूबाट समेत प्रमाणित भैसकेको छ। प्रकोपको दृष्टिकोणले संवेदनशील मानिएको अछाम जिल्लामा भुकम्प पहिरो बाढी, आगलागी, महामारी जस्ता प्राकृतिक एवं मानव श्रृजित प्रकोपहरू बर्षेनी हुने गरेको छ।

“विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना” २०८० प्रकाशन गरिएको छ। प्रस्तुत विपद् पूर्वतयारी योजना तेहौं संस्करण प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा विगतका हाम्रा योजनाबद्ध अभ्यासहरूको परिमार्जित स्वरूप भएकोले यस योजनाले विपद्को क्षेत्रमा देखा पर्नसक्ने थप जटिलताहरूलाई समेत सम्बोधन गर्दै विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई अभै प्रभावकारी, जिम्मेवारीपूर्ण र जवाफदेही बनाउनेछ, भन्ने विश्वास लिन सकिन्छ।

अतः यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको निर्माण तथा पुनरावलोकन गर्ने क्रममा जिल्ला समन्वय समिति, मर्सिकोर भकारी कार्यक्रम तथा विभिन्न क्षेत्रबाट सहयोग पुर्याउनु हुने जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अछाम, र अन्य सरोकारवालाहरू सबैलाई नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा अछामको तर्फबाट हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं।

अन्तमा, यो योजना सरोकारवाला सबैकालागि उपयोगी र प्रेरणादायी श्रोत बनोस भन्ने शुभकामना पनि व्यक्त गर्न चाहन्छौं।

रत्न प्रसाद ढुगानां

सभापति

विषयसूची

१. पृष्ठभूमि :	१ - १५
१.१: जिल्लाको परिचय	
१.२ : योजनाको पृष्ठभूमि	
१.२.१ विपद्को स्थिति	
१.२.२ विपद् योजना निर्माणको आवश्यकता / औचित्य	
१.२.३ विपद् योजना निर्माणको उद्देश्य	
२. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य	१६
३. विपद् जोखिमको अवस्था	१७ - ४५
३.१ विगतका विपद्हरूको विश्लेषण	
३.२ कानुनी, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था	
३.३ प्रमुख र प्राथमिकतामा रहेका प्रकोपहरू	
३.४ सम्भाव्य प्रकोपको आँकलन तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्रको नक्सांकन	
३.५ विपद् संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण	
३.६ विपद् जोखिम आँकलन तथा नक्सांकन	
३.७ प्रकोप पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणाली	
३.८ सरोकारवाला संस्थाहरू	
३.९ विषयगत क्षेत्रहरू	
४. सामान्य पूर्वतयारी योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रका लागि)	४६ - ५५
५. पूर्वानुमानमा आधारित योजना (पूर्वानुमान सम्भव हुने प्रकोपहरूको लागि)	५६ - ५८
६. आपत्कालिन प्रतिकार्य योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरूको लागि)	५९ - ६८
७. आवश्यकताको लेखाजोखा	६९ - ८९
७.१ विषयगत श्रोत साधनको आँकलन	
७.२ बन्दोवस्तीका सामानहरूको आँकलन	
७.३ अन्य आवश्यकताहरू	
७.४ अनुमाननित लागत	
७.५ आर्थिक श्रोत	
८. अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य	८०
९. लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण	८१
१०. अनुगमन, मूल्यांकन तथा सिकाइ योजना	८१ - ८३
१०.१ लक्ष्य तथा सूचकहरू	
१०.२ अनुगमन मूल्यांकन तथा सिकाइ संयन्त्र	
१०.३ अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्ययोजना	
१०.४ क्षमता विकास	
१०.५ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको पुनरावलोकन र पृष्ठपोषण	
११. सन्दर्भ सामग्रीहरू	८५
१२. अनुसूचीहरू	

१. पृष्ठभूमि

नेपाल विपद्को दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देशहरू मध्ये एक हो । विश्वका विभिन्नहरू मुलुकमध्ये नेपाल भूकम्पका हिसाबले ११ औं, जल उत्पन्न प्रकोप जोखिमको हिसाबले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको हिसाबमा विश्वमा चौथो, एशिया स्तरमा छैठौं जोखिमपूर्ण देशको रूपमा रहेको छ । नेपालमा विशेषगरी नियमित रूपमा हुने बाढी, पहिरो, हुरिबतास, आगलागी, चट्याङ, सडक दुर्घटना, असिना, हिम पहिरो, महामारी जस्ता मौसमी विपद्बाट हरेक वर्ष लगभग बीस हजार भन्दा बढी परिवारहरू प्रभावित हुने गरेका छन् । नेपालमा प्रतिवर्ष विभिन्न प्रकारले सिर्जित विपद्हरूबाट सरदर औसतमा एक हजारको हाराहारीमा मानिसहरूको मृत्यु हुने गर्दछ । जसमध्ये वार्षिक ३ सय जनाको मृत्यु बाढी तथा पहिरोका कारणले मात्रै हुने गर्दछ । यसैगरी सबैभन्दा बढी आगलागीले धनसम्पत्तीको नोक्सानी हुने गरेको छ । मानवीय क्षति बाहेक पशु चौपाया, पंक्षी, जमिन र बालीनालीमा हुने क्षतिको आकलन गर्न नै गाह्रो छ ।

विपद्को कारण नेपालले हरेक वर्ष औसतमा १ अरब २९ करोड बराबरको सम्पत्तिको क्षति व्यहोनु परेको छ । त्यसै गरेर नेपालको विकास दर ३ देखि ४ प्रतिशत रहेको छ भने विपदले विनास गर्ने दर ८ देखि २५ प्रतिशत सम्म हुने गरेको देखिएको छ । कमजोर भूबनोट, भूगर्भीय संरचनाका कारण नेपाल विपद्को उच्च संकटासन्नताको अवस्थामा रहेको छ । नेपाल भूकम्पीय जोखिममा रहेको कुरा विभिन्न अनुसन्धान र अध्ययनले देखाएका छन् । २०७२ साल वैशाख १२ र २९ गतेको भूकम्पले नेपाललाई ठूलो क्षति पुऱ्यायो र त्यसको पुनर्निर्माण एवं पुनरुत्थानको लागि ठूलो लगानी र मिहिनेतको आवश्यकता रहेको छ । नेपालको भौगोलिक अवस्थाले गर्दा जुनसुकै समयमा देशको जुनसुकै भूभागमा भूकम्प जान सक्ने कुरालाई सबैले मनन गर्नुपर्ने स्थिति रहेको छ । यस्तै हरेक वर्ष जस्तो कोशी, कर्णाली र महाकाली लगायतका नदीहरूमा आउने बाढीहरू पनि विपद्का उदाहरणहरू हुन ।

विपद् व्यवस्थापन र उद्धार कार्यलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा मानव अधिकारका रूपमा अधि बढाउन १८ देखि २२ जनवरी २००५ मा जापानको ह्योगो शहरमा प्राकृतिक विपद् न्यूनीकरण सम्बन्धी दोस्रो विश्व सम्मेलन भएको थियो । यस विश्व सम्मेलनलाई ह्योगो सम्मेलन र सो सम्मेलनद्वारा जारी गरिएको घोषणापत्रलाई ह्योगो घोषणापत्र (Hyogo Declaration) तथा कार्य योजनालाई ह्योगो कार्य योजनाको (Hyogo Action Plan) नामले चिनिन्छ । त्यस अवसरमा नेपालले विपद् न्यूनीकरण एवं समन्वय परिषदको गठन, विपद् सम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तयार गर्ने, विकसित मुलुकका उच्च प्रविधि र अनुभवहरूलाई अनुशरण गर्ने, दिगो विकास र सुरक्षित भविष्य निमार्णका लागि शिक्षा भन्ने नारालाई साकार पार्न शैक्षिक पाठ्यक्रममा सुधार गर्ने र विपद् न्यूनीकरणका लागि विश्व कोषको स्थापना गर्ने जस्तो कुराहरूमा आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ । साथै २५ असोज २०६६ मा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत गरिएको रणनीतिमा पनि प्रकोप जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धी अवधारणाहरूलाई आपतकालीन पूर्वतयारी (Preparedness), प्रतिकार्य (Response) तथा पुनर्लाभ (Recovery) सम्बन्धी कार्यक्रम व्यवस्थित रूपमा समावेश गर्ने समेत उल्लेख गरिएको छ । नेपालले तय गरेको अवधारणाहरू सन् २००५ मा १६८ राष्ट्रहरूले तयार गरेको १० वर्षे Hyogo Framework तथा सन् २०१५ मार्च १८ मा जापानको Sendai मा सम्पन्न संयुक्त राष्ट्रसंघीय विश्व सम्मेलनले तय गरेको The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030 बाट निर्दिष्ट छन् । विपद्को सवाल भनेको राहत र उद्धार सँग मात्र सीमित छैन । आधारभूत मानव अधिकार, मानवीय कानून, विकास निर्माण, गाँस, बास, कपास, शान्ति सुरक्षा एवं सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक लगायतका हरेक विषयहरूसँग यसको प्रत्यक्ष सम्बन्ध छ । यस्तै संवेदनशील सवालहरूलाई हृदयंगम गरी विपद् व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई समाहित गरि जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना- २०८० अछाम तयारी गर्दै दिगो विकासको अवधारणाभित्र एकीकृत गरिनुपर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ । यसका लागि आवश्यक पर्ने अल्पकालीन एवम् दीर्घकालीन योजनाका साथ विपद् व्यवस्थापनका गतिविधिहरूलाई विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरू र सरोकारवाला निकायहरू बीचको साभेदारी, समन्वय र सहकार्यमा प्रतिबद्धता र ऐक्यबद्धताका साथ योजना तर्जुमा देखि कार्यान्वयन सम्म कार्य गर्नुपर्ने आजको सान्दर्भिकता हो ।

यिनै कुराहरूलाई मनन गरी खतरा तथा संकटासन्नता, विपद् प्रभावित स्थानहरू, जिल्लास्थित सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्था हरूको क्षमता र सहभागिता सुनिश्चित गर्दै जिल्ला स्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्यलाई बलियो बनाउने र विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई स्थानीय तह सम्म प्रभावकारी बनाउने प्रयास स्वरूप कम्तीमा जिल्ला तहमा निर्माण गरिएको जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०६८ देखि १३औं पटक अद्यावधिक गरी २०८० प्रकाशन गर्नुको प्रमुख लक्ष्य हो । अछाम जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा सहजीकरण गर्नको लागि मर्सिकोर नेपाल र वाक नेपालद्वारा सञ्चालित भकारी परियोजनाले District Lead Support Agency (DLSA) को भूमिका निर्वाह गरिरहेका छन् । तत्काल राहात वितरणका साथै विपद् पश्चात गर्न सकिने मानवीय सहयोग एवं पुर्ननिर्माण र पुनस्थापनाका क्षेत्रमा विपद् प्रभावित परिवार तथा व्यक्तिहरूलाई आधारभुत सहयोग गर्न सकिने विषयहरूमा आधारित रहि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० तयार गरि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिती अछामले २०८०.अषाढ ६ गतेको बैठकबाट स्वीकृत गरि लागु गरिएको छ ।

जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना लाई प्रत्येक पालिकाले तयार गरि त्यसैको आधारमा जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्दा अभै प्रभावकारी हुने देखिएको छ साथै आगामी वर्ष सम्पूर्ण पालिका लाई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणका गर्नका लागि पालिका लाई अनुरोध गर्ने निर्णय गरिएको छ ।

१.१ अछाम जिल्लाको परिचय:

नेपाल अधिराज्यका ७ वटा प्रदेशहरू मध्ये सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तर्गत पर्ने पहाडी जिल्लाहरूमा अछाम जिल्ला एक हो । यस जिल्लाको सदरमुकाम मङ्गलसैन हो । यस जिल्लामा २०७४ साल फागुन २७ गतेको नेपाल सरकारले स्थानीय तह कार्यान्वयन सँगै अछाम जिल्लामा ६ गाउँपालिका ४ वटा नगरपालिका गरि जम्मा १० वटा स्थानीय तह रहेका छन् । यस जिल्लालाई २ वटा संसदीय निर्वाचन क्षेत्र ४ वटा प्रदेशका लागि प्रान्तीय क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छ । यहाँ रहेका धार्मिक मठमन्दिर हरूमा वैद्यनाथ, वर्दादेवी, षोडशादेवी, तितौडा र पञ्चदेवल हन् । अछाममा पाइने जनावर र पशुपन्छी मध्ये अछामी नौमुठे गाईमा उल्लेखनीय विशेषता पाइन्छ । यस जिल्लामा ऐतिहासिक पर्यटनस्थलको रूपमा खप्तड र सदरमुकामबाट करिब १७ कोष टाढा पर्ने साविकको रामारोशन गा.वि.स.अन्तर्गत ३७८७ मिटरको उचाइमा अवस्थित बाह्र वण्ड अठार खण्ड नामले चिनिने रामारोशन तीर्थस्थल रहेको छ । जसमा जम्मा १२ वटा ताल र १८ वटा समथर फाँटहरू रहेका छन् । विशिष्ट पहिचान भएको अछाम जिल्लाको पनि ऐतिहासिक पृष्ठभूमि विशिष्ट खालको रहेको छ ।

जिल्लाको भौगोलिक स्थिति :

भौगोलिक स्थिति	राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन
पूर्व : कालिकोट र दैलेख	प्रदेश : सुदूरपश्चिम प्रदेश
पश्चिम : डोटी	जिल्ला : अछाम
उत्तर : बाजुरा	प्रतिनिधिसभा निर्वाचन क्षेत्र : २
दक्षिण : सुर्खेत	प्रदेशसभा निर्वाचन क्षेत्र : ४
अक्षांश : २८° ४६' देखि २९° २३'	नगरपालिका : ४
उत्तरसम्म र देशान्तर : ८१° ३२' देखि ८१° ३५' पूर्वसम्म	गाउँपालिका संख्या : ६
कुल क्षेत्रफल : १६९२ वर्ग किलोमिटर	
उचाइ : ५४० मिटरदेखि ३८२० मिटरसम्म	
सदरमुकामको उचाइ : १३२६ मिटर	
जनसंख्या	शैक्षिक स्थिति
महिला : १,२३,५३३ जना	आधारभूत तह : ३९७
पुरुष : १,०५,३१९ जना	माध्यमिक तह : ९६
जम्मा : २,२८,८५२	बालविकास केन्द्र : ४७२
घरघुरी संख्या : ४९,५९३	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र : ४२
सरदर परिवार संख्या : ४.६१	विशेष शिक्षाका कक्षा : ३
जनघनत्व प्रति वर्ग किमी : १३६	क्याम्पस : ७
	स्थानीय तह (शिक्षा शाखा): १०
	साक्षरता
	साक्षरता दर : ९५.५५ प्रतिशत

स्वास्थ्य संस्थाको स्थिति		भूउपयोग:	
जिल्ला अस्पताल	: १	कुल क्षेत्रफल	: १६९२ वर्ग किलोमिटर
सामुदायिक अस्पताल	: १	खेती गरिएको कुल क्षेत्रफल	: २८२१४ हेक्टर
स्वास्थ्य कार्यालय	: १	सिञ्चित सुविधा कुल क्षेत्रफल	: ३३५१ हेक्टर
प्रा.स्वा.केन्द्र	: २	अर्धसिञ्चित कुल क्षेत्रफल	: ६५२८ हेक्टर
स्वास्थ्य चौकी	: ७२	सिँचाइ नभएको कुल क्षेत्रफल	: ३२२३४ हेक्टर
आ.स्वा.के	: ८	वनले ढाकेको क्षेत्रफल	: १.०६१९ हेक्टर
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	: ७		
नगर स्वास्थ्यकेन्द्र	: ५		
आयुर्वेद औषधालय	: १		

सडक यातायात:

सडक यातायात विकासको दृष्टिकोणले अछाम जिल्लामा रहेका सडकहरुलाई अन्तर जिल्ला जोडने, अन्तरपालिका जोडने र स्थानीय तह भित्रका सडक गरेर तीन भागमा वर्गिकरण गरीएको छ

अन्तर जिल्ला जोडने सडक	अन्तरपालिका जोडने कच्ची सडक	स्थानीय तहभित्रका कच्ची सडक
दिपायल-साँफे-मंगलसैन (पक्की सडक बाह्रै महिना चल्ने)	तुर्माखाँद-ढुगांचाल्ना-ढकारी (कच्ची बाटो वर्षात सञ्चालन नभएको)	तुर्माखाँद गाउँपालिका १. तुर्माखाँद-रहफ(कच्ची निर्माणाधिन)
मध्यपहाडी लोकमार्ग (पक्की सडक बाह्रै महिना चल्ने)	बेल्खेत-पुनेपाटा-ढकारी (कच्ची बाटो वर्षातको समय भारी वर्षा हुदा नहुने)	२. धमाली-तोषी-रानीवन-चिसी-तुर्माखाँद (कच्ची निर्माणाधिन) ३. कुनिगडा-बगुरखाल-बाँसकाडा तुर्माखाँद (कच्ची वर्षातको समयमा अवरुद्ध)
चिसापानी-जंगलघाट-मंगलसैन-कच्ची बाटो खोलिएको र जंगलघाटमा पुल निर्माण नभएको)	बेल्खेत-पुनेपाटा-तुर्माखाँद (कच्ची बाटो वर्षातको समय भारी वर्षा हुदा नहुने)	
सेती लोकमार्ग (कच्ची , निर्माणाधिन सडक)	कमलबजार-ढकारी (कच्ची बाटो वर्षातको समय भारी वर्षा हुदा नहुने)	ढकारी गाउँपालिका १ ढकारी-बेनी-बलाता (निर्माणाधिन) २ ढकारी-अम्गाउँ(कच्ची सञ्चालनमा रहेको) ३ ढकारी-हिच्मा (कच्ची वर्षातमा बन्द)
रहफ-हिल्सा (कच्ची , निर्माणाधिन सडक)	मंगलसैन-रामारोशन (कच्ची बाटो वर्षातको समय भारी वर्षा हुदा नहुने)	
साँफे-मार्तडी (पक्की सडक बाह्रै महिना चल्ने)	मंगलसैन-खेतगौरा-ढकारी (कच्ची बाटो निर्माणाधिन)	
चौरपाटी-नारीदाड-दिपायल (कच्ची निर्माणाधिन)	मंगलसैन-चित्रे-चौरपाटी (कच्ची बाटो)	
	जयगढ-रामारोशन (कच्ची बाटो वर्षातको समय भारी वर्षा हुदा नहुने)	कमलबजार नगरपालिका १ कमलबजार-बयला-बेल्खेत (कच्ची वर्षातमा बन्द) २ कमलबजार-बजुडा-चाल्सा (कच्ची वर्षातमा
	जयगढ-मेल्लेख(कच्ची बाटो वर्षातको समय भारी वर्षा हुदा	

	नहुने)	बन्द)
	साँफे-मेल्लेख (कच्ची बाटो बाह्रै महिना सञ्चालन)	३ कमलबजार-मुली (कच्ची वर्षातमा बन्द)
	साँफे-चौरपाटी (कच्ची बाटो वर्षातको समय भारी वर्षा हुदा नहुने)	
	मंगलसैन-चित्रे-साँफे (कच्ची बाटो)	पञ्देवल विनायक नगरपालिका
	ठुलासैन-स्याउले-कमलबजार (कच्ची बाटो निर्माणाधिन)	१.कालिकास्थान-बारला-कालेकाँडा (कच्ची वर्षातमा बन्द) २ विनायक-तोली (कच्ची वर्षातमा बन्द) ३ विनायक-कुईका (कच्ची वर्षातमा बन्द)
	विनायक-रामारोशन (कच्ची बाटो निर्माणाधिन)	मंगलसैन नगरपालिका १ ठाँटीखाँद-वलीगाउँ-मंगलसैन (कच्ची निर्माणाधिन) २ मंगलसैन-कालागाउँ (कच्ची वर्षातमा बन्द) ३ मंगलसैन-सुरैकोट (कच्ची वर्षातमा बन्द)
	मुजाबगर-ठाँटीखाद (कच्ची बाटो बाह्रै महिना सञ्चालन)	रामारोशन-गाउँपालिका १ मुजाबगर-भाटाकाटियाँ (कच्ची वर्षातमा बन्द) २ मुजाबगर-सुतार(कच्ची वर्षातमा बन्द) ३ मुजाबगर-बाटुलासैन(कच्ची वर्षातमा बन्द)
		बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका १ जयगढ-सल्याना(कच्ची वर्षातमा बन्द) २ जयगढ-गाज्रा(कच्ची सञ्चालनमा रहेको) ३ जयगढ-कालीका(कच्ची सञ्चालनमा रहेको)
		मेल्लेख-गाउँपालिका १ बिन्देवासीनी-षोडशा, ऋषिदह, (कच्ची वर्षातमा बन्द) २ मेल्लेख-हात्तिकोट(कच्ची वर्षातमा बन्द) ३.बिन्देवासीनी-कुष्कोट, ठाटी (कच्ची वर्षातमा बन्द)
		साँफेबगर नगरपालिका १ घुघुरकोट-देबीस्थान (कच्ची वर्षातमा बन्द) २ साँफेबगर-बुढाकोट(कच्ची वर्षातमा बन्द)

		३ साँफे-दुनी-पातलकोट(कच्ची बर्षातमा बन्द)
		चौरपाटी-गाउँपालिका १ चौरपाटी-सोकट(कच्ची बर्षातमा बन्द) २ चौरपाटी-पायल (कच्ची सञ्चालन) ३ चौरपाटी-लुंग्रा(कच्ची बर्षातमा बन्द)

भु-उपयोगको स्थिति :

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत
१	कुल क्षेत्रफल	१६९२००	१००%
२	कुल वन क्षेत्र	१,०६१९८	६२.७७
३	वन	८७९९९	५१.५४
४	भाडी, बुट्यान क्षेत्र	४०४३	२.३९
५	चरण क्षेत्र	१४९५६	८.८४
६	कृषि क्षेत्र	५६४४७	३३.३६
७	बस्ती, भीर, पाखा आदि	६५५५	३.८७

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, अछाम

गाउँपालिका र नगरपालिकाको जनसंख्या विवरण: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

क्र.सं.	गाउँपालिका र नगरपालिकाको नामावली	घरघुरी	जनसंख्या			घरपरिवारको औसत आकार
			जम्मा	पुरुष	महिला	
१	मंगलसेन नगरपालिका	६२२२	२६५५७	१२०८२	१४४७५	४.२७
२	साँफेबगर नगरपालिका	६३११	२५८९१	११७८९	१४१०२	४.२७
३	कमलबजार नगरपालिका	४५६९	२१०३२	९४५४	११५८७	४.६०
४	पञ्चदेवल विनायक नगरपालिका	५४१२	२६०८८	११८९३	१४१९५	४.८०
५	चौरपाटी गाउँपालिका	४८११	२१६८१	९४८४	१२१९७	४.५०
६	मेल्लेख गाउँपालिका	४७२२	२२७८५	१०४२२	१२३६३	४.८०
७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	३१३४	१३५१९	५८१९	७७००	४.३०
८	रामारोशन गाउँपालिका	४८३२	२३६००	११०८५	१२५१५	४.८०
९	ढकारी गाउँपालिका	४३०५	२१९९८	१०५८५	११४१३	५.१०
१०	तुर्माखाँद गाउँपालिका	५२४९	२४५७४	११६५९	१२९१५	४.६०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जलवायु

समुद्री सतहबाट ६४० मिटरको उचाइदेखि ३८२० मिटर उचाइ भएको यस जिल्लामा हावापानीका विभिन्न रुपहरु पाइन्छन् । पहाडी तथा उच्च भागहरुमा तापक्रम हिउँदमा सरदर ५ से. रहन्छ । खोच तथा टारहरुमा हिउँदमा २० से. सरदर तापक्रम रहन्छ । त्यस्तै ग्रीष्मको अवस्थालाई हेर्दा पहाडी भागमा २५^० से. तथा उच्च भागहरुमा २०^० से. र खोच तथा टारहरुमा ३०^० से. सरदर तापक्रम रहन्छ । वार्षिक सरदर वर्षा १८९१ मि.मि.सम्म रहन्छ । जिल्लाको उत्तरी तथा मध्यभागको लेकाली भूभागमा हिउँदमा हिमपात हुने गर्दछ ।

नदीनाला र ताल तलैया:

विश्व मानचित्रमा नेपाल जलस्रोतको धनी भएकै नेपालको मानचित्रमा अछाम जिल्ला पनि जलस्रोतको धनी मानिन्छ । नदी वर्गिकरण अनुसार यहाँ ठूला, मझौला र सानास्तरका नदीहरु रहेका छन् । प्रवाह हुने नदीहरुको कुल संख्या ३६ वटा रहेको छ । यी सबै नदीहरुको कुल लम्बाई ६९३०.६९ कि.मि. रहेको छ । यी नदीहरुमा पर्याप्त जलविद्युतको सम्भावना रहेको छ । यस जिल्लामा प्रवाह हुने प्रमुख नदीहरुमा कर्णाली, सेती, बुढीगंगा, कैलासखोला, चाइराखोला, प्रभाली गाड, बारला गाड, छिपेखोला आदि रहेका छन् । प्रवाहित नदीहरु र सोको अवस्थालाई तल उल्लेख गरिएको छ ।

अछाम जिल्लाका मुख्य नदीनालाहरुको विवरण:

क्र.सं.	नम	अवस्थिति	किसिम
१	कर्णाली	जिल्लाको पूर्वी र दक्षिणी भाग	ठूलो नदी
२	सेती	जिल्लाको पश्चिमी सीमानाको केही भाग	ठूलो नदी
३	बुढीगंगा	जिल्लाको पश्चिमी भाग हुँदै सेती नदीमा मिसिने	ठूलो नदी
४	कैलासखोला	जिल्लाको उत्तरी भाग रामारोशन तालबाट उत्पत्ति भई रामारोशन, भाटाकाटिया, बाटुलासेन, सान्तडा, चाफामाण्डौ, मलातीकोट, दर्ना, जुपु, वलीगाउँ, मंगलसेनको सीमाना हुँदै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
५	लुग्रेली गाड	लुग्रे, बैजनाथ र जाल्पादेवीको बीचबाट हुँदै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
६	प्रभाली गाड	सिद्धेश्वर र जाल्पादेवीको बीचबाट हुँदै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
७	जिजाडी गाड	सिद्धेश्वर र घुंगुरकोट हुँदै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
८	ईकडी गाड	बाजुरा र अछामको बाब्लाको सीमाना हुँदै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
९	काँसागाड	बाजुरा र अछामको ऋषिदहको सीमाना हुँदै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
१०	सरानी गाड	षोडशादेवी उत्पत्ति भै विन्ध्यवासिनी, कुस्कोट हुँदै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
११	अर्दली गाड	घुंगुरकोट र बाब्लाको बीचबाट बगेको	मझौला नदी
१२	छिपेखोला	रिडीकोट र मष्टामाण्डौको बीचबाट बगेको	साना नदी
१३	बल्ले खोला	बाटुलासेन र रामारोशनको बीचबाट बगेको	साना नदी
१४	लोडेघाट (त्रिवेणी)	भैरवस्थान र रानीवनको बीचबाट बगेको	साना नदी
१५	कुइका गाड	बयला, कुइका, चाल्सा र कालिकास्थानबाट बगेको	साना नदी
१६	चिल्लडा गाड	कालेकाँडाको बीचबाट बहेर कर्णालीमा मिसिने	मझौला नदी
१७	भानाकोट गाड	कालेकाँडाको बीचबाट बहेर कर्णालीमा मिसिने	मझौला नदी
१८	खुलालु गाड	कालेकाँडा र कालिकोट जिल्लाको सीमाना बीचबाट बहेर कर्णालीमा मिसिने	मझौला नदी
१९	तालागाड	बयला र लयाँटीको बीचबाट बगेको	मझौला नदी
२०	बारले गाड	बारला र पुल्लेतोलाको बीचबाट बगेको	मझौला नदी
२१	चाइरारवा	हिच्मा, ढकारी, सेरा, बस्तीको सीमाना	मझौला नदी
२२	जनाली गाड	जनालीवण्डाली र वीरपथको बीचबाट	साना खोला
२३	तापी रवा	मंगलसेन र वलीगाउँको बीचबाट	साना खोला
२४	चिसी खोला	तोषी, रानीवन, तुर्माखाँदको बीचबाट	साना खोला
२५	गोइली गाड	सोकट र डोटी जिल्लाको सीमाना	साना खोला
२६	गण्डी गाड	सोकट र डोटी जिल्लाको सीमाना	साना खालो
२७	उनी रवा	रामारोशन र भाटाकाटियाको बीच	साना खोला
२८	जुडी रवा	बान्नातोली र जुपुको बीचबाट	साना खोला
२९	पुलाम खोला	रानीवन र धमालीको बीचबाट	साना खोला
३०	ठोटे खोला	बारला वडा नं. १ र २ को बीचबाट	साना खोला

क्र.सं.	नाम	अवस्थिति	किसिम
३१	आमिना खोला	बारला	साना खोला
३२	मलाना खोला	कालाकाँडा र बारलाको सिमाना	साना खोला
३३	घट्टेगाड	रानीवन, तोषी, धमाली	साना खोला
३४	कुकुडे खोला	तोषि भएर बग्ने	साना खोला
३५	लोपडे खोला	भैरवस्थान र भुलु बग्ने	साना खोला
३६	बड्डीगाड	धमाली	साना खोला

१.२ योजनाको पृष्ठभूमि

अछाम जिल्लाको विपद्को इतिहास पहिल्याउने हो भने विशेषगरी बाढी, पहिरो, खडेरी, हुरी, बतास, असिनापानी, चट्टयाङ् प्रमुख रुपमा देखिन्छ। आगलागी, असिनापानी, भू-क्षय आदी घटनाहरू पनि सशक्त रुपमा देखिन्छन्। वातावरण प्रदूषणका साथै स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यक पूर्वाधारहरूको अभाव र आवश्यक जनचेतनाको कमीका कारण विभिन्न खालका मानव सिर्जित विपद्को मात्रा दिनानु-दिन बढ्दो छ। विशेषगरी सिसा र प्लाष्टिकको उचित व्यवस्थापन प्रमुख समस्याका रुपमा रहेको छ। जसको कारणले विविध स्वास्थ्य तथा सामाजिक समस्या हुने गरेको देखिन्छ।

जिल्लामा पहिलो पटक २०६८ सालमा प्रथम संस्करणको रूपमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना प्रकाशन गरिएको थियो। सरोकारवाला निकायहरूबाट वार्षिक रुपमा प्राप्त सूचनाहरूलाई समावेश गरी २०६९, २०७०, २०७१, २०७३, २०७४, २०७५, २०७६, २०७७, २०७८ र २०७९ सहित नियमित परिमार्जन गर्दै यो तेँह्रौँ संस्करण २०८० प्रकाशन गरिएको छ। देश संघीय संरचनामा गए पश्चात जिल्लामा क्षेत्रगत कार्यालयहरू नरहे पनि यो समष्टिगत जिल्लाको योजनाको रुपमा रहने गरि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० प्रकाशन गरिएको छ।

१.२.१ विपद् योजना महत्व/आवश्यकता/औचित्य

विपद्को जोखिममा रहेका समुदायहरू सामाजिक, आर्थिक तथा साङ्गठानिक रुपमा कमजोर हुन्छन्। खाद्य असुरक्षा, शौचालय, स्वास्थ्य तथा सरसफाइका सुविधाहरूको सीमितता, प्राकृतिक विपद्का कारण सुरक्षित बासस्थानको सही पहिचान तथा उपयुक्त व्यवस्थापन गर्न नसक्नु आदि विपद् प्रभावित समुदायहरूले सामना गर्ने मुख्य समस्याहरू हुन्। परिणाम स्वरुप प्राकृतिक तथा मानवजन्य विपद्सँग समुदायको सामना गर्ने क्षमता निकै कमजोर छ। यस्ता समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्न समुदायलाई सशक्तीकरण गर्ने र प्रभावकारी समन्वयको संयन्त्र बनाउनु अत्यन्त जरुरी छ। अछाम जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा काम गर्ने विभिन्न सरोकारवालाहरू बीच समन्वय गर्ने महत्वपूर्ण साधनको रुपमा यो योजना रहनेछ।

विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी मानवीय सहयोगका लागि तथा सम्भावित विपद्को जोखिम कम गर्न तथा विपद्को अवस्थामा आइपर्ने समस्याहरूलाई समाधान गर्नका लागि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना आवश्यक पर्दछ। विशेषगरी मानवीय सहयोगको प्रत्याभूति गराउन विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा समुदायलाई सहयोग गर्न, प्रतिकार्यमा समान पहुँच पुऱ्याउन, सामाजिक, साँस्कृतिक मर्यादा कायम राख्न, खानेपानी तथा सरसफाई एवम स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गर्न यस योजनाले मार्ग निर्देश गर्दछ। त्यसका साथै श्रोतको सहि पहिचान तथा परिचालन गर्न जवाफदेही र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउन पनि यस योजनाले सहयोग गर्दछ। यसै आवश्यकतालाई महशुस गर्दै यस जिल्लामा विपद्बाट हुने क्षतिलाई कम गर्न तथा विपद्पछिको मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित तथा प्रभाकारी बनाउन पूर्वतयारी दस्तावेजका रुपमा यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० तयार पारिएको हो।

योजनाको सीमा:

यो योजना तर्जुमा गर्दा सहभागितामूलक प्रकृयाका माध्यमबाट गरिएको छ। यस प्रक्रियामा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सम्पूर्ण सदस्यहरू, जिल्लामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा कार्यरत अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, आमसञ्चार माध्यममा कार्यरत पत्रकारहरूको सहभागिता रहेको थियो। तर योजना तर्जुमा गर्दा देखिएका केही सीमाहरू निम्न अनुसार छन्।

- तथ्याङ्क संकलनको क्रममा विगतका वर्षहरूमा भएका विपद्का घटनाहरू तथा त्यसबाट भएको क्षतिको सम्पूर्ण यथार्थ विवरण प्राप्त गर्न कठिनाई भएकोले अछामका स्थानीय तहहरूको संकटासन्नताको स्तर निर्धारण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तर्जुमा, विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू निर्धारण गर्दा केही लचकता अपनाइएको छ।
- यस योजना अन्तर्गत निर्धारण गरिएका गतिविधिहरूको कार्यन्वयनका लागि बढी मात्रामा बाहिरी श्रोतको भर पर्नु पर्ने अवस्था देखिन्छ। जसले गर्दा बाह्य श्रोत प्राप्त नभएमा योजनाको कार्यान्वयनबाट अपेक्षित उपलब्धि प्राप्त नहुन सक्छ।
- जिल्लामा उपलब्ध सिमित स्रोत र साधनबाट विभिन्न प्रकोपहरूबाट हुने क्षति न्यून गर्न तथा विपद्बाट प्रभावित परिवारहरूको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न चुनौती रहेको छ।
- यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० जिल्लामा रहेका ४९,५६७ घरघुरी मध्ये प्रति पालिका ५० घरघुरीका दरले जम्मा ५०० वटा घरघुरी लागि सहयोग गर्न सकिने लक्ष्यका साथ यो योजना तयार गरिएको छ।

अपेक्षित नतिजा:

अछाम जिल्लामा हुनसक्ने सबै प्रकारका प्राकृतिक एवम गैर प्राकृतिक प्रकोपका घटना न्यूनीकरण, जोखिम व्यवस्थापनको पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनःलाभका लागि तयार गरिएको प्रस्तुत कार्ययोजना कार्यान्वयनबाट निम्न नतिजा हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छ।

- मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरूको पहिचान हुनेछ।
- महामारीको रूपमा हुने मानवीय संक्रमणहरू (जस्तै कोरोना भाइरस) नियन्त्रण हुन सहयोग पुग्ने छ।
- विपद्का सम्बन्धमा जिल्लाको पूर्व इतिहास बारे महत्वपूर्ण जानकारी हासिल भइ विभिन्न क्षेत्रको संकटासन्नताको स्तर निर्धारण एवम प्रतिकार्य क्षमताको विकास हुनेछ।
- जिल्लाको सम्भावित प्रकोप तथा जोखिम क्षेत्रको पहिचान सहितको नक्सांकन हुनेछ।
- विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकाय, संघ संस्था र व्यक्तिहरूको पहिचान, भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण हुनेछ।
- माग एवम आवश्यकताको पहिचान भै श्रोत साधनको यथोचित व्यवस्था हुनेछ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरणको अवधारणालाई विकास योजनाहरूमा मूलप्रवाहीकरण गर्न मद्दत पुग्नेछ।
- प्रस्तुत योजना अनुरूप कार्य गर्दा सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण गर्न मद्दत पुग्ने र प्रभावित परिवारले पुनःलाभ प्राप्त गर्न सक्नेछन्।

२. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य

- विपद् पूर्व, विपद् परिरहेको समयमा र विपद् पछि गर्नु पर्ने कार्यहरूको पूर्वतयारी गर्नु। विपद् प्रभावितहरूलाई तत्काल उद्धार तथा राहत सेवा पुऱ्याउन सरल पार्नु।
- कार्य योजनामा जिम्मेवारी बोकेका विभिन्न सघंसस्था हरूको कार्य प्रगतिको समीक्षा गर्नु।
- विभिन्न निकाय तथा संघ सस्थाहरू बीच समन्वय गरी कार्यक्रमलाई एकीकृत रूपमा अगाडि लैजानु।
- कार्य योजना प्रकाशन गरी सम्बन्धित निकायहरूलाई वितरण गर्नु।

क) **समष्टिगत उद्देश्य** : जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको समष्टिगत उद्देश्य निम्न रहेका छन्:

- मानवीय प्रतिकार्यका लागि पहिले नै उपयुक्त तथा पर्याप्त पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तर्जुमा गर्नु।
- मानवीय असरहरूलाई कम गर्नका लागि प्रकोपबाट प्रभावित मानिसहरूका आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्नका निमित्त
- समयमा नै एकैनासको तथा समन्वयात्मक प्रतिकार्य उपलब्ध गराउने कुरा सुनिश्चित गर्नु।

ख) **सहायक उद्देश्य** : जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको सहायक उद्देश्यहरू निम्न बमोजिम रहेका छन्: विगतका वर्षका विपद्बाट भएको क्षति र मानविय सहयोगको अनुभव लेखाजोखा गरी सिकाईको आदान प्रदान गर्ने

- प्रकोपबाट उत्पन्न विपद् व्यवस्थापनको लागि उपलब्ध स्रोत, साधन, शीप र ज्ञानको अधिकतम उपयोग गर्ने।

- विपद्बाट प्रभावित मानिसहरूको आवश्यकता पहिचान गरेर मानवीय असरलाई न्यूनीकरण गर्ने ।
- जोखिममा रहेका समुदायको सुरक्षित भविष्यको प्रत्याभूतिको लागी विपद्को सामना गर्न जिल्लाको क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग पुऱ्याउने ।

३ विपद् जोखिमको अवस्था

कोभिड-१९ कोरोना भाइरसको संक्रमण वाट गत वर्ष अछाम जिल्ला पनि अछुतो रहन सकेने भने जसले विश्वव्यापी महामारीको रूप लिनगयो । यसबाट समुदायमा रहेका गरीब घरपरीवार, बालबालिका, सुत्केरी महिला, फरक क्षमताका व्यक्तिहरू र जेष्ठ नागरिकहरूलाई असहज परिस्थिती सृजना भएको थियो । त्यस कारण सबै गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरूले समयमा नै यस संक्रमणको दर रोक्न र संक्रमितहरूको उपचार गर्न समयमै उचित कदम चाल्न सफल भएका कारण मानविय क्षती कम हुन गएको हो । सो समयमा विदेशबाट अछाम फर्किनेको संख्या पहिलो चरणमा १६१८४ र संक्रमितको संख्या १६७२ र मृत्यु संख्या ५ रहेको अवस्था छ । साथै दोस्रो लहरमा यस जिल्लामा जम्मा संक्रमित संख्या २६८१, उपचार पश्चात निको भएको संख्या २६३९ र मृत्यु संख्या २० रहेको छ भने यसै गरि जिल्लाको जम्मा संक्रमित ४३५३, मृत्यु २५ जना र सञ्चो भएका ४३०६ रहेका छन् ।

जिल्लामा २०७९ मा बाढी पहिरोका कारण कमलबजार नगरपालिका ढकारी गाउँपालिका र तुर्माखाद गाउँपालिकामा २०७९ साल भाद्र २८ देखि ३१ गते सम्म भएको अविरल वर्षाका कारण कमलबजार नगरपालिकावडा नं. ६ मा ७ जना वडा नं. ८ मा ५ जना ढकारी गाउँपालिकामा १ जना र तुर्माखाद गाउँपालिकामा ९ जना गरि जम्मा २२ जनाको मृत्यु र १ जना वेपत्ता भएका छन् । सोहि अवधिमा अविरल वर्षावाट ३५ घरघुरी पुर्णरूपमा क्षती र १२५ घरघुरी आशिक रूपमा क्षती भएका छन् । ३३४ रोपनीको हाराहारीमा खेति योग्य जमिन र अधिकांश ग्रामिण सडकमा क्षती हुन गई जिवन कष्टकर भएको थियो तर जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले अभिभावकत्वको भुमिका निर्वाह गरेका कारण पालिकाको समन्वयमा सिधिय सरकार ,प्रदेश सरकार संगको समन्वयमा खोज ,उद्धार ,राहात ,पुननिर्माण र पुनस्थापना काम हरु भएका छन् ।

आ.व. २०७९ साल कार्तिक २२ गतेका दिन डोटी जिल्ला लाई केन्द्र बिन्दु मनाएर आएको भुकम्पवाट जिल्लाका साफेवगर ,मंगलसेन नगरपालिका र मेल्लेख र चौरपाटी गाउँपालिकामा ३२५ घरघुरी आशिक र १५० घरघुरी पुर्ण रूपमा क्षती भएका छन् ।

३.१ विगतका विपद्हरूको विश्लेषण

अछाम जिल्लाको विगतको विपद्को अवस्थालाई संक्षिप्त रूपमा तल उल्लेख गरिएको छ ।

वर्ष	प्रकोप	क्षतिको विवरण
१९९०	बाढी, पहिरो	बाब्लाको जिजाडीमा २ (छाना) गोठ, ४ घट्ट र एक जनाको मृत्यु, ६०० रोपनी जग्गा क्षति ।
२००९		पोडशादेवीको तुन्नामा ४०० रोपनी जग्गा र लिग्रीमा १८ (छाना) गोठ, १० रोपनी जग्गा नष्ट, भागेश्वर को छिपेखोलाको बाढीले रानीसेरामा ५० रोपनी जग्गा क्षति ।
२०१३		कालिकाको ५० रोपनी जग्गा बगाएको ।
२०१७		मष्टामाण्डौमा बुढीगंगा नदी र छिपेखोलामा आएको बाढीवाट ६०० रोपनी जग्गाको क्षति ।
२०२८		विनायक देउलीकाँडामा ठूलो पहिरो गई विनायकमा २०० रोपनी जग्गा नष्ट ।
२०४०		हात्तिकोटमा पहिरो गएर १० रोपनी जग्गा नष्ट, कालिकास्थानको बेलखेत देखि बुढाखेतसम्म कुईका खोलाको बाढीले २०० रोपनी जग्गा क्षति, जनालीकोट, गाज्रा र भागेश्वर गा.वि.स.मा कोडीखोलाले २० रोपनी जग्गा बगाएको र पहिरो हालसम्म जारी रहेको । धमालीको बड्डीगाड र तोषिको कालिखोलाको बाढीले रानीवनको फुलाम जिउलाको करिब ५०० रोपनीमा क्षति भएको ।

२०४२		रामारोशनको अल्लेडीमा पहिरोबाट २ जनाको मृत्यु,
२०५४		शिद्धेश्वरमा पहिरोबाट ४ जनाको मृत्यु, १,५०० रोपनी जग्गा क्षति,
२०५६		ऋषिदहको नौलावनमा पहिरोबाट ९ वटा पानी घट्ट क्षति
२०५८		ठाटीमा पहिरोबाट ८ घर र एउटा स्कूल चर्केको तथा ५० रोपनी जग्गा क्षति
२०६३		दुनीको दुनीरवामा आएको बाढीबाट १७० रोपनी जग्गा क्षति, खप्तडमा आएको पहिरो बाट ६ जनाको मृत्यु, ५ जना घाइते, २ वटा लघुविद्युत योजना, ३ वटा भोलुङ्गे पुल, १० वटा पानी घट्ट, १२ वटा भैसी, १० वटा बाखा, १,००० रोपनी जग्गा क्षति ।
२०६४		सान्तडामा पहिरोबाट ३ जनाको मृत्यु, दर्नाको वडा नं ४ मा बाढीले २ वटा पसल बगाएको, कालिकास्थानमा पहिरोबाट पुरिएर एक जनाको मृत्यु, बाब्ला र बाजुराको सीमानास्थित जिजाडीगाडमा आएको बाढीले बगाएर २ जनाको मृत्यु, भाटाकाटियाँमा पहिरोबाट २ घरको क्षति
२०६६		पातलकोटमा १० जना, २०६६ असोज महिनामा मार्कुमा ३ जना र साविकको सिद्धेश्वरमा १ जना गरी १९ जनाको मृत्यु तथा हजारौं रोपनी खेतीयोग्य जमिन क्षति
२०६७		खप्तड का ७३ घर परिवार विस्थापित
२०६८		७० घरका ६१० जना प्रभावित
२०६९		७० परिवारको घर क्षति
२०७०		८७ परिवारको घर क्षति
२०७१		५३ घर क्षति
२०७२		४२ घर १० परिवार विस्थापित भई क्षती भएका
२०७३		सुतार मा विस्थापित ३१ परिवार र जिल्ला भरी पहिरोबाट आंशिक क्षति र पुर्णक्षति ५८ घरघुरी क्षति भएको छ ।
२०७५		४५ घरमा क्षति, ३ पशु घाइते १ मृत्यु, ११ अन्य क्षति
२०७७		कैलाशखोलामा बाढी; <ul style="list-style-type: none"> ● रामारोशनको सैनीबजार बगाउँदा १७ जनाको मृत्यु, करीव ४०० घरघुरी प्रभावित, करीव २२ पुर्णरूपमा क्षती ● मंगलसेन नगरपालिकामा खेतीयोग्य जमीन करीव ३०० रोपनी क्षती ● जयगढ गाँउपालिका मा खेतीयोग्य जमीन करीव २००क्षती
२०७८		११ घरका ५५ परिवारका घर भत्किन गई विस्थापित (पहिरो) ढकारी गा.पा. २ घर मेल्लेख गा.पा २ घर कमलवजार न.पा. ४ घर तुर्माखाँद गा.पा. १ घर मंगलसेन न.पा. २ घर वान्निगढी गा.पा. ९ वटा बाख्राको क्षती
२०७८		दुति खोलामा वगेर ढकारी गा.पा. ३ कि मैसरा थापाको मुत्यु
२०७९		तुर्माखाँद गा.पा. वडा नं. ५ मा ९ जनाको मुत्यु तुर्माखाँद गाउँपालिका भुलु ३ जनाको मुत्यु कमलवजार नगरपालिका वडा नं. ६ ७ जना कमलवजार नगरपालिका वडा नं. ८ ५ जना

		ढकारी गाउँपालिका १ जना ढकारी गाउँपालिकामा वेपत्ता १ जना
२०७९		३३५ रोपनी खेगियोग्य जमिनको क्षती
२०७९		मगलसेन देखि कमलवजार कमलवजार देखि तुर्माखाँद वासंकाडा देखि ढकारी घोडासैन देखि ढकारी सडक विभिन्न स्थानमा पहिरोका कारण ४ दिन सम्म अवरुद्ध
२०७९		विनायक नगरपालिका वारलामा ३१ परिवार विस्थापित
२००९	आगलागी	मंगलसेन वडा नं. ४ खातिगाउका ३२ घर क्षति
२०५९		पायलमा वनमा आगलागी बाट ४ जना महिलाको मृत्यु
२०६४		साँफेबगर हाटबजारमा आगलागीबाट करोडौंको नोक्सानी
२०६५		कुन्तीबण्डालीमा १० घर आगलागीबाट ध्वस्त
२०६८		२९ घरका २५५ जना प्रभावित
२०६९		२९ परिवारघर क्षति
२०७०		१८ घर क्षति
२०७१		८ घरमा क्षति
२०७२		९ घरमा क्षति
२०७४		२५ घर ३ पसल क्षति
२०७५		३९ घर क्षति, ४ चौपाया मृत्यु
२०७८		आगलागी
२०६९	हावाहुरी	४७ परिवार घर क्षति
२०७४		१० घर भत्किएको तथा क्षति भएको
२०७५		७६ घर क्षति भएको, ६ विद्यालय, ३ अन्य
२०७४	वर्षा	७८ घर भत्केको ७८ व्यक्ति प्रभावित
२०७५		७ घर भत्केको ७ व्यक्ति प्रभावित
१९९०	महामारी (भाडापखाला, दादुरा, कोभिड)	हैजाबाट यस जिल्लामा करिब १०० जनाको मृत्यु तथा कैयौं घरपरिवारहरु विस्थापित
२०१९		विफर रोगबाट १०० बालबालिकाको मृत्यु,
२०५२		ढुंगाचाल्नामा दादुराबाट ५ जनाको मृत्यु,
२०६६		अछाम जिल्लाभरि भाडापखालाका कारण ३१ जनाको मृत्यु र ३१,००० जनसंख्या प्रभावित
२०७७/७८		संक्रमित संख्या ४३५३, निको भएको संख्या ४३०६, मृत्यु २५ जना रहेको छ।
२०२२	असिनापानी	७० प्रतिशत अन्नवाली नष्ट
२०४१		जनालीकोट र गाज्रामा असिना र भिषण वर्षाले ८ जनाको मृत्यु र ५०औं रोपनी खेत बगाएको,
२०७४		४० प्रतिशत अन्नवाली नष्ट
२०७५		३० प्रतिशत अन्नवाली नष्ट
२०७५	चट्याङ्ग	मेल्लेख गा.पा. ६ मा १ जना घाइते, कमलवजार ७ सेरामा ३ जना घाइते, बान्नीगढी जयगढ ५ मा १ घाइते, पञ्चदेवल विनायक ७ काटियामा १६ घाइते १ जना मृत १ गाइको क्षति, रामारोसन ५ रामारोसनमा २ घाइते २ भैसी र १ वाखा क्षति, रामारोसन ५

		साल्सीसैनमा ४ घाइते १ रागाको क्षति, पञ्चदेवल विनायक ९ तामकोट १९ जना घाइते, रामारोशन ५ सनानी ३ जना घाइते १ भैंसी र १ बाखा क्षति, पञ्चदेवल विनायक ७ पुल्लेतोलामा २१ जना घाइते १ जनाको मृत्यु, पञ्चदेवल विनायक ८ गण्डिउले ४ जना घाइते १ भैंसी र २ बाखा क्षति, जिल्ला प्रहरी कार्यालय अछाममा CCTV स्क्रिन २, टिभी. ५, ADSL राउटर ५ क्षति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय अछाममा कम्प्युटर CPU १, प्रिन्टर २, Fax १, ADSL राउटर २ क्षति
२०७६	चट्याङ्ग	मेल्लेख गा.पा. ६ भरीगाँउमा १ जनाको मृत्यु
२०७८	चट्याङ्ग	मेल्लेख गा.पा. ५ मा १ गाईको मृत्यु मगलसेन नगरपालिका ६ मा १ भैंसीको मृत्यु
२०७९	चट्याङ्ग	मेल्लेख गाउँपालिका वडा नं. ६ बाहुनीगाउँमा ८ वटा बाखाको मृत्यु २ जना बाखा हेराल सामान्य घाइते
२०२८	भोकमरी	अछाम जिल्लाभरीबाट भोकमरीले हजारौ मानिस तराई प्रस्थान
२०७८	सडक दुर्घटना	जिल्लाका विभिन्न स्थानमा सडक दुर्घटनाका कारण ९ जनाको मृत्यु सडक दुर्घटना वाट जिल्लाका विभिन्न स्थानमा जिप, बस,अदिमा सवार यात्रु हरुमा ४३ जना घाइते
२०७५	जनावर आतङ्क	२ मानिस घाइते, २ चौपाया मृत्यु
२०७८	जनावर आतङ्क	५ जना घाइते रामारोशन गा.पा. ५ मा १ जनाको मृत्यु २२ वटा जनावर जनावरको आक्रमण वाट मृत्यु
२०७८	भिरवाट लडेर	ढकारी गा.पा. ८ का नवराज पुरीको मृत्यु मेल्लेख गा.पा.५ देउकला बुढा को मृत्यु
२०७९	भिरवाट लडेर	रामारोशन गाउँपालिका सुतारमा १ जना महिलाको मृत्यु
२०७८	पानीमा डुबेर	साफेवगर न.पा. १० मा सुना थापा पौडने क्रममा मृत्यु ढकारी गा.पा. १ को पोखरीमा ७ वर्षिय बालक खेम बुढाका मृत्यु

३.२ विगतका विपद्हरुको विश्लेषण:

अछाम जिल्लास्थित नगरपालिका र गाउँपालिकाको जोखिम अवस्था विश्लेषण:

क्र.स.	गाउँपालिका र नगरपालिकाको नाम	पहिरो	वाढी	आगलागी	असिना	हुरी वतास	भुकम्प	चट्याङ	खडेरी	जम्मा अंक	संकटासन्नता निम्न,मध्यम र उच्च
१	साँफेबगर नगरपालिका	१	५	५	१	१		१	१	१५	उच्च
२	मगलसेन नगरपालिका	२	२	५	१	१			२	१३	उच्च
३	कमलवजार नगरपालिका	५	२	१	१	१		१	१	१२	उच्च
४	पञ्चदेवल विनायक नगरपालिका	५	२	१	०	०		१	२	११	उच्च
५	चौरपाटी गाउँपालिका	४	५	१	१	२		१	२	१६	उच्च
६	मेल्लेख गाउँपालिका	५	२	२	४	१		१	०	१५	उच्च
७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	२	२	१	१	१		१	१	९	मध्यम
८	रामारोशन गाउँपालिका	५	२	१	१	१		१	१	१७	उच्च
९	ढकारी गाउँपालिका	४	५	०	०	२		०	०	११	उच्च
१०	तुर्माखाँद गाउँपालिका	२	५	१	०	१		१	१	११	उच्च

(प्रकोप विश्लेषण : १ देखि ५ अंकसम्म न्यून जोखिम ५ देखि १० अंक सम्म मध्यम जोखिम र १० देखि १५ अंकसम्म उच्च जोखिम)

३.३ कानूनी, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ७ मा प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पूर्वतयारी उद्धार तथा राहत र पूर्णलाभ कार्यलाई संघ र प्रदेशको साझा अधिकार सूचीमा सुचिकृत गरिएको छ भने अनुसूची ९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीनै तहको साझा अधिकारको सूचीमा विपद् व्यवस्थापन लाई राखिएको छ। अनुसूची ८ ले विपद् व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको सूचीमा समेटेकोले यसमा स्थानीय तहको भूमिका महत्व पूर्ण रहेको छ। यसै गरि विपद् जोखिम न्यूनीकरण व्यवस्थान ऐन २०७४ (प्रथम संसोधन २०७५) को व्यवस्था अनुसार संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको व्यवस्था गरि तिनीहरूको काम कर्तव्य अधिकार तय गरेको छ। विपद् जोखिमबाट सुरक्षित अनूकूलित तथा उत्थानशील राष्ट्रको निर्माण गर्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ पहिलो संशोधन २०७६ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय राणनितिक योजना सन् २०१८ देखि २०३० लागु गरि विपद्को क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी योजना तर्जुमा गरि कार्यान्वयनमा लागु गरिएको छ।

३.४ प्रमुख तथा प्राथमिकतामा रहेका प्रकोपहरू:

अछाम जिल्लामा देखा परिरहने प्रकोपहरूमा पहिरो, बाढी, हुरी बतास, असिना, आगलागी, महामारी, खडेरी, चट्याङ्ग, सडक दुर्घटनाहरू प्रमुख प्रकोपहरू हुन। यस्ता प्रकोपहरूले गरेको मानवीय र भौतिक क्षतिको विगत लाई हेर्दा पहिरोबाट बढी मानवीय क्षति र बाढीबाट भौतिक र जीविकोपार्जनका श्रोतको अत्यधिक क्षति भएको देखिन्छ। हाम्रा अव्यवस्थित विकास निर्माण कार्यले ल्याउन सक्ने पूर्वतयारीलाई पहिलेनै आँकलन गर्न नसक्नुले पनि क्षतिको मात्रालाई बढाईरहेको छ। प्राकृतिक श्रोतको अत्यधिक शोषण तथा संरक्षण हुन नसक्दा तथा जलवायुमा आएको परिवर्तनले गर्दा खडेरी पनि एउटा मुख्य प्रकोपको रूपमा रहेको अनुभव जिल्लासँग छ। असिनाबाट हरेक वर्ष अन्नबालीको नास हुने गरेको छ भने चट्याङ्गका कारण घाइते तथा जीवन गुमाउनेहरूको संख्या पनि पछिल्ला एक दुई वर्षमा बढ्न थालेको छ। जिल्लामा हुने प्रकोपलाई जोडा विधिको आधारमा गरिएको स्तरीकरणलाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ।

प्रकोप स्तरिकरण मेट्रिक्स

प्रकोप	पहिरो	बाढी	असिना	आगलागी	महामारी	खडेरी	चट्याङ्ग	हावाहुरी	अङ्कभार
पहिरो	X	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	७
बाढी	X	X	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	६
असिना	X	X	X	असिना	असिना	असिना	असिना	असिना	५
आगलागी	X	X	X	X	आगलागी	आगलागी	आगलागी	हावाहुरी	३
महामारी	X	X	X	X	X	महामारी	महामारी	महामारी	३
खडेरी	X	X	X	X	X	X	खडेरी	खडेरी	२
चट्याङ्ग	X	X	X	X	X	X	X	चट्याङ्ग	१
हावाहुरी	X	X	X	X	X	X	X	X	१
स्तर	पहिलो	दोस्रो	चौथो	तेस्रो	पाचौ	छैटो	आठौ	सातौ	

भूकम्पले १९९० र २०७२ पछि अहिले सम्म त्यस्तो ठूलो विनास नगरेको भएता पनि अछाम जिल्ला पनि भूकम्पीय दृष्टिकोषणले पनि अति जोखिममा रहेको छ।

अछाममा विपद्का प्रमुख कारणहरु:

१. भुकम्प

नेपाल भुकम्पीय जोखिमको दृष्टिकोणबाट ११ औं स्थानमा रहेको कारण २०७२ वैशाख १२ गतेको भुकम्पले सुदूरपश्चिम प्रदेश अछाममा क्षति नभए पनि आगामी दिनमा यसको पूर्वतयारीका लागि जिल्ला नगरपालिका र गाउँपालिकाले पूर्वतयारीमा रहन र भवन निर्माण आचारसंहिताको पालना गर्ने र सचेतनामुलक अभियान संचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता यो पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले महसुस गरेको छ।

२. बाढी, पहिरो

भौगोलिक कारण, वन फडानी, विकास निर्माण कार्यमा अत्याधुनिक मेशिनको प्रयोग (डोजर, स्काईभेटर आदि), जनसंख्या वृद्धि, जथाभावी ढुंगा, बालुवा लगायत प्राकृतिक वस्तुको अस्वभाविक उत्खनन् र निकासी तथा पैठारी, ढल तथा नदीको उचित व्यवस्थापनको कमी, जलवायु परिवर्तन, अनियन्त्रित बसोवास, वनजंगल अतिक्रमण, पूर्वतयारीको अभाव, आगलागीले वनजंगल नष्ट हुने गरेको छ।

३. माहामारी

नेपाल पानीजन्य जोखिमको दृष्टिकोण बाट ३० औं स्थानमा रहेको कारण जिल्लामा १९९० को माहामारी २०६६ को भाडापखालाका कारण भएको क्षतिले आगामी दिनमा यसको पूर्वतयारीका लागि जिल्ला नगरपालिका र गाउँपालिकाले पूर्व तयारीमा रहन सचेतना मुलक अभियान संचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता यो पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले महसुस गरेको छ।

४. खडेरी

जिल्लामा अवस्थित वसोवास ,खुल्ला चरिचरन ,वन संरक्षणको कमी, खानेपानीका मुल संरक्षण सम्बन्धि जिल्लामा गुरुयोजना निर्माण नहुनु र भएका निति निर्देशिका कार्यान्वयन नभएकोले जिल्लामा सचेतना मुलक अभियान संचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले महसुस गरेको छ।

५. हावाहुरी

परम्परागत घरनिर्माणका सामाग्री प्रयोग नगरी हाल नयां नयां प्रविधिको प्रयोग र सो प्रविधि लाई प्राविधिकको सल्लाहा विल्डिग कोडको प्रयोग नहुनु हावाहुरी वाट हुने क्षती बढन गई विशेषत सूचना, पाटिपौवा साना वजार क्षेत्रमा क्षति हुनेगरेको छ।

६. आगलागी

परम्परागत (साना वास स्थान) घरहरुको कारण, विद्युत प्रवाहमा लापरवाही, जनचेतनाको कमी, जथाभावि चुरोटका ठुटा तथा सलाईको काटी फाल्नाले, वनजंगलको विचमा घर तथा सूचनाको निर्माण गरिनुले, बालबालिकाको हातमा सलाई पर्नाले सोको प्रयोगमा लापरवाहीले, हावाहुरीको कारण र लापरवाहीको कारणले, खरमेलामा घास पलाउने विश्वासले आगो लगाउनाले।

७. असिनापानी

मौषममा आईरहेको परिवर्तन संगै अछाम जिल्लाको विभिन्न गाउँपालिकार नगरपालिकाको वडाहरुमा असिनापानी का कारण वर्षेनी अन्दाजी ५ मे.टन .खाद्यान्न क्षेति भई खाद्यान्न आपूर्तिमा पर निर्भरता बढदै गईरहेका कारण असिनापानी जिल्लाको प्रकोपको रुपमा रहन गएको छ।

८. चट्याङ्ग

हाल सम्मको ऐतिहासिक समय रेखाको आधारमा यस जिल्लामा भएको क्षतीको विवरणका आधारमा अन्य विपद्हरु भन्दा न्युन क्षती भएको हुदा यस विपद्को स्तरीकरणमा अन्यको तुलनामा कमी देखिएको छ।

३.५ सम्भाव्य प्रकोपहरूको आँकलन तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्रको नक्शाङ्कन

सामान्यतया विपद् जोखिम विश्लेषणका आधारमा प्रकोपहरू छनौट गरि योजना तयार गरिन्छ। प्रकोपको छनौट गर्दा प्रकृति, सम्भावित मात्रा र सम्भावित आपतकालीन अवस्थालाई आधार मान्न सकिन्छ। कहिलेकाही मात्र हुने भए पनि भूकम्प जस्ता प्रकोपले ठूलो जनधनको क्षति पुग्न सक्छ। यसर्थ सबै तहले यस्ता अनिश्चित एवम आकस्मिक प्रकोपका लागि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाउनु उचित हुन्छ। जिल्ला अन्तर्गत मुख्य विपद् र सम्भावित प्रभावित क्षेत्र निम्नानुसार रहेको छ।

१. पहिरो

भौगोलिक कारण, वन फडानी, विकास निर्माण कार्यमा अत्याधुनिक मेशिनको प्रयोग (डोजर,स्काईभेटर आदि), जनसंख्या वृद्धि, जथाभावि ढुंगा निकासी तथा पैठारी, ढल तथा नदीको उचित व्यवस्थापनको कमी, जलवायु परिवर्तन, अनियन्त्रित बसोवास, वनजंगल अतिक्रमण, पूर्वतयारीको अभाव, आगलागीले वनजंगल नष्ट हुने भएकोले।

२. बाढी

मौषममा आईरहेको परिवर्तन संगै अछाम जिल्लाको विभिन्न गाउँपालिका र नगरपालिकाको वडाहरूमा वर्षा समयमा बाढीले ठूलो क्षेति पुर्याउने गरेको छ।

३. असिनापानी

मौषममा आईरहेको परिवर्तन संगै अछाम जिल्लाको विभिन्न गाउँपालिका र नगरपालिकाको वडाहरूमा असिनापानी का कारण वर्षेनी अन्दाजी ५ मे.टन खाद्यान्न क्षेति भई खाद्यान्न आपूर्तिमा पर निर्भरता बढदै गईरहेका कारण असिनापानी जिल्लाको प्रकोपको रुपमा रहन गएको छ।

४. आगलागी

परम्परागत (साना वास स्थान) घरहरूको कारण, विद्युत प्रवाहमा लापरवाही, जनचेतनाको कमी, जथाभावि चुरोटका टुटा तथा सलाईको काटी फाल्नाले, वनजंगलको बिचमा घर तथा सूचनाको निर्माण गरिनुले, बालबालिकाको हातमा सलाई पर्नाले सोको प्रयोगमा लापरवाहीले, हावाहुरीको कारण र लापरवाहीको कारणले, खरमेलामा घास पलाउने विश्वासले आगो लगाउनाले।

५. माहामारी

नेपाल पानीजन्य जोखिमको दृष्टिकोण वाट ३० औं स्थानमा रहेको कारण जिल्लामा १९९० को माहामारी २०६६ को भ्वाइपखाला २०७६को कोभिड १९ कारण भएको क्षतिले आगामी दिनमा यसको पूर्वतयारीका लागि जिल्ला नगरपालिका र गाउँपालिकाले पूर्वतयारीमा रहन सचेतना मुलक अभियान संचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता यो पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले महसुस गरेको छ।

६. हावाहुरी

परम्परागत घरनिर्माणका सामग्री प्रयोग नगरी हाल नयां नयां प्रविधिको प्रयोग र सो प्रविधि लाई प्राविधिकको सल्लाहा विलिडग कोडको प्रयोग नहुनु हावाहुरी वाट हुने क्षती बढन गई विशेषत सूचना, पाटिपौवा साना बजार क्षेत्रमा क्षति हुनेगरेको छ।

३.६ विपद् संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण

सबै सरोकारवालालाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सहभागितामा विज्ञहरूका अनुभव तथा उपलब्ध जानकारीहरूको आधारमा सामुहिक छलफल गरेर यस जिल्लामा विगत देखि वर्तमान सम्म विपद् निम्त्याउने प्रकोपहरूलाई पहिचान गरिएको छ। छलफलका क्रममा पहिरो, बाढी, आगलागी र माहामारी जस्ता विपद्हरूबाट यस जिल्लामा जनधनको क्षति बारम्बार हुने गरेता पनि भूकम्पको कारण हालसम्म गम्भीर क्षति नभएको देखिएको छ। तर नेपालभरी नै भूकम्पको जोखिम समान रहेको त्यसमा पनि भूगर्भ शास्त्रीहरूको अनुमान अनुसार अब नेपालको सुदुरपश्चिम प्रदेशमा भूकम्प

जान सक्ने उच्च जोखिममा रहेकोले नेपालको कुनैपनि स्थानमा ठूलो भूकम्प जान सक्ने प्रबल सम्भावना रहेकोले भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीमा पनि ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता छ ।

मौसमी पात्रो

जिल्लाको मौसम र मौसमी अवस्थामा आएको परिवर्तनबारे जानकारी हाँसिल गर्न यस पात्रोको सहयोग लिने गरिन्छ । मौसमी पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न विगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको प्रकोपहरुबारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट देखिन्छ । समय अनुसार विकासको बढ्दो विकास क्रमसंगै जलवायु परिवर्तनले गर्दा पनि मौसम अनुसारको प्रयाप्त रुपमा वर्षा, हिमपात आदि समयमै नहुनुले पनि धेरै किसिमका प्रकोपहरु सिर्जना हुने गरेका छन् । जसले गर्दा समुदायका व्यक्तिहरुको प्रत्यक्ष सहभागितामूलक तरिकाबाट मौसमी पात्रोको बारेमा छलफल गरि यस जिको मौसमी पात्रो तालिकामा संलग्न गरिएको छ ।

मौसम		वैशाख	जेठ	अषाढ	श्रावण	श्रावण	भाद्र	अशोज	कात्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फागुन	चैत्र
मनसुन वर्षा	पहि ले													
	अहि ले													
हिउदे वर्षा	पहि ले													
	अहि ले													
हिमपात	पहि ले													
	अहि ले													
अधिक गर्मी	पहि ले													
	अहि ले													
हावाहुरी	पहि ले													
	अहि ले													

प्रकोप पात्रो:

माथिको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा विगतका वर्षहरु भन्दा हालका वर्षहरुमा वर्षाका दिनहरु घटेको, खडेरी एवम गर्मीका दिनहरु बढ्दै गएको देखिन्छ । यसै गरि हिउदे वर्षा अनिश्चित भएको तथा घटेको देखिन्छ । हिउँदमा पर्ने हिमपात पनि विगतको भन्दा धेरै नै घटिसकेकोले गर्दा पनि वर्षा हुन सकिरहेको हुदैन । हावाहुरी चट्याङ असिना आदिले पनि असर पारेको देखिन्छ । विश्वव्यापी रुपमा फैलिरहेको नोवेल कोरोना भाइरस संक्रमणको वर्तमान अवस्थाले विश्व नै आक्रान्त भइरहेको अवस्थामा हाम्रो देश नेपाल पनि संक्रमणबाट ग्रसित रहेको अवस्था थप समस्यामुलक बनेको छ । समग्रमा भन्नुपर्दा सम्पूर्ण मौसमी पात्रोमा विगतभन्दा अहिले निकै परिवर्तन आएको प्रष्ट देखिन्छ ।

मौषम		वैशाख	जेठ	अषाढ	श्रावण	श्रावण	भाद्र	अशोज	कात्तिक	मंसीर	पौष	माघ	फागुन	चैत्र
बाढी	पहिले													
	अहिले													
पहिरो	पहिले													
	अहिले													
असिना	पहिले													
	अहिले													
आगलागी	पहिले													
	अहिले													
महामारी	पहिले													
	अहिले													

३.७ प्रकोप पूर्वानुमान तथा पूर्वसुचना प्रणाली

विद्यमान अवस्थामा जिल्लाको पूर्वसुचना प्रणाली अन्तर्गत बुढीगंगा नदीको चित्रे, कर्णाली नदीको असाराघाटमा नदीमा पानीको सतह मापन केन्द्रहरु संचालनमा रहेका छन् भने वर्षा मापन केन्द्रका रुपमा ओलीगाँउ पटकानी वर्षामापन केन्द्र, गोलाघाट वर्षामापन केन्द्र कुस्कोट, अईडीवाडा वर्षामापन केन्द्र, सुतार, बस्ती वर्षामापन केन्द्र, र कमलबजार वर्षामापन केन्द्र जिल्ला प्रशासन कार्यालय मगलसेन, वर्षामापन केन्द्र र चित्रे वर्षामापन केन्द्रहरु सञ्चालनमा रहेका छन् ।

यस जिल्लाको पूर्वसुचना प्रणालीलाई अभि प्रभावकारीरूपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि जिल्ला आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्रसंग जिल्लाका सबै स्थानीयतह हरुको संजालीकरण गर्न जिल्ला आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र DEOC र पालिका तहमा LEOC लाई क्रियाशील बनाउनु पर्ने देखिएको छ । यसका साथै जिल्ला र समुदायस्तरको दोहोरो प्रभावकारी सुचना प्रणालीलाई क्रियाशील गर्नु पर्ने देखिएको छ जुन यसको अनुसूचिमा राखिएको छ ।

३.८ सरोकारवाला संस्थाहरु

क्र.सं.	जिल्लाको क्षेत्रगत साभेदारहरुको नाम	सम्पर्क विवरण		
		सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	इमेल
१.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.जि.अ शिवराम न्यौपाने प्रशासकिय अधिकृत	९८५८४०७७७७ ९८५८४८८०७०	daoachham11@gmail.com
२.	नेपाली सेना, गोरख बक्स गण मगलसेन, अछाम	प्र से जनक सिलवाल	०९७-६२०९९९ ९८६०४४९३७९	
३.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	प्र.ना.उ. सन्तोष पाठक	०९७-६२०२२० ९८५८४०५५५५ ०९७-६२०९९९	achhmapolice1@gmail.com
४.	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, नं ४९ गुल्म, अछाम	स. प्र ना. उ खेमराज ठकुल्ला	०९७-६२५००२ ९८५९२७२२९९	apfkhaptadcoy@gmail.com
५.	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय, अछाम	प्र. अ.अ गोविन्द प्रसाद पाण्डेय	०९७-६२०२९७ ९८४८७४७९२७	
६.	जिल्ला समन्वय समिति अछाम	दुविन्द्र प्रसाद बराल	०९७ -६२०९४४ ०९७ -६२०९८९ ९८५८४८४३०९	
७.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	ज.व.अ भनकराज हुडगाना	९८५८४२९९९९ ०९७६२०२६७	healthofficeachham75@gmail.com
८.	जिल्ला अस्पताल	डा. भुवन जि.सी	९८४३४३४०८३ ०९७ ६२०९८८	healthofficeachham75@gmail.com
९.	जिल्ला आयुर्वेदिक औषधालय	दिपकराज पन्त	९८५८४२०९३५	
१०.	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई अछाम	इ.प्र. लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०९३५ ०९७-६२०९५८	deoachham158@gmail.com

			९८५८४४०४५७	
११	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं. ३	का. प्र. सुरेशकुमार शाह	०९७-६२००१९ ०९७-६२०१५० ९८५८३२२४०२	wss.achham@gmail.com
१२	नेपाल टेलिकम, शाखा कार्यालय	अमित कुमार भा	०९७-६२०१०८, ०९७-६२०१०७ ९८५९३४७८३९	
१३	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	जयानन्द वोगटी	०९७६२०१०५ ९८५८४२२५२२	
१४	कृषि ज्ञान केन्द्र	छपेन्द्र प्रसाद शर्मा	९८४८६२०९२६	akcachham@gmail.com
१५	पशु सेवा विज्ञकेन्द्र तथा भेटेनरी अस्पताल	भनकराज ढुगाँना	९८६८५२५४१५	
१६	डिभिजन वन कार्यालय	भोजराज शर्मा	०९७६२०१४५, ९८५८४८०३४५	
१७	डिभिजन सडक कार्यालय, साँफेबगर	विवस बाबु सदादेव	९८४९९४७१८२	
१८	जलस्रोत तथा सिँचाई विकास डिभिजन कार्यालय	खेमराज रेग्मी	९८५८४४०१८२	
१९	UNFPA	भरत गोतामे	९८६८४३७२४०	
२०	WFP	विराट भण्डारी	९८४८४०००८९	
२१	मर्सिकोर नेपाल	प्रेम बहादुर लुहार	९८४८७२०६४९	pluhar@mercycorps.org
२२	सेभ द चिल्ड्रेन	प्रेम बहादुर पुन	९८४४९४९५०९	
२३	World Vision	मेनुका मल्ल	९८५६०७३९९९	
२४	Helvtas Nepal	निलकण्ठ पाण्डेय	९८५७०३८७२७	
२५	न्याय हेल्थ बयलपाटा	डा .मन्दिक पाठक	९८१००३७२१५	
२६	खाद्य संस्थान ,अछाम	राम बहादुर मण्डल	९८५८४८००४६	
२७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी,	सभापति रत्नप्रसाद ढुगाणां	०९७-६२०१४८ ९७४९००४३५१	
२८	गै.स.स.महासंघ	बल बहादुर के.सि.	९८६९५०५५००	
२९	उद्योग वाणिज्य संघ	महेन्द्र कडायत	९८४८६००९९८	
३०	नेपाल शिक्षक महासंघ,अछाम	युवराज शर्मा	९८४९१९४६०३	
३१	वाक नेपाल	चेतराज जोशी (कार्यक्रम व्यवस्थापक)	९८४९५१५९४६	
३२	DPnet	हर्क राज शर्मा	९८४८६३९९१९	
३३	खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता महासंघ अछाम सचिव	खेम प्रसाद भट्टराई	९८६८४३७२२३	
३४	नेपाल पत्रकार महासंघ	अध्यक्ष खम्म खत्री	९८४८४७५०४	
३५	गोरखापत्र दैनिक	शिवराज ढुङ्गाना	९८५१०९१८०७	
३६	रेडियो नेपाल	टेकराज भण्डारी	९८४८४७६५२३	

३७	नेपाल टेलिजिन	नरेन्द्र रावल	९८४८६७६९६५	
३८	कान्तिपुर दैनिक	मेनुका ढुङ्गाना	९८६८४३७४९०	
३९	एभिन्युज संवाददाता	डण्डी भट्ट	९८४८५७२८८८	
४०	रेडियो रामारोशन, मंगलसेन	कृष्णबहादुर बुढा	०९७-६२०९२८	
४१	सोसाइटी एफएम, मंगलसेन	पुजा शाही	०९७ -६२०३४३	
४२	अछाम एफएम, मंगलसेन	नमराज भण्डारी	९८६८४२५५७४	
४३	गाउँघर एफएम, मंगलसेन	टेकबहादुर थापा	९८६९६२८४४४	
४४	जनप्रिय एफएम, साँफेबगर	तपेन्द्र कुँवर	९८४८४६९६२	
४५	साँफेबगर एफएम	गीता कुँवर	९८४८६९४८९९	
४६	बान्नीगढी एफएम, जयगढ	धनराज साँउद	९८५८४२७९२३	
४७	पञ्चदेवल एफएम, विनायक	टंकबहादुर धामी	९८५८०५२५४८	
४८	परिवर्तन एफएम, विनायक	महेश रिमाल	९८६०७२९६७९	
४९	कमलबजार एफएम, कमलबजार	पवित्रा खड्का	९८४८७४९६३९	
५०	सफलता एफएम, चौखुट्टे	राजेन्द्र कुँवर	९८४९४९९७४	
५१	जाल्पा एफएम, ढकारी	धमेन्द्र बीसी	९८५९९०३३२७	
५२	रामारोशन दैनिक, मंगलसेन	नरेशकुमार शाही	९८४८६०४६५०	
५३	खप्तड न्यूज दैनिक, साँफेबगर	पुष्पराज भट्ट	०९७-६२०९२५	
५४	वैजनाथ दैनिक	तुल वहादुर कुवर	९८४८४४२५८९	

३.९ विषयगत क्षेत्रहरु :

३.९.१ विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्दा अछाम जिल्लामा रहेका विषयगत क्षेत्रहरुको विवरण

क्र.सं	विषयगत क्षेत्र	नेतृत्वकर्ता कार्यालय	कैफियत
१	आपत्कालिन सूचना, खोज तथा उद्धार	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	
२	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य कार्यालय	
३	खाद्य सुरक्षा, कृषि तथा वन	कृषि ज्ञान केन्द्र	
४	आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन तथा संरक्षण	जिल्ला समन्वय समिति	
५	आपत्कालिन शिक्षा	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	
६	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय, डिभिजन नं. ३ अछाम	
७	शीघ्र पुनलाभ तथा गैरखाद्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा अछाम	

क्षेत्रगत अवधारणा

प्रकोप पूर्वतयारी योजनाको प्रभावकारीताका लागि राष्ट्रिय र जिल्लास्तरमा विकास भएका क्षेत्र (Cluster) हरूलाई आधार मानेर कार्य विभाजन गर्नु उपयुक्त हुने देखिन्छ। यस अवधारणाको कार्यान्वयन गर्न जिल्लास्तरका लागि वर्तमान समयमा चुनौती देखिए पनि कार्यविभाजनको स्वरुपलाई स्वीकार गर्दा प्रभावकारिता र जिम्मेवारीबोध हुने भएकोले क्षेत्रगत अवधारणालाई स्वीकार गरिएको हो।

क्षेत्र (Cluster) को परिचय

विपद्को समयमा प्रभावित तथा पीडित समुदायलाई उपलब्ध गराउने मानवीय सहयोगका विभिन्न क्षेत्रहरू रहेका हुन्छन्। प्रकोपका घटनामा परेर धन, सम्पत्ति गुमाएका व्यक्तिलाई जीवनयापनका आधारभूत आवश्यकताको पूर्ति गर्ने क्रमलाई व्यवस्थित गर्न र खाद्यान्न, आवास, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन, सुरक्षाजस्ता विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको समूहले आ-फ्नो क्षेत्रको जिम्मेवारी लिँदा मानवीय सहयोगको कार्य व्यवस्थित हुन जान्छन्। अन्तर्राष्ट्रियस्तरबाट मान्यता प्राप्त क्षेत्रगत अवधारणाका विशेषता निम्नअनुसार रहेका छन् :

३.९.१.१ क्षेत्र (Cluster) :- आपत्कालिन सञ्चार, खोज तथा उद्धार

जिल्लाको कुनै पनि ठाउँमा कुनै पनि प्रकारको विपद्जन्य घटना घटना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नुपर्ने हुन्छ। त्यसका लागि जिल्लास्तरमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा निम्न निकायहरूको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहन्छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead): जिल्ला प्रशासन कार्यालय, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर (अफिस)	सम्पर्क नम्बर (मोवाईल)	ईमेल
जिल्ला प्रशासन कार्यालय अछाम	प्र.जि.अ. शिवराम न्यौपाने	०९७-६२०९३७	९८५८४०७७७७	Daoachham11@gmail.com
	प्रशासकिय अधिकृत	०९७ ६२०९३३	९८५८४८८०७०	

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster Members) को सूची :

क्र. सं.	जिल्लाको क्षेत्रगत साभेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	ईमेल
१.	नेपाली सेना, गोरख बक्स गण, अछाम	प्र. से. जनक सिलवाल	०९७-६२०९९१ ९८६०४४९३७१	
२.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	प्र.ना.उ. सन्तोष पाठक	०९७-६२०२२० ९८५८४०५५५५ ०९७-६२०९९९	
३.	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, नं ४९ गुल्म अछाम	स. प्र. ना. उ खेमराज ठकुल्ला	०९७-६२५००२ ९८५९२७२२९९	
४.	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय, अछाम	प्र.अ.अ गोविन्द प्रसाद पाण्डेय	०९७-६२०२९७ ९८४८७४७९२७	
५.	नेपाल टेलिकम, शाखा कार्यालय	अमित कुमार भ्ना	०९७-६२०९०८, ०९७-६२०९०७	

			९८५९३४७८३९	
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, अछाम	सभापति रत्नप्रसाद ढुगानां	०९७-६२०९४८ ९७४९००४३५९	
७	गैसस महासंघ अध्यक्ष	बलवहादुर के.सि.	९८६९५०५५००	
८	पत्रकार महासंघ	खम्म खत्री	९८४८४७५५०४	
९	वाक नेपाल साफेवगर अछाम	चेतराज जोशी	९८४९५९५९४६	
१०	उद्योग बाणिज्य संघ	महेन्द्र कडायत	९८४८६००९९८	

आपत्कालिन सञ्चार, खोज तथा उद्धारको उद्देश्य:

- विपद्को समयमा जोखिममा परेका व्यक्तिहरू तथा जटिल अवस्थामा रहेका प्रभावितहरूको उद्धारका लागि प्रभावकारी संयोजन गर्ने ।
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा भएको व्यवस्था अनुसार नेतृत्व District Lead Support Agency संग बैठक, खोज तथा उद्धार सम्बन्धी टोलीको गठन, खाद्य सामग्री तथा गैरखाद्य सामग्रीको पहिले नै भण्डारण र अन्य क्षेत्रहरूको तयारी गर्ने ।
- विपद्को समयमा अन्तर निकायहरू बीच प्रभावकारी समन्वय गर्ने ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा सूचनाको व्यवस्थापनका लागि DEOC लाई क्रियाशिल बनाउने ।
- जिल्लास्थित क्षेत्र वा निकायले पूर्वतयारीका सामग्री व्यवस्थापन गर्ने ।
- प्रतिकार्यका लागि आवश्यक स्रोत र साधनको व्यवस्थापनको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने ।
- विपद्सम्बन्धि सूचनाको खोज तथा उद्धारका लागि अन्तरनिकायमा सूचनाको समयमै आदानप्रदान गर्ने ।
- पूर्वतयारी, विपद्को अवस्था र विपद्पछि सूचना, जानकारी र सन्देश प्रसारण, प्रकाशन गर्ने ।
- स्थानीय पूर्वतयारी जोखिम व्यवस्थापन समिति अर्न्तगतमा गठित तथा तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार कार्यदलको सूची तयारी, समन्वय तथा परिचालन गर्ने ।

आपत्कालिन सञ्चार, खोज तथा उद्धारको जिम्मेवारी:

आपत्कालिन खोज तथा उद्धार सम्बन्धि कार्य गर्न टोली नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी तथा स्थानीय निकायहरूको सहभागिता भएको एक छुट्टै कार्यदल रहने छ । त्यो कार्यदलको नेतृत्व जिल्ला प्रशासन कार्यालयले गर्ने छ । जुन कार्यका लागि निम्न बमोजिममा विषयहरूलाई मध्येनजर गर्नु पर्ने छ ।

- समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने ।
- पहिलो हप्तामा परिस्थितीका बारेमा दिनदिनै प्रतिवेदन पेश गर्ने र त्यसपछि आवश्यकता अनुसार प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- २४ घण्टाभित्र सञ्चार माध्यममा समाचार पठाउने र पहिलो हप्तामा हरेक दिन समाचार सम्प्रेषण गर्ने
- नियन्त्रण, व्यवस्थापन तथा मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड कायम गर्ने ।
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सकृय बनाउने ।

- साँस्कृतिक, सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा स्वीकार गर्न सकिने दाताको सहयोग सामाग्रीहरु एकद्वार प्रणालीबाट बितरण गर्ने ।

आपत्कालिन सञ्चार, खोज तथा उद्धारको सम्भावित असरहरु:

- आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति बालबालिका, महिला, वृद्धवृद्धा तथा अशक्तहरुलाई फरक क्षमता भएका व्यक्ति (अपाङ्ग) प्रभावित हुनेगरी मानिसको विस्थापन ।
- सार्वजनिक पूर्वाधारहरु (सडक, पुल, विद्युत, आपूर्ति, सञ्चार) मा पुऱ्याएको क्षति ।
- सूचना, कक्षाकोठा, प्रहरी चौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता सार्वजनिक संस्थाहरु माथि परेको असर ।
- सार्वजनिक ठाउँहरुमा अस्थायी आवासमा बसेको समयमा सामुदायिक स्वास्थ्य सम्बन्धी देखिएका चुनौती ।
- आवाससम्बन्धी सहयोग आवश्यक हुनेगरी विस्थापित परिवारको संख्या ।
- चोरी, डकैती तथा दुर्व्यवहार ।

३.९.१.२ क्षेत्र (Cluster): स्वास्थ्य र पोषण

जिल्लाको कुनै पनि ठाउँमा कुनै पनि प्रकारको विपद्सम्बन्धी घटना घटेको सूचना प्राप्त हुने वित्तिकै सूचना संकलन गरेर विपद् प्रभावित क्षेत्रको सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा पोषणका लागि जिल्ला स्तरमा जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयले जिल्ला विपद् उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भएपनि कार्यक्षेत्रमा निम्न निकायहरुको जिम्मेवारी रहन्छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead): जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर अफिस	मोवाइल	ईमेल
जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	भनकराज ढुङ्गाना	०९७-६२०२६७ ०९७-६२०२५८	९८५८४२११९	healthofficeachham75@gmail.com

क्षेत्रगत सदस्यहरु -Cluster Member

क्र.स	जिल्लाका क्षेत्रगत साभेदारहरुको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर	सम्पर्क मोवाइल	ईमेल
१	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइ अछाम	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५	९८५८४४०४५७	
२	जिल्ला समन्वय समिति, अछाम	डुविन्द्र प्रसाद वराल	०९७-६२०१४४, ०९७-६२०१४९	९८५८४८४३०१	
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्र.ना.उ. सन्तोष पाठक	०९७-६२०२२०, ०९७-६२०१९९	९८५८४०५५५५	
४	उद्योग वाणिज्य संघ, अछाम	महेन्द्र कडायत	०९७-६२०२४२, ०९७-६२०२५५	९८४८६००९९८	
५	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय डिभिजन न ३	सुरेश कुमार शाह	०९७-६२००१९	९८५८३२२४०२	
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रत्न प्रसाद ढुङ्गाना	०९७-६२०१४८	९८४८५८६७७५	
७	यु.एन. एफ. पि. ए	भरत गोतामे		९८६८४३७२४०	
८	जिल्ला अस्पताल मंगलसैन	डा.भुवन जि.सि		९८४३४३४०८३	
९	वयलवाटा अस्पताल	डा.मन्दिप पाठक		९८१००३७२१५	
१०	पत्रकार महासंघ	खम्म खत्री		९८४८४७२५०४	
११	गैसस महासंघ	बल वहादुर के.सि.		९८६९५०५५००	

१२	वाक नेपाल	चेतराज जोशी		९८४८९१५९४६	
----	-----------	-------------	--	------------	--

विशिष्ट उद्देश्य (स्वास्थ्य र पोषण)

स्वास्थ्य

- कोभिड-१९, भाडापखला हैजा, औलो, डेंगु कालाजार ,स्क्रव टाईफस तथा अन्य पानी जन्य एवम किटजन्य रोगहरुको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचार क्षमता सुनिश्चित गर्नका निमित्त स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- अरु द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment) सँग एकीकृत गरि स्वास्थ्य तथा पोषणका अबस्था तथा सेवाहरुको द्रुत सर्वेक्षण क्षमतालाई सुदृढ पार्ने ।
- आधारभुत स्वास्थ्य सेवाहरुमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न र स्वास्थ्य शिविरको सञ्चालन गर्न र अर्को निकायमा पठाउने सयन्त्र Referral Mechanism को विकास गर्न स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- पर्याप्त आपतकालिन आपूर्ति तथा मानव श्रोत लगायतका विषयमा सिध्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

पोषण

- विस्थापित मानिसहरुका लागि पुरक खाना खुवाउने कार्यक्रममा (Supplementary Feeding Programme) पहुँचको माध्यमबाट गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिला एवं ५ वर्ष मुनिका केटाकेटीहरुमा गम्भिर कुपोषणको बृद्धिलाई रोक्नका निमित्त स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- सिध्र कडा र मध्यम कडा कुपोषण (Global Acute Malnutrition (GAM) को उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- निरन्तर स्तनपान सुनिश्चित गर्न र अवाञ्छित स्तनपानका विकल्पहरुको वितरणमा रोक लगाउन स्वास्थ्य प्रमुख/ स्वास्थ्य कार्यालयलाई मदत गर्ने ।
- भिटामिन ए वितरण, जुका मार्ने औषधि तथा प्रभावित केटाकेटीहरुका लागि खोपसम्बन्धि गतिविधिहरु सुनिश्चित गर्नका निमित्त स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- आपतकालिन अवस्थामा प्रजनन स्वास्थ्यको अवस्था जोखिममा रहेका समुह तथा क्षय, कुष्ठ, एचआइभी, मधुमेह, रक्तचाप आदिको औषधि खाइरहेका विरामीहरुलाई निरन्तर औषधि आपूर्ति गर्न सहयोग गर्ने ।

जिम्मेवारी (स्वास्थ्य र पोषण):

प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण र गतिविधिको लेखाजोखा गरि जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिलाई जानकारी गराउने, आपतकालिन औषधि उपचार सामग्रीको व्यवस्थापन, स्रोतको खोजी, सरोकारवाल निकायसंगको समन्वय तथा सहकार्यका लागि सम्बन्धित कार्य गर्न नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी तथा स्थानीय तहहरु र स्थानीय मानवीय निकायहरुको सहभागितामा औषधि उपचार व्यवस्थापन गर्ने ।

मानवीय सहयोग सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड (स्वास्थ्य र पोषण)

- प्रारम्भिक लेखाजोखा संचालन गरिएकै समयमा स्वास्थ्य सम्बन्धी निगरानी (Health Surveillance) शुरु गर्ने ।
- समुदायको तहमा रोग तथा चोटपटकको उपचार विद्यमान प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको माध्यमबाट स्वास्थ्य संस्थाहरुमा तथा तँहा उपचार हुन नसके गम्भिर विरामीहरुलाई सिफारिस गरि अन्य केन्द्रहरु (Referral Center)मा पठाई आपतकालिन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सिफारिस गरि पठाईने अन्य केन्द्र (Referral Center) हरुमा पुग्नका निमित्त विरामी हरुका लागि उपयुक्त यातायतको प्रबन्ध गरिने छ ।

३.९.१.३ क्षेत्र (Cluster) खाद्य सुरक्षा, कृषि तथा वन

जिल्लाको कुनै पनि ठाउँमा कुनै पनि प्रकारको विपद् सम्बन्धी घटना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्नुपर्ने हुन्छ। प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा विपद्का कारण क्षति भएको जमिन प्रभावित परिवार लाई खाद्यन्न अस्थायि शिविर निर्माणका लागि आवश्यक जिम्मेवार जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, वन डिभिजन कार्यालय अछामले र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरूको जिम्मेवारी रहन्छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Clustr Leads): कृषि ज्ञान केन्द्र, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर अफिस	सम्पर्क नम्बर मोवाइल	ईमेल
कृषि ज्ञान केन्द्र,	छपेन्द्र प्रसाद शर्मा	०९७६२०१८७	९८४८६२०९२६	akcachham@gmail.com

जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदार (Cluster Partners) को सूची :

क्र. सं	क्षेत्रगत साझेदारको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर अफिस	सम्पर्क नम्बर मोवाइल	ईमेल
१	जिल्ला वन कार्यालय	भोजराज शर्मा	०९७६२०१४५	९८४६२६०९	
२	भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	भनक दत्त ढुगांना	०९७६२०१०२	९८६४३२६८९५	
३	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकरण परियोजना	युवराज वि.क.		९८५८४८८२३१	
४	विश्व खाद्य कार्यक्रम	विराट भण्डारी		९८४८४०००८९	
५	उद्योग वाणिज्य संघ	महेन्द्र कडायत		९८४८६००९९८	
६	गै.स.स.महासंघ	बल वहादुर के.सि.		९८६९५०५५००	
७	वाक नेपाल	चेतराज जोशी		९८४९५१५९४६	
८	नेपाल खाद्य संस्थान	राम प्रवेश मण्डल		९८६९३७५७१४	
९	सहकारी संघ	अमरनाथ न्यौपाने	०९७६२०२१३	९८४८५५६३५९	
१०	पत्रकार महासंघ	खम्म खत्री		९८४८४७२५०४	
११	पालिका स्तरका सम्पूर्ण कृषि तथा पशु विकास शाखा				

खाद्य सुरक्षा, कृषि तथा वन उद्देश्य :

- प्रकोप परेको अवस्थामा खाद्यन्न र पेशा व्यवसायमा असर परेको हुन्छ ती कार्यहरु पुनः त्यही अवस्थामा ल्याउन केही समय लाग्ने भएकोले तत्कालका लागि प्रकोप प्रभावितहरुलाई जीविकोपार्जनका लागि सहयोग गर्नु मानवीय दायित्व हो ।
- खाद्यन्न उपलब्धतामा सुधार, प्राकृतिक स्रोतहरुको दिगो प्रयोग, क्षति अनुमान तथा न्यूनिकरण ।

खाद्य सुरक्षा, कृषि तथा वन जिम्मेवारी :

प्रकोप प्रभावितहरुलाई जीविकोपार्जनका लागि सहयोग गर्नु सबै सरकारी, गैरसरकारी तथा व्यापारिक निकायहरुको साझा जिम्मेवारी हो । सरोकारवाला निकायहरुले प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा पुगी प्रभावितहरुको आवश्यकताको पहिचान गरी पुर्ननिर्माण र पुर्नस्थापना कार्यका लागि जिल्ला स्तरमा जिल्ला समन्वय समिति अछाम र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्य क्षेत्रमा विभिन्न निकायको जिम्मेवारी रहन्छ।

३.१.९.४ क्षेत्र (Cluster): आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन तथा संरक्षण

जिल्लाको कुनै पनि ठाउँमा कुनै पनि प्रकारको विपद् सम्बन्धी घटना घटना साथ जिल्ला स्थित सम्पूर्ण सरकारी तथा गैससहरुले तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण कार्यका लागि जिल्ला स्तरमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय अछामले र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुको जिम्मेवारी रहन्छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead): जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर (अफिस)	सम्पर्क नम्बर (मोवाइल)	ईमेल
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	ललित बहादुर कुँवर	०९७-६२०१४४	९८५८४२३६५९	dccachham@gmail.com
	दुबिन्द्र प्रसाद वराल		९८६५६०५३०० ९८४८६५२८६३	joshi.uma2069@gmail.com

क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster members) को सूची:

क्र.स.	कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर अफिस	सम्पर्क नम्बर मोवाइल	ईमेल
१	मंगलसेन नगरपालिका	पदम बहादुर बोहरा		९८६८५२३०५३	
२	पञ्चदेवल विनायक नगरपालिका	अम्बिका चलाउने		९८५९९०९३८३	
३	कमलवजार नगरपालिका	यज्ञ प्रसाद ढकाल		९८४९३५७५९०	
४	साँफेवगर नगरपालिका	राजेन्द्र कुँवर		९८४८६४९०२३	
५	चौरपाटी गाउँपालिका	भिम बहादुर साउँद		९८४८७०९२९८	
६	मैल्लेख गाउँपालिका	ज्वाला सिंह साँउद		९८५८४२४६४४	
७	रामारोशन गाउँपालिका	मान बहादुर साउँद		९८६०४५२६०९	

८	वान्निगढी जयगढ गाउ पालिका	टेक बहादुर साउंद		९८४८६२११२२	
९	तुर्माखाँद गाउंपालिका	डम्बर बहादुर वि.सि.		९८४८६९०५८८	
१०	ढकारी गाउंपालिका	प्रकास साउद		९८६०३७१२८२	
११	नयाँ शहर विकास आयोजना	तुलसिराम खरबुभा	०९७-६२००६२,	९८५८४४०११६	
१२	नेपाली सेना	प्र से जनक सिल्वाल	०९७६२०१९१	९८६०४४९३७१	
१३	नेपाल प्रहरी	सन्तोष पाठक	०९७६२०२२०	९८५८४०५५५५	
१४	सशस्त्र प्रहरी बल	खेमराज ठकुल्ला	०९७६२५००२	९८५१२७२२११	
१५	जिल्ला वन कार्यालय	भोजराज शर्मा	०९७ - ६२०१४५	९८४६२६०२०९	
१६	नापी कार्यालय	दिर्घराज पाण्डे	०९७ - ६२०१७४		
१७	मालपोत कार्यालय	शिवराज ढुंगाना	०९७ - ६२०१०३		
१८	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन डिभिजन नं. ३, कार्यालय	सुरेशकुमार शाह	०९७-६२०१५० ०९७-६२००१९		
१९	नेपाल रेडक्रस सासाइटी अछाम	रत्नप्रसाद ढुंगाना	०९७- ६२०१४८	९८४८५८६७७५	
२०	WFP	विराट भण्डारी	९८४८४०००८९		
२१	पत्रकार महासंघ	खम्म खत्री		९८४८४७२५०४	
२२	पालिका स्थित महिला विकास शाखा सबै				
२३	पालिका स्थित भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा सबै				

आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन तथा संरक्षण उद्देश्यः

- विपद् व्यवस्थापन कोषको परिचालन गरेर आवश्यक सामग्री व्यवस्थापन र शिविर निर्माण गर्ने ।
- विपद्को समयमा उच्च जोखिम परेका नागरिकको संरक्षण गर्ने ।
- महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक अपांग व्यक्तिको संरक्षणका लागि समबिन्धत स्थानीय तह सँग समन्वय गर्ने ।।
- विस्थापित परिवारहरुलाई पहिल्यैको अवस्थामा लैजानका लागि पुर्ननिर्माण र पुर्नस्थापनाका कार्यहरु गर्ने ।

आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन तथा संरक्षण जिम्मेवारी :

विपद् पूर्व र पश्चात निम्न कार्य गर्ने जिम्मेवारी हुनेछ ।

- सुचना संकलन ।
- श्रोतको व्यवस्था र परिचलान
- आपत्कालिन शिविर निर्माण
- मनोसामाजिक परामर्शकर्ता परिचालन
- विषयगत शाखा परिचालान
- लक्षित वर्गको संरक्षण
- आश्रयस्थलको व्यवस्थापन ।

मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड

- औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र उपलब्ध छ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४×५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री ।
- कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुँच छ । महिला, बालबालिकाहरू तथा पुरुषहरू लाई कम्तीमा पनि एक पुरा सेट कपडा, यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सर सफाई सम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति भएको ।
- मानिसहरूसँग उपयुक्त घरायसी सामग्री एक सेट भाँडा ।
- शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ जमिन सुरक्षित तथा मापदण्ड अनुसार हुनुपर्छ ।

न्यूनतम सूचकहरू

- अत्यावश्यक सेवाहरू उपलब्ध भएको हुने ।
- शिविर सञ्चालन भएको हुनुपर्ने ।
- स्थानीय श्रोतको अधिकतम परिचालन गरेर क्षमता बृद्धि कार्ययोजना तयार गरी सो को कार्यान्वयन भएको हुने ।
- आपत्कालिन सहयोग प्राप्त भएको हुने ।
- आश्रयस्थल निर्माण हुने ।
- बन्दोबस्तीको अत्यावश्यक सामग्रीको व्यवस्था भएको हुने ।

३.१.९.५ क्षेत्र (Cluster): आपतकालिन शिक्षा

जिल्लाको कुनै पनि ठाउँमा कुनै पनि प्रकारको विपदसम्बन्धी घटना घटना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा विपद्का कारण शिक्षा क्षेत्रमा देखा पर्ने सक्ने प्रभाव र असरलाई उपयुक्त र व्यवस्थित ढंगले समाधान गर्न समन्वय गर्नका लागि जिल्लास्तरमा शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई अछामले र जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरूको जिम्मेवारी रहन्छन ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) : शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाई अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन
शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाई , अछाम	लक्ष्मण गिरी	९८५८४२४१५८ ०९७६२०१५८
	मदनबहादुर विष्ट	०९७६२०१३५, ९८४८०८९७५७

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members) को सूची :

क्र.सं.	कार्यालय संस्थाको नाम	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्बर अफिस
१	स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	भनक राज ढुंगाना	०९७-६२०२५८ ०९७६२०२६७
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	सन्तोष पाठक	०९७-६२०१९९ ९८५८४०५५५५
३	जिल्ला समन्वय समिति, अछाम	डुबिन्द्र प्रसाद वराल	०९७-६२०१४४, ०९७-६२०१४९
४	खानेपान तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं.३, अछाम	सुरेश कुमार शाह	९७-६२००१९
५	नेपाल शिक्षक महासंघ, अछाम	युवराज शर्मा	९८४९९९४६०३
६	गै.स.स महासंघ	वल बहादुर के.सि.	९८६९५०५५००
७	वाक नेपाल	चेतराज जोशी	०९७ : ६२५०३२

८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रत्न प्रसाद ढुङ्गाना	०९७ : ६२०१४८
९	एकिकृत विकास समाज नेपाल IDS Nepal	टेक बहादुर खड्का	९८४३०६७७५९
१०	WFP	विराट भण्डारी	९८४८४०००८९
११	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,चौरपाटी गापा	रामचन्द्र जोशी	९८४८४५४०२४
१२	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा साफेवगर नपा	हिरादत्त भट्ट	९८४८७९४३७३
१३	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,मेल्लेख गापा	विरेन्द्र खड्का	९८४८४२९९१५
१४	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,जयगढ गा.पा	वसन्त जोशी	९८४८७९३६००
१५	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,रामारोशन गापा	नवीन ओझा	९८६८०८५३१९
१६	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,मगलसेन नपा	जगत बहादुर रावल	९८५८४८०४००
१७	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,कमलवजार नपा	ऋषिकेश ढकाल	९८४८०९४७३७
१८	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,ढकारी गापा	खड्क अधिकारी	९८४८५८५२५७
१९	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा तुर्माखाँद गापा	विरेन्द्र कठायत	९८६८१८००६८
२०	शिक्षा ,युवा तथा खेलकुद शाखा ,पन्चदेवल विनायक नपा	डम्बर बहादुर थापा	९८४४००७७६९

आपतकालिन शिक्षा उद्देश्य :

१. बालबालिकालाई कुनै अवरोध विना सामान्य अवस्थामा निरन्तर गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गर्ने अवस्था सुनिश्चित गरी बालअधिकारको सुरक्षा गर्न सम्बन्धित स्थानिय तहमा समन्वय गर्ने ।
२. विपद्को अवस्थामा आइपर्ने भौतिक/मनोवैज्ञानिक विचलनबाट बचाई शिक्षक तथा विद्यार्थीलाई सामान्य अवस्थामा लैजान समन्वयकारी भूमिका निर्वाहा गर्ने ।
३. क्षेत्रगत सदस्य निकायहरु विच समन्वय गरि शिक्षा क्षेत्र र बालबालिकामा पर्न सक्ने असरहरुको निरुपणका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने ।
४. विपद्को अवस्थामा पठनपाठन हुन सक्ने अवरोधलाई कम गर्न आवश्यक सूचना तथा स्रोतसाधनका लागि स्थानीय तह ,गैसस र क्षेत्रगत निकायको बीचमा समन्वय गर्ने ।

जिम्मेवारी :

प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा शिक्षक बालबालिका तथा अभिभावकहरुका लागि परामर्श सेवा संचालन गरि मनोवैज्ञानिक रुपमा वातावरण तयार गर्नु आवश्यक हुन्छ । सामाजिक अभियन्ता शिक्षक ,शिक्षा क्षेत्रमा सहकार्य गर्ने गैसस तथा स्थानीय तह शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा मार्फत परामर्श सेवा संचालन गरिनेछ । मनोवैज्ञानिक रुपमा पठनपाठनको वातावरण तयार भैसके पछि नियमित र निरन्तर रुपमा विद्यालय संचालन हुने अवस्था सृजना नहुन्जेल सम्म नेपाल सरकार,शिक्षा,विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले पाठ्यक्रमलाई संक्षेपिकरण गरि तयार गरिएका पाठ्यसामग्री उपलब्ध गराई पठनपाठन गरिनेछ । प्रकोपबाट क्षति भएका भौतिक संरचना ,पाठ्यपुस्तक लगायतको व्यवस्थापन गरी शैक्षिक क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।

आपतकालिन शिक्षा सम्भावित असर :

- विद्यालय भवन तथा कक्षाकोठामा क्षति
- विद्यालय स्तरमा मानविय क्षति
- विद्यालयमा खानेपानी तथा शौचालय क्षति
- शिक्षक तथा बालबालिकामा त्रासको वातावरण
- शैक्षिक सामग्रीमा क्षति
- विद्यालयको खेलमैदान क्षति
- विद्यालय जाने बाटोको क्षति आदि

आपतकालिन शिक्षा स्रोतसाधनको आँकलन

प्रकोपको समयमा पठनपाठनलाई सुचारू गर्न निरन्तरता दिन आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरू शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रको वेबसाइट www.cehrd.gov.np Learning Portal बाट उपलब्ध हुन सक्ने तथा शिक्षकको अभावमा समेत कक्षा सञ्चालन गर्न [youtube-NCED/ Virtual](https://www.youtube.com/channel/UC8vXp1vXp1vXp1vXp1vXp1v) बाट स्वीकृत पाठ्यक्रमको आधारमा विज्ञ शिक्षकबाट अध्यापन गराइ रहेका Visual Class डाउनलोड गरि पठनपाठन गर्न सकिने । भौतिक संरचनाको क्षतिको पुननिर्माण गैसस तथा सम्बन्धित स्थानीय तहको सहकार्यमा गरिनु पर्ने । शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, अछामको समन्वय तथा IDS Nepal को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा यस जिल्लाका सबै विद्यालयका १ र १ जना शिक्षकलाई विपद् व्यवस्थापन तथा प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको र सबै विद्यालयमा प्राथमिक उपचार सामग्री उपलब्ध गराइएको छ ।

स्थानिय तहमा ४२ ओटा सामुदायिक सिकाइ केन्द्र रहेको जसमा वैकल्पिक विधिबाट शिक्षण गर्न सकिने । वैकल्पिक सिकाइका लागि स्वयंसेवक शिक्षक खटाउन सकिने तथा जिल्लामा शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत संस्थासँग समन्वय गरी वैकल्पिक सिकाइका लागि समन्वय गर्न सकिने । हरेक स्थानिय तहको शिक्षा शाखामा WFP को सहयोगमा विना इन्टरनेट पनि चले Digital Library जडान भएको, सो को प्रयोग गर्न सकिने । स्थानिय तहले माध्यामिक तथा आधारभुत विद्यालयलाई उपलब्ध गराएको ICT Lab तथा ICT सामग्रीको प्रयोग गरी वैकल्पिक माध्यम शिक्षण गर्न सकिनेछ ।

३.१.९.६ क्षेत्र (Cluster): खानेपानी , सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन

जिल्लाको कुनै पनि प्रकारको प्रकोप सम्बन्धी घटना घटना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा खानेपानी, स्वास्थ्य तथा वातावरणीय सरसफाइका लागि जिल्लास्तरमा खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३ अछामले र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरूको जिम्मेवारी रहन्छ ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय : (Cluster Lead) खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३ अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर अफिस	सम्पर्क नम्बर मोवाइल	ईमेल
खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३ अछाम	सुरेश कुमार शाह	०९७-६२०९५०	९८५८३२२४०२	wss.achham@gmail.com

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster Members) को सूची

क्र. स.	जिल्लाका क्षेत्रगत साभेदारहरू (Cluster Partners) नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर अफिस	सम्पर्क नम्बर मोवाइल	ईमेल
---------	--	-----------------	-----------------------	-------------------------	------

१	स्वास्थ्य कार्यालय	भनकराज ढुंगाना	०९७-६२०१८८ ०९७-६२०२५८	९८५८४२११९९	
२	नेपाली सेना गोरख बक्स गण मंगलसेन अछाम	प्र से जनक सिस्वाला	०९७-६२०१९१	९८६०४४९३७१	
३	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, नं ४९ गुल्म अछाम	खेमराज ठकुल्ला	०९७-६२५००२	९८५१२७२२११	
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सन्तोष पाठक	०९७-६२०१९९ ०९७-६२०२२०	९८५८४०५५५५	
५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रत्नप्रसाद ढुंगाना	०९७ -६२०१४८	९८४४८५११९१	
६	खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता महासंघ जिल्ला शाखा अछाम सचिव	खेम प्रसाद भट्टराई		९८९६८४३७२२३	
७	गैस महासंघ अध्यक्ष	बल वहादुर के.सि.		९८६९५०५५००	
८	उद्योग वाणिज्य संघ	महेन्द्र कडायत		९८४८६००९९८	
९	वाक नेपाल	चेतराज जोशी		९८४९५१५९४६	
१०	रुडेक नेपाल	टंक ढुंगाना		९८६५८३५३०१	
११	स्थानीय तहका खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा	शाखा प्रमुख			

खानेपानी , सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन उद्देश्य :

- प्रकोपका कारणले गर्दा सुरक्षित खानेपानीको अभाव तथा सरसफाइको कमीले गर्दा पानीजन्य तथा कमजोर सरसफाइको कारणले लाग्ने रोगहरु फैलिन नदिई तिनको रोकथाम र नियन्त्रणको लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्ने ।
- विस्थापित समुदायका लागि (खासगरी शिविरमा बस्ने मानिसहरुका लागि) अस्थायी रूपमा सुरक्षित खानेपानी, स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रूपमा सरसफाइमा पहुँचको लागि सबै पक्षसँग समन्वय गर्ने
- विस्थापित समुदायका लागि, खासगरी शिविरमा बस्ने मानिसहरुका लागि सुरक्षित खानेपानी, स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रूपमा सरसफाइ एवम नुहाउने सुविधाहरुमा पहुँच उपलब्ध छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- विस्थापित मानिसहरुलाई आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी सामग्रीको उपलब्धतासँगै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित व्यवहारिक प्रचलनहरुका बारेमा उचित जानकारी उपलब्ध गराइएको छ, छैन भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।

खानेपानी , सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन जिम्मेवारी :

प्रकोप प्रभावितहरुलाई सफा खानेपानी उपलब्ध गराउनु र पानीबाट सार्ने रोगहरुबाट बचाउनु सबै मानवीय नियोगहरुको जिम्मेवारी हो । प्रकोपको अवस्थामा यस कार्यको नेतृत्व जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालयले गर्नेछ, र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी तथा जिल्लामा खानेपानी सम्बन्धि कार्यरत अन्य गैरसरकारी निकायहरुले सहयोग गर्ने छन् । प्रकोपको कारण खानेपानी वितरण प्रक्रिया अवरुद्ध भएको, प्रकोप प्रभावितहरुलाई स्थानान्तरण गरी नयाँ शिविरहरु निर्माण गर्नुपर्ने, खानेपानीका श्रोतहरु प्रदुषित भई बाह्य सहयोगको आवश्यकता भएको अवस्थामा मात्र यस कार्यमा संजाल सक्रिय हुने छ ।

खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा मानवीय सहयोगका न्यूनतम मापदण्ड

- विपद्पछि, पाइप लाइनको माध्यम बाट खानेपानी भण्डारण गरि ट्याङ्कीद्वारा उपलब्ध गराइने ।
- शिविरमा बस्ने विस्थापित मानिसहरु तथा घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भएका व्यक्तिहरुका लागि पानी संकलन गर्नका लागि वाल्टी र शुद्ध गर्नका लागि ३० दिन सम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने एक्वा ट्याब्लेट (Tablets) अथवा वाटर गार्ड (Water Guard) उपलब्ध गराउने ।
- शिविरमा बसोबास गर्ने विस्थापित मानिसहरुका लागि उपयुक्त सरसफाइ एवम महिलाहरुका लागि नुहाउने सुविधाका निमित्त अस्थायी चर्पी (सम्भव भएसम्म हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले बढाउने गरी निर्माण गर्ने ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन सम्भावित मानवीय असर :

- प्रकोपका कारणबाट होचो स्थानमा रहेका क्षेत्रहरुमा खानेपानीको मुहान अवरुद्ध हुनेगरी इनारहरु दुषित हुनेछन् र सम्भवतः बाढी तथा डुवानबाट पुरिने छन,वातावरण दुषित हुने गरी मानव मलमुत्र समुदायमा फैलन सक्नेछ,
- सुरक्षित पानीको अभाव तथा खानेपानीका श्रोतहरुमा ढलबाट विसर्जन भएका दुषित वस्तुहरु मिसिने सम्भावना भएकोले भ्याडापखाला तथा हैजा फैलने जोखिम बढ्नेछ ।
- स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइका सुविधाहरुमा पहुँच नभएका प्रभावितहरुको कुल संख्या बृद्धि हुदै जाने ।
- पहिरो गएको क्षेत्रहरुमा खानेपानीका मुहानहरु अवरुद्ध हुनु तथा भासिनु तथा पाइपलाइन मार्फत निर्माण खानेपानी आयोजनाहरु बाट खानेपानीको सुविधा अवरुद्ध हुन सक्छन् ।
- चर्पीहरु बगेर र खुल्ला ठाउँमा दिशा गर्नाले वातावरण दुषित हुनेछन् ।
- सुरक्षित खानेपानीको अभाव तथा खुल्ला दिशाले वातावरण दुषित भई भ्याडापखाला तथा हैजा जस्ता रोगहरु महामारीको रुपमा फैलिन सक्छन् ।
- भ्याडापखाला तथा हैजा जस्ता रोगहरु महामारीको रुपमा फैलिँएको बखत खानेपानीको मुहान तथा अन्य संरचनाहरु प्रदुषित भई थप व्यक्तिहरु प्रभावित हुन सक्छन् ।

३.१.९.७ क्षेत्र (Cluster) : शीघ्र, पुर्नलाभ तथा गैरखाद्य

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead): नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम

जिल्लाको कुनै पनि ठाउँमा कुनै पनि प्रकारको विपद् सम्बन्धी घटना घटना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोज तथा उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा गैरखाद्य तथा आपत्कालीन आवासका लागि जिल्ला स्तरमा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा अछामले र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा निम्न निकायहरुको जिम्मेवारी रहन्छ ।

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन	मोवाइल	ईमेल
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, अछाम	रत्न प्रसाद दुगाना	०९७-६२०१४८	९८४८५८६७७५	nrcsachham@gmail.com

क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster members) को सूची

क्र.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साभेदारहरुको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, अछाम	सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	०९७-६२०१३७ ९८५८४८८०७०
२.	नेपाली सेना -गोरख बक्स गण) अछाम	प्र से जनक सिलवाल	०९७-६२०१९९ ९८६०४४९३७९
३.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	सन्तोस पाठक	०९७-६२०२२०

			०९७-६२०१९९ ९८५८४०५५५५
४.	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, नं ४९ गुल्म अछाम	खेमराज ठकुल्ला	०९७-६२५००२ ९८५९२७२२११
५.	जिल्ला समन्वय समिति अछाम	डुबिन्द्र प्रसाद वराल	०९७-६२०१४४ ०९७-६२०१८९
६.	स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	भनकराज हुंगाना	०९७-६२०२६७ ९८५८४२१११९
७.	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई अछाम	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५ ०९७-६२०१५८
८.	नेपाल पत्रकार महासंघ	खम्म खत्री	९८४८४७२५०४
९.	गैसस महासंघ	बल बहादुर के.सि.	९८६९५०५५००
१०.	वाक नेपाल	चेतराज जोशी	९८४९५१५९४६
१०.	सम्बन्धित स्थानीय तहका विपद् सम्पर्क व्यक्ति	विपद् व्यवस्थापन शाखा	

शीघ्र, पुर्नलाभ तथा गैरखाद्य उद्देश्य :

- विपद् हुनसक्ने सम्भावित क्षेत्रको पहिचान गरी विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी उद्धार तथा राहातको लागि पूर्वतयारी अवस्थामा रहनु ।
- विपद् व्यवस्थापनको लागि आवश्यक मानविय, आर्थिक र राहत समग्री लगायत अन्य साधन स्रोतहरूको पूर्वपहिचान गरी सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद्को प्रभावकारी व्यवस्थापनको लागि समन्वयात्मक रुपमा सहकार्य गर्दै एकद्वार प्रणालीको विकास गर्दै जाने ।
- विपद्मा परिचालन हुने स्रोत र साधनहरूलाई निष्पक्ष र तटस्थ रुपमा यथासक्य छिटो परिचालन गरि विपद्मा परेका व्यक्तिहरूलाई तत्काल राहात प्रदान गर्ने ।
- जीवन रक्षासम्बन्धी रणनीतिहरू (Survival Strategies) का लागि आवश्यकताको पूर्ति गर्नका निमित्त सामाजिक मर्यादामा आच आउन नदिन खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीका स्रोतहरू उपलब्ध गराउन प्रयाप्तताका लागि समन्वय गर्ने जसले गर्दा पारिवारिक पुनःलाभ तथा दीर्घकालिन जीविकोपार्जन सुनिश्चित मदत पुगोस ।

शीघ्र, पुर्नलाभ तथा गैरखाद्य जिम्मेवारी :

प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण र गतिविधिको लेखाजोखा गरि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई जानकारी गराउन आपत्कालिन गैरखाद्य सामग्रीको व्यवस्थापन गर्न सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गर्ने र भौतिक तथा मानवीय स्रोतलाई परिचालन गर्ने ।

मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड (गैर खाद्यतर्फ)

- औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र आवश्यक पर्दछ । औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तिमा पनि ४-५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री आवश्यक पर्दछ ।
- दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा पनि एक पुरा सेट कपडा आवश्यक पर्दछ ।

- महिला, केटी, पुरुष तथा केटाहरूको लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा । यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइ सम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति भएको ।
- मानिसहरूसँग उपयुक्त घरायसी सामग्री: एक सेट भाँडा ।
- शिविर बन्द गर्ने र बहिर्गमन रणनीति ।
- शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ । जुन जमिन SPHERE मापदण्ड अनुसारको हुनुपर्छ ।
- सूचना तथा सार्वजनिक स्थलहरूसँग अग्रिम रूपमा नै समझदारी पत्र (MoU) मा दस्तखत भएको हुनुपर्दछ ।
- शिविरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा नै सांस्कृतिक तथा सामाजिक मूल्यहरू एवम परिस्थितिलाई ध्यानमा राखिनुपर्दछ ।
- शिविर खडा गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउँहरूको रेकर्ड ।
- नागरिक समाज तथा सान्दर्भिक समूहसँगको परामर्शमा शिविरको स्थापना गर्ने ।

मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड (खाद्यतर्फ)

क) प्रभावित व्यक्तिहरूको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ ।

१ प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्युनतम २,१०० देखि २४०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यन्न ।

२ प्रभावित मानिसहरूको लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँच योग्य खाद्य पदार्थमा परिपुरक (Complementary) को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरू पुरकको रूपमा उपलब्ध गराउने ।

३ निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका लागि आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य अतिरिक्त परिपुरक रासनको व्यवस्था

ख) पकवान खाद्यन्न

चामल	: प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम
दाल	: प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम
वनस्पति तेल	: प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम
नुन	: प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम

ग) सुख्खा खाना (प्रति परिवार)

चिनी वा भेली	: ५०० ग्राम
चाउचाउ	: ६ पाकेट
बिस्कुट	: १ दर्जन
चिउरा	: १ किलो
दालमोट	: १ पोका (५०० ग्राम)

क) प्रति घरपरिवार लाई (६ जना) न्युनतम निम्न अनुसार गैरखाद्य सामग्रीहरू उपलब्ध गराइने छ ।

विपद्का समयमा सम्भावित मानवीय असर:

- विपद्बाट मानिसहरूका आवासहरू नष्ट भई सामान्य खाद्यन्नको अभाव भै जनजिवन कष्टकर हुने ।
- सार्वजनिक पूर्वाधारहरू (सडक, पुल, बिद्युत, आपूर्ति, सञ्चार) नष्ट हुने ।
- आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति अस्थायी रूपमा क्षति, बालबालिका, महिला, वृद्धवृद्धा तथा फरक किसिमले सक्षम (अपाङ्ग) मुख्य रूपमा प्रभावित हुने गरी मानिसहरू विस्थापन ।
- सूचनामा कक्षाकोठा, प्रहरीचौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरू माथि परेको चाप ।

- सामुदायिक संस्थागत ठाउँहरूमा अस्थायी आवासमा बसेको समयमा सामुदायिक स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रचलनहरूमा देखिएका चुनौती ।
- आवास सम्बन्धी सहयोग आवश्यक हुनेगरी विस्थापित परिवारको सङ्ख्या ।
- खाद्य आपूर्तिमा कमी, खाद्यान्न प्रतिको घट्टो पहुँच, विस्थापन तथा खाद्यान्न सम्बन्धी कार्यक्रममा अवरोध हुनसक्ने कारणले गर्दा अस्थायी रूपमा गम्भीर खाद्य असुरक्षा ।
- सम्पत्ति र जीविकोपार्जनमा क्षति, बालीनालीको नोक्सान, पशुधनको क्षति, प्रकोप सामना गर्ने रणनीति (coping strategy) मा हुने बाधाका कारणहरूले गर्दा मध्यम अवधिको तीव्र खाद्य असुरक्षा ।

४. सामान्य पूर्वतयारी योजना

४.१ क्षेत्र (Cluster) आपत्कालिन सञ्चार, खोज तथा उद्धारको विपद् पूर्वतयारी योजना :

क्र स	क्रियाकलाप	समयावधि	मुख्य जिम्मेवारी निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानीत लागत
१	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको समीक्षा गर्ने ।	२०८० जेठ महिना	जिल्ला प्रशासन कार्यालय , स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति /जिसस अञ्चल	सरोकारवाला निकाय सवै	१०,०००
२	विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी सञ्चार सर्वेक्षण तथा राहात प्रकृयाबारे सुरक्षा निकाय, रेडक्रस स्वयसेवक सहित नमुना अभ्यास गर्ने ।	२०८० जेठ महिना	जिसस/नपा/गापा	सुरक्षा निकाय	
३	विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बस्ने ।	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति /जिसस अञ्चल	विषयगत समुह	५०००
४	जिल्ला शाखा र उपशाखा बैठक बस्ने		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	गापा, नपा	५०००
५	स्थानीय तह विपद् व्यवस्थापन समिति सक्रिय बनाउने ।	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	नपा, गापा. र मातहतका वडा कार्यालयहरु	
६	स्थानीय तहमा रहेका तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार कार्यदलहरूलाई समय समयमा क्षमता विकास गर्ने ।	नियमित	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्बन्धित स्थानीय तहहरु	विकास साभेदार	५००००
७	सूचना संकलन तथा विश्लेषण ।	निरन्तर	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,रेडक्रस	गपा, नपा, सुरक्षा निकायहरु, विषयगत कार्यालय	७००००
८	जनचेतनामुलक कार्यक्रमका लागि	२०८० बैशाख	जिल्ला प्रशासन,	सुरक्षा निकाय,	१०००००

	कृतिम अभ्यास गर्ने ।	देखि अषाढ भित्र	विषयगत कार्यालय, रेडक्रस	आमसञ्चारका माध्यम, विषयगत कार्यालय, गैसस, वाक नेपाल भकारी कार्यक्रम	
९	सडक, बाटोघाटोको मर्मत सम्भार तथा नक्साकन गर्ने ।	नियमित	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	जिसस, सडक डिभिजन कार्यालय, नपा तथा गापा ।	रु ३०००००
१०	विपद्सम्बन्धि सामाग्रीहरु र डोजर, जेसिबी लगायतका हेभी इक्वपमेन्ट सर्म्पकमा राख्ने ।	नियमित	जिल्ला समन्वय समिति	नगरपालिका र गाउँपालिका	पालिका वाईज लिष्टेड गर्ने
११	दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने तालिम दिने ।	प्रत्येक वर्ष	नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल प्रहरी, रेडक्रस	सर्वे सरोकारवाला कार्यालयहरु, बिकास साभेदारहरु	२०००००
१२	जानकारीमुलक सूचना, सन्देश प्रकाशन तथा प्रसारण	निरन्तर	जिल्लास्थित आमसञ्चार माध्यम	जिल्ला प्रशासन, स्थानीय तह, संघसंस्था	१०,०००

४.२ स्वास्थ्य तथा पोषण :

क्र.स.	क्रियाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवारी निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत
१	विपद विपद् व्यवस्थापन समिति तथा समन्वय सम्बन्धि व्यवस्था जिल्ला क्षेत्रगत साभेदारहरुका बिचमा सम्भौता गर्ने तथा तल लेखिय बमोजिमको सहयोग योजनामा मञ्जुर गरिए बमोजिम समन्वय कायम गर्ने संयन्त्रका बारेमा सहमति कायम गर्ने ।	२०८० अषाढ	स्वास्थ्य कार्यालय	कलष्टरका अन्य सदस्यहरु	
२	क. समन्वय बैठक (आपतकालिन परिस्थिति भन्दा पहिले, त्यस्तो परिस्थिति को अवधि भर र त्यस पछि कति बैठक गर्ने) कसले बोलाउने भन्ने बारेमा मञ्जुर गर्ने ।	तत्काल	स्वास्थ्य कार्यालय र क्षेत्रगत सदस्यहरु	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी	
३	समुह सदस्यको नियमित बैठक	निरन्तर	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	क्षेत्रगत समुह अन्य सदस्यहरु	

४	क. समन्वय बैठक (आपतकालिन परिस्थिति भन्दा पहिले)	निरन्तर	स्वास्थ्य कार्यालय र क्षेत्रगत सदस्यहरु	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी	
५	ख. पुर्व तयारी तथा सहयोग सम्बन्धि गतिविधिहरुका लागी सम्पर्क ब्यक्तिको नाम तथा सम्पर्क ठेगाना सहित विभिन्न निकायहरुको भुमिका तथा जिम्मेवारी परिभाषित गर्न जिल्ला विपद् समिति संग समन्वय बैठक गर्ने	२०८० अषाढ भित्र	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	सम्पूर्ण सदस्यहरु	५००००
६	ग. जिल्ला रेपिड रेस्पन्स टिमको बैठक गरि कार्ययोजना बनाउने	२०८० अषाढ भित्र	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	जिल्लाका १० वटा CRRT का संयोजक तथा सदस्यहरु	१०००००
७	घ. सामुदायिक रेपिड रेस्पन्स टिमको बैठक तथा ओरिन्टेशन	२०८० अषाढ भित्र	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम		२०००००
८	ङ. अस्पतालमा आपतकालिन पुर्वयोजना कार्यशाला गोष्ठी	२०८० जेठ	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	अस्पताल कर्मचारी	२००००
९	च. जिल्लामा रहेका खानेपानीका मुहानहरु सर्भिलेन्स कार्य गर्ने तथा मेसिन खरिद	०८०।०८१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय	५०००००
१०	छ. जिल्ला स्तरमा हुन सक्ने महामारी तथा प्रकोपको अवस्थामा स्थानीय तहका RRT CRRT परिचालन गर्ने		स्वास्थ्य कार्यालयको समन्वयमा सबै स्थानियतह	सबै स्थानियतह	२०००००
११	ज. माहामारीको लागी चाहिने अत्यावश्यक औषधिहरु जिल्ला स्टोर तथा स्थानीय तहका CRRT केन्द्रमा बफर स्टक राख्ने		स्वास्थ्य कार्यालय	सबै स्थानियतह	४०००००
१२	यस बर्षका आकस्मिक योजनामा समावेश गर्नका लागी गत बर्ष बाढी पहिरो तथा माहामारी सम्बन्धि अनुभवका आधारमा भएका अपुग कुराहरु समावेश गर्ने । क. सुरक्षित सुत्केरी तथाप्रजनन स्वास्थ्य सेवा ख. आधारभुत स्वास्थ्य सेवा ,औषधितथा सामाग्रीको पुर्व तयारी अभिलेख तथा प्रतिवेदन रजिष्टर को व्यवस्था	२०८० अषाढ भित्र	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय र क्षेत्रगत सदस्यहरु	जिल्ला स्थित सरेकारवाला निकाय	५०००।

	ग. औषधि तथा उपचार टोली परिचालनको लागि आर्थिक व्यवस्था				
१३	<p>बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा</p> <p>क. बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा का लागि ब्यक्तिहरुको नामावली तयार पार्न टोलीका सदस्यहरुको पहिचान गर्ने ।</p> <p>ख. आधाररेखा Baseline सम्बन्धि जानकारी/तथ्याकं संकलन गर्ने र त्यसलाई अद्यावधिक पार्ने ।</p> <p>ग. जानकारी सम्बन्धि औजार हरु (Information Collection Tools) प्रयोग गर्ने र सो सम्बन्धी प्रशिक्षण उपलब्ध गराउने ।</p> <p>घ. बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा औजारका प्रतिहरु उपलब्ध छन भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।</p> <p>ङ. संकलन गरिएका जानकारीको विश्लेषणका लागि सम्पर्क ब्यक्ति तोक्ने ।</p>	२०८० अषाढ भित्र	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय र सबै सरोकार वालाहरु	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	
१४	<p>आधाररेखा(Baseline)</p> <p>क. पहिरो जानसक्ने स्थानीयतहसँग सम्बन्धित क्षेत्रगतजानकारी तथ्याकं</p> <p>ख. सार्वजनिक सुविधाहरु रहेका स्थान देखाउने नक्सा</p> <p>ग. जिल्ला/नपा र गापाको नक्सा</p> <p>घ. जिल्लाका विभिन्न निकाय/सरोकारवालासँग उपलब्ध स्रोतको नक्सांकन</p>	२०८० अषाढ भित्र	जि.स्वा.का., गैसस,नेपाल प्रहरी आदि		
१५	<p>क्षमताविकास</p> <p>क. बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिकद्रुत लेखाजोखा</p> <p>ख. माहामारी नियन्त्रणतथा सर्भिलेन्स</p>	प्रत्येक वर्ष	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति		
१६	<p>उद्धार सामाग्री पहिले नै भण्डारण गरि राख्ने</p> <p>क. सम्भावित आपतकालिन परिस्थितिमा प्रभावित हुन सक्ने ब्यक्तिहरुको संख्याका आधारमा आवश्यक सामाग्रीको न्युनतम मौज्दात</p> <p>ख. विभिन्न संगठनहरु संगको उपलब्ध मौज्दात</p> <p>ग. अपुग सामाग्रीको पहिचान</p> <p>घ. पुस्तिका,पोष्टर, सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सम्बन्धी अन्य सामाग्रीको पहिले नै पुर्ब तयारी गर्ने ।</p>	२०८० अषाढ भित्र	जि.स्वा.का, युनिसेफ र विश्व स्वास्थ्य संगठन, सेभ द चिल्डेन,		
१७	पूर्वतयारी योजनाको समिक्षा गर्नका लागि समन्वयात्मक बैठक पूर्वतयारी गतिविधिहरुको अनुगमन गर्नका	आवश्यकता का आधारमा	जि.स्वा.का.,	युनिसेफ UNFPA	

लागी कार्ययोजना					
-----------------	--	--	--	--	--

४.३ खाद्य सुरक्षा, कृषि तथा वन

क्र स	क्रियाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत
१	समुह सदस्यको नियमित बैठक	२ महिनाको एक पटक	कृषि ज्ञान केन्द्र	विकास साभेदार	५०००
२	खोज तथा उद्धार सामाग्री व्यवस्थापन	मनसुन पूर्व	कृषि ज्ञान केन्द्र	विकास साभेदार	२५०००
३	रेडियो सन्देश कार्यक्रम प्रसारण	निरन्तरता	कृषि ज्ञान केन्द्र		१००००
४	खाद्यको अवस्था विश्लेषण	३ महिनाको १ पटक	कृषि ज्ञान केन्द्र	WFP	७५०००
५	विपद् प्रतिरोधी विउ विजन सहयोग	वर्षे भरि, सिजन पूर्व	कृषि ज्ञान केन्द्र	सेवा केन्द्रहरु	भण्डार गृह
६	वायो इन्जिनियरिङ्ग कार्य	मनसुन पूर्व	डिविजन वन कार्यालय	अन्य विकास साभेदार	२५०००००।
७	जनचेतना (वन विनाश, डढेलो)	पूर्व मनसुन	वन डिविजन कार्यालय र सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	वन डिविजन कार्यालय	२,५०,०००।
८	पशु रोग विरुद्ध खोप अभियान	वर्षे भरि	भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	सबै स्थानीय तहका पशु सेवा शाखा	
९	खाद्यान्न संचय		नेपाल खाद्य संस्थान, उधोग वाणिज्य संघ,	WFP	

४.४ क्षेत्र (Cluster): आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन तथा संरक्षण

क्र स	क्रियाकलाप	समयावधि	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत
१	जिल्लाका क्षेत्रगत साभेदार हरुका बीच क्षेत्रगत सदस्यको बैठक गर्ने, समन्वय स्थापित गर्ने संयन्त्रका बारेमा सहमति कायम गर्ने ।	२०८० जेठमा	जिल्ला समन्वय समिति	स्थानीय तह र गैसस	६०,०००
२	प्रभावित क्षेत्रमा उत्पन्न हुनसक्ने संकट आकलन गरी क्षेत्रगत जिम्मेवारी बाडँफाडँ ● पुर्नस्थापना तथा	२०८० जेष्ठ	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु	

	पुर्ननिमाण सहयोग सम्बन्धी गतिविधिका लागि सम्पर्क व्यक्तिको नाम तथा सम्पर्क ठेगाना सहित विभिन्न निकायहरूको भुमिका तथा जिम्मेवारी परिभाषित गर्ने				
३	तत्काल पुर्ननिर्माणमा सहयोग गर्न सकिने भनी तयारी अवस्थामा राखिएका सामाग्रीहरूको पहिचान	२०८० जेष्ठ	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरू	
४	उद्धार, राहतमा पुर्ननिर्माणमा प्रयोग हुन सक्ने औजार उपकरणको तयारी र क्षेत्रगत भण्डारण	२०८० जेष्ठ	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरू	
५	पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरू स्टकमा राख्ने -वेल्चा, गैटी, डोरी, गल, हयूम पाइप, डोजर, इस्काभेटर)	मनसुन पुर्व	जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहहरू	स्थानीय तहहरू	
६	वन तथा सामुदायिक वन संग काठदाउरा सहयोग वारे छलफल गर्ने	मनसुन पुर्व	जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहहरू		
७	प्राविधिकको टोलीलाई स्थलगत अध्ययनका लागि अभिमुखिकरण तथा प्रभावित हुन सक्ने स्थानमा परिचालन	मनसुन पुर्व	जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहहरू		
८	समन्वय, स्रोत पहिचान र पुर्न निर्माणको कार्ययोजना वनाउने	निरन्तर	जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहहरू		
९	सडक, सञ्चार, विद्युत आदिको अवस्था नशाङ्कन र बैकल्पिक उपायको पहिचान	मनसुन पुर्व	जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहहरू	जिसस, सडक डिभिजन कार्यालय	रु १००००
१०	डोजरलाई चालु अवस्थामा राखि राख्ने	मनसुन पुर्व	स्थानीय तहहरू		२ वटा डोजर
११	दमकललाई चालु अवस्थामा राखि राख्ने	मनसुन पुर्व	स्थानीय तहहरू	मगलसेन नपा	
१२	नगरपालिका र गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी कम्तीमा गा.पा.ले ५ लाख र न.पा.ले १० लाख रकम कोषमा राख्ने व्यावस्था मिलाउने	प्रत्येक आ.व.मा	६ वटा गाउँपालिका र ४ वटा नगरपालिका	गाउँपालिका र नगरपालिका	७० लाख
१३	जिल्लामा कार्यरत गैससहरूले कार्यक्रम गर्दा निश्चित प्रतिशत रकम विपद् व्यवस्थापनका कार्यका लागि छुट्याउने	प्रत्येक आ.व.मा	सबै गैससहरू		

४.५ आपतकालिन शिक्षा

क स	क्रियाकलाप	समय अवधि	मुख्य जिम्मेवारी निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत
१	समन्वय बैठकको आयोजना गर्ने भरच्युयल	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	५,०००।-
२	विपद् पूर्वतयारी सम्बन्धित शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	२००००।-
३	सरोकारवालाहरुको क्षमता तथा स्रोत नक्साकन गर्ने	२ पटक	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	१०,००० ।-
४	विपद् जोखिम नक्साकन गर्ने	१ पटक	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	१०००० ।-
५	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन कार्यदल गठन गरी अभिमुखीकरण गर्ने	१ पटक	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	१५,००० ।-
६	कम्तिमा उच्च जोखिममा रहेका स्थानीय तह नगरपालिका र गाउँपालिकामा मानवीय तथा अन्य स्रोत समेतको रोष्टर निर्माण गर्ने	१ पटक	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	२५,००० ।-
७	प्रत्येक स्थानिय तहमा भग्नअवतप्यल प्ल ऋभचनभलअथ ऋभ फोकल पर्सनको व्यवस्था गर्ने	१ पटक	स्थानीयतहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	विद्यालय	
८	आपतकालीन अवस्थाका लागि पाठ्य सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने	१ पटक	स्थानीयतहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	प्रयोग भैसकेका पाठ्यपुस्तकहरु संकलन गरि १० वटै स्थानीयतह राख्ने व्यवस्था	५००००० ।-
	विद्यालय स्तरमा भूकम्पीय तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी चेतनामूलक गतिविधिहरु संचालन गर्ने	६ पटक	स्थानीयतहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरु	१५०००० ।-
	विद्यालयमा जोखिम न्युनिकरणका लागि विद्यालय सुधार योजना	२ पटक	स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरु, स्रोत केन्द्रहरु, विद्यालयहरु	२००००० ।-

९	विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी IEC सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने	३ स्थान	स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरु,स्रोत केन्द्र	४५००० ।-
१०	अस्थायी रूपमा विद्यालय संचालन गर्नका लागि आवश्यक सामाग्री तथा स्रोतको व्यवस्था गर्ने	१ पटक	स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	जिल्ला शिक्षा कार्यालय, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरु	३००००० ।-
११	शिक्षकहरुका लागि विपद् सम्बन्धी तालिम सञ्चालन	१ पटक	स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ र स्थानीय निकाय	१५०००० ।-
१२	विद्यालयमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका विषयवस्तु लाई विद्यालय सुधार योजना निर्माण र कार्यान्वयन	२ पटक	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ र स्थानीय निकाय	स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	५०००००।
१३	विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयन	१ विद्यालयमा नमुना अभ्यास	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ र स्थानीय निकाय	स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	
१४	पुर्व तयारीका लागि सामान्य विपद् प्रयोग हुने सामाग्री (प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्थापन गर्ने ,घैटी,बेल्चा,डोरी,सिटी र टर्च)		स्थानीय तहका शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाहरु	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरु , IDS Nepal	आवश्यकता अनुसार

४.६. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

क्र स	क्रियाकलाप	समय अवधि	मुख्य जिम्मेवारी निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानीत लागत
१	समुह सदस्यको नियमित बैठक	वर्षको दुई पटक र आवश्यकता अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३, अछाम	विकास साभेदार	५०००।-
२	मौजुदा सामाग्रीहरुको अध्यावधिक गर्ने ।	विपद् पूर्व र विपद् व्यवस्थापन नहुदासम्म	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३, अछाम	विकास साभेदार	५०००।-
३	खानेपानी,सरसफाइ र	वर्षात हुनु अघि	खानेपानी तथा सरसफाइ	विकास साभेदार	५०,०००।

	स्वच्छता संग सम्बन्धित सामाग्रीहरुको आवश्यकता पहिचान र भण्डारण		डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३, अछाम		
४	परिचालन हुने जनशक्तिको क्षमता विकास	वर्षातको समयमा	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३, अछाम र स्थानीय तहहरु	विकास साभेदार	५०,०००।
५	जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन		खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३, अछाम र स्थानीय तहहरु	विकास साभेदार	५०००।
६	नियमित अनुगमन तथा मुल्याङ्कन		खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं ३, अछाम र स्थानीय तहहरु	विकास साभेदार	

४.७ शीघ्र पुर्नलाभ तथा गैरखाद्य

क्र.स	क्रियाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत
१	नियमित बैठक	वर्षको दुई पटक र आवश्यकता अनुसार मंसिर र चैत्र महिना	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	विकास साभेदार	५०००।-
२	नेपाल रेडक्रस सोसाईटको बैठक	वर्षको दुई पटक	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	विकास साभेदार	१००००।
३	मौजुदा सामाग्रीहरुको अध्यावधिक गर्ने ।	विपद् पूर्व र विपद् व्यवस्थापन नहुदा सम्म	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	विकास साभेदार	५०००।-
४	सिघ्र पुर्नलाभ तथा गैरखाद्य संग सम्बन्धित सामाग्रीहरुको आवश्यकता पहिचान र भण्डारण	वर्षात हुनु अघि	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र अन्य सहयोगी निकाय	विकास साभेदार	५०,०००।
५	परिचालन हुने जनशक्तिको क्षमता विकास	वर्षातको समयमा	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र अन्य सहयोगी निकाय	विकास साभेदार र स्थानीयतहहरु	५०,०००।
६	जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन	वर्षात हुनु अगाडी र वर्षातको समयमा	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र अन्य	विकास साभेदार	५०००।

			सहयोगी निकाय		
७	DDMC संग सिघ्र पुर्नलाभ तथा गैह्रखाद्य क्षेत्र को नियमित समन्वय र सहकार्य	आवश्यकता अनुसार	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	विकास साभेदार	
८	नियमित अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	वर्षात अघि, वर्षातको समयमा र पछि	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	विकास साभेदार	
९	प्रारम्भिक दुत लेखाजोखा टिमलाई तयारी अवस्थामा राख्ने	२०८० अषाढ सम्म	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	नेपाल प्रहरी, स्थानीय पालिका	

५. पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना (पूर्वानुमान सम्भव हुने प्रकोपहरूको लागि)

यस जिल्ला नियमित रूपमा प्रभाव पार्ने प्रकोपहरू बाढी, पहिरो, खडेरी रहेको छन भने पूर्वानुमानमा सम्भव हुने प्रकोप विशेषतह पहाडी क्षेत्रमा आउने भिषण वर्षामा आधारित बाढी जन्य प्रकोपको पूर्वानुमानका लागि ७ वटा जल तथा वर्षामापन केन्द्रहरू सक्रिय रहेका छन । यी केन्द्रहरूबाट प्राप्त सुचनाहरूलाई सम्प्रेषण गर्ने कार्य जिल्ला आपतकालिक कार्य सञ्चालन केन्द्रले अगुवाई गर्नु पर्ने रहेको छ र स्थानीय तहको आपतकालिन कार्य सञ्चालन केन्द्रहरू स्थापना गरि कार्यान्वयन गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

विषयगत क्षेत्र	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय
आपतकालिन सुचना खोज तथा उद्धार	नदीको जलस्तर बृद्धिको पूर्वसुचना तथा सम्भावित वर्षा र हावाहुरीको जानकारी जल तथा मौसम विज्ञान विभाग बाट (सिधै वा वेभपेज मार्फत) संकलन गर्ने र जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र मार्फत सम्बन्धित निकायमा सम्प्रेषण गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सुचना अधिकारी तोक्ने, पुर्व सुचना प्रणालीलाई अभ्र सक्रियबनाउने जिल्ला आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्रलाई कार्य विधि अनुसार सक्रिय बनाउने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सम्भावित विपद् प्रतिकार्यका लागी सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सम्बन्धित स्थानिय सरकारलाई जानकारी गराउने र स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बस्न आग्रह गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	प्रभावित हुनसक्ने समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने, सघाउने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	मौसम सम्बन्धि जानकारी नियमित रूपमा प्रशारण गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	खोज तथा उद्धार टोली र क्षति सर्वेक्षण टोली तयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक बस्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	स्थलमार्ग प्रयोग गरी उद्धार कार्य गर्न नसकिने प्रभावित क्षेत्रहरूका लागि हेलिकप्टर परिचालनका लागि केन्द्र र प्रदेशसँग अनुरोध गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	पूर्वानुमानका आधारमा सम्भावित ठुलो विपद् प्रतिकार्यका लागी राष्ट्रिय र प्रदेश आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्र(NEOC/PEOC) मा जानकारी गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू लाई सम्भावित विपद्को जानकारी गरि तयारी अवस्थामा रहनका लागि जानकारी गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २	

खाद्य सुरक्षा, कृषि तथा बन	पहिचान गरिएका आपूर्ति कर्ता तथा खाद्य उद्योगहरूलाई सामान आपूर्तिको लागि तयारी रहन जानकारी गराउने ।	घण्टा घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद्को समयमा खाद्य सामग्रीहरू विपद् प्रभावित स्थानमा लैजान सवारी साधन तयारी अवस्थामा राख्ने र भण्डारण गरिएको खाद्य सामग्रीहरूको अवस्था निरिक्षण गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सम्भावित विपद् प्रभावित हुन सक्ने क्षेत्रका अति संकटासन्न समुहका व्यक्तिहरूको पहिचान गरि राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सम्भावित प्रभावित हुन सक्ने क्षेत्रका सम्भावित विस्थापित हरुलाई तत्काल आवश्यक पर्ने खाद्यान र न्यूनतम सामग्री र स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम उपलब्ध गराउनका लागि तयारी रहने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
आपतकालीन शिविर व्यवस्थापन तथा संरक्षण	विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचनाजारी भएमा विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरू लाई सम्भावित प्रभावित क्षेत्रमा परिचालनका लागि तयारी अवस्थामा बस्न लगाउने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	पहिले तयारी अवस्थामा रहेका आपतकालिन आवास तथा गैह्रखाद्य सामग्री आपूर्तिकर्ता लाई तुरुन्त सप्लाई गर्न पर्ने अवस्थाका बारेमा जानकारी गराउने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	अस्थायी आश्रय वा आवास निर्माणका सामग्रीहरू तथा औजारहरू तैयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	अस्थायी आश्रय वा आवास निर्माण सामग्री तथा औजारहरू ढुवानीको लागि सवारी साधन, जनशक्ति तैयारी राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सम्भावित प्रभावित क्षेत्रमा पहिचान गरिएका सुरक्षित स्थानमा अस्थायी आवासको व्यवस्थापन बारेमा छलफल गर्ने	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचनाजारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरू- लाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद्जन्य घटनाबाट प्रभावितलाई परामर्श सेवा दिन परामर्श टोली तयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद् प्रभावित स्थान वा शिविर सञ्चालन भएको स्थानमा लैजाने सरसामानहरू (जस्तै: डिग्निटी किट, एडोलेसेन्ट किट आदि) तैयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
स्वास्थ्य तथा पोषण	विपद् हुनसक्ने सूचनाप्राप्त भएपछि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक तथा आपतकालीन योजना लागु गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सम्भावित घाइते तथा विरामी हरुका लागि प्राथमिक उपचारक र एम्बुलेन्स सेवा तयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद् प्रभावित स्थानमा लैजाने औषधी तथा उपकरण ठिक अवस्थामा भए नभएको निरिक्षण गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २

		घण्टा
	प्राथमिक उपचार र स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन जनशक्ति र सवारी साधन तयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
शिक्षा	विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचना जारी भएमा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू- लाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सबै विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सुरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद् प्रभावित परिवारहरूका लागि विद्यालयलाई सुरक्षित आवासको रूपमा प्रयोग गर्न पर्ने भएमा अस्थायी शिकाई केन्द्र संचालनकालागी ठाउँ पहिचानगर्नका लागि विद्यालयका प्र.अ. र व्यवस्थापन संग समन्वय गर्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
खानेपानी, सरसफाई र स्वास्थ्यप्रवर्धन	विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचनाजारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरू- लाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	खानेपानी शुद्धिकरणका लागि पर्याप्त औषधि तथा प्रविधिको व्यवस्था गर्ने, तुरून्त प्रयोग गर्न सकिने गरी तैयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	सरसफाईका लागि परिचालन हुन आवश्यक सवारी साधन, उपकरणहरू तैयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	विपद् प्रभावित स्थानमा खानेपानी वितरण र सरसफाईका लागि परिचालित हुन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूलाई तैयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	अस्थायी शौचालय निर्माण सामग्री तयारी तथा ढुवानीको व्यवस्थापन र निर्माण प्राविधिक तयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
शिघ्र पुर्नलाभ तथा गैह्रखाद्य	विपद् हुनसक्ने सम्भावना भएको सूचनाजारी भएमा यस विषयगतक्षेत्रका सदस्यहरू- लाई प्रभावित स्थानमा परिचालनका लागि विषयगत क्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा
	अत्यावश्यक सेवा सुचारू गर्नका लागि भण्डारण गरिएका आवश्यक सामग्री तथा उपकरणहरू निरिक्षण गर्ने र दक्षजनशक्ति तैयारी अवस्थामा राख्ने ।	घटना घटेको समय देखि २ घण्टा

६. आपत्कालिन प्रतिकार्य योजना

६.१ आपत्कालिन सञ्चार, खोज तथा उद्धार

क्र. स	कृयाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत	
					संख्या	रकम
१	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आपत्कालिन बैठक बस्ने ।	पहिलो दिन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, गैसस र नपा, गापा, जिसस, स्थानीय पालिका स्थित विपद् व्यवस्थापन समितिहरु	२५	२,०००।-
२	तथ्यांक संकलन खोज तथा उद्धार	पहिलो दिन	जिल्ला स्थित सम्पूर्ण सुरक्षा निकाय	जिल्ला स्थित सम्पूर्ण सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, गैसस, नपा, गापा, जिसस	१० जना, (रेडक्रस, सुरक्षा निकाय आवश्यकता अनुसार)	न्यूनतम रु- ५०,०००।-
३	आमसञ्चार माध्यमको अधिकतम उपयोग	पहिलो दिन	पत्रकार महासंघ	विकास साभेदार संस्था र स्थानीय तह	२५ जना	
४	राहत सामग्री वितरण	पहिलो हप्ता	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विकास साभेदार संस्थाहरु	आवश्यकता अनुसार खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्री	आवश्यकता अनुसार । अनुसार
५	वास्तविक क्षतिको आधारमा विपद् व्यवस्थापनका योजना बनाउने		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम, जिल्ला स्थित सम्पूर्ण स्थानीय तह	२५ जना	२५,०००।
६	अन्यक्षेत्र (Cluster) का टोलीहरूसँग मिली MIRA Tools को प्रयोग गरी सूचना संकलन गर्ने ।		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम	जिल्ला स्थित विकास साभेदार	१० जना	५०००।
७	पुनः स्थापना तथा पुर्ननिर्माण	पहिलो महिना	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	समितिका सरोकारवाला सबै र अन्य आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग समिति	क्षतिको प्रकृतिका आधारमा	
८	अनुगमन र नियमित समिक्षा	पहिलो महिना	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विकास साभेदार		२५०००।
९	क्षतिको प्रतिवेदन तयार	पहिलो महिना	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन	विकास साभेदार		१००००।

			समिति			
१०	पुनर्वासको व्यवस्थान संगसंगै अन्य क्षेत्र संग समन्वय र सहकार्य गरी आवास क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने थप कार्यहरु संचालन गर्ने ।	दोस्रो महिना	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विकास साभेदार	क्षतिको प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार	२५००००।
११	आवश्यकता अनुसार प्रभावित स्थानमा पुर्ननिर्माण, पुर्नस्थापना र पूर्वतयारीका कार्यहरु क्रमशः गर्दै लैजाने ।	तेस्रो महिना	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विकास साभेदार	१०० जना	२५००००।
१२	पुर्ननिर्माण, पुर्नस्थापना र पूर्वतयारी कार्य थप आवश्यक भएमा जिल्ला स्थित विकास साभेदारसंग छलफल गर्ने ।	सो भन्दा बढि	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालयहरु		

६.२ स्थास्थ्य तथा पोषण

क्र.स	क्रियाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोग निकाय	अनुमानित लागत
१	जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वय बैठकमा भाग लिने	पहिलो दिन	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	विकास साभेदार	२०००।
२	जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि मुख्य प्रकोप शुरू भएपछि स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र (Cluster)का सबै सदस्यहरूसंग समन्वय बैठक गर्ने	पहिलो दिन	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	३००००
३	जिल्ला स्तर तथा समुदाय स्तरको RRT परिचालन	दोश्रो दिन	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	स्थानीय पालिका	१०००००
४	प्रभावित क्षेत्रमा Preventive Health and Nutrition Service Gtu द्रुत स्वास्थ्य तथा पोषण व्यावस्थापन (Rapid Health and Nutrition Management) कार्य संचालन गर्ने :खोप सेवा ,स्वास्थ्य तथा पोषण शिक्षा, प्रजनन स्वास्थ्य, रगत नमूना संकलन,पानी शुद्धीकरणको शिक्षादिने र पानी शुद्धीकरण सामग्री वितरण,कुपोषणको रोकथामको लागि पोषण अवस्थाको लेखाजोखा गर्ने र आवश्यकता अनुसार उपचारात्मक खाना, पूरक खाना र		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	UNICEF	

	सुक्ष्म पोषणतत्व हरु प्रयाप्त मात्रामा भएको खाना वितरण गर्ने				
५	अन्य क्षेत्र सँग मिलि प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा संचालन गर्ने, द्रुत लेखाजोखाको सूचनालाई वर्ष र लिङ्गको आधारमा विश्लेषण गर्ने, सूचनालाई पहिचान गर्ने, प्रतिवेदन तयार गर्ने, वितरण गर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	५०००
६	प्रेषणको लागि यातायातको व्यवस्था गर्ने (स्ट्रेचर, एम्बुलेन्स)		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	सबै एम्बुलेन्स संचालकहरु	
७	आवश्यकपर्ने औषधी तथा औजारको व्यवस्था गर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	५०००००
८	माथिल्लो निकाय (क्ष. स्वा. नि. स्वा.से.वि. Epidemiology महाशाखामा रिपोर्टिङ तथा सहयोगको लागि अनुरोध गर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	
९	स्थानीय स्तरमा गठित स्वास्थ्य सहयोग समितिलाई परिचालन प्रदेश अस्पतालसँग समन्वय गरी प्रेषित विरामीको व्यवस्थापन गर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	१०००००
१०	सुत्केरी सामाग्री वितरण र व्यवस्थापन		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	१००,०००
११	Trend Analysis/Surveillance गर्नु पर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	१५०,०००
१२	शिशु तथा बाल्यकालिन पोषण परामर्श संचालन गर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	१५०,०००
१३	आयोडिन युक्त नुन वितरण गर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	५०,०००
१४	भाडापखालाको उपचारमा जिंक चक्कीको अनिवार्य रूपले प्रयोग गर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	१००,०००
१५	५ वर्ष मुनिका बालबालिका, गर्भवति तथा सुत्केरी महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको लागि Supplementary Feeding Program को स्थापना गर्ने र कार्यन्वयनमा ल्याउने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	Cluster का सबै सदस्यहरु	२००,०००
१६	वितरण गरिने खाद्यवस्तुमा सुक्ष्मपोषण तत्वहरु पर्याप्त मात्रामा मिसावट भएको वितरण गर्नु पर्ने		जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	पोषण परियोजना	५००००

६.३ खाद्य सुरक्षा कृषि तथा वन

क्र.स	कृयाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोग निकाय	अनुमानित लागत	
					संख्या	रकम
१	DDMC, आपतकालीन बैठक बस्ने ।	पहिलो दिन	DDMC			
२	तथ्यांक संकलन	दोश्रो दिन	सबै सदस्यहरु र अन्तरगतका निकायहरु	संचार माध्यम तथा गैसस		५००००
३	सामाग्री वितरण -विउ विजन, रोग नियन्त्रणका लागि विषादी र खाद्यान्न वितरण साथै पशुरोग नियन्त्रणका लागि औषधिउपचार	पहिलो हप्ता	कृषि विज्ञ केन्द्र,नेपाल खाद्य संस्थान, भेटेनरी तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र स्थानिय तह	गैसस	१००० २०० क्वि. १०००	५००००० ६८०००० १०००००
४	अपुग अवस्थामा संकलनका लागि समन्वय सहकार्य, क्षतीको विस्तृत विवरण सम्बन्धीत निकायमा पठाउने	पहिलो महिना	सबै सदस्यहरु			
५	पूनरागमन	दोश्रो महिना				
६	पूनरागमन	तेश्रो महिना				

६.४ आपत्कालिन शिविर व्यवस्थापन तथा संरक्षण

क्र.स	क्रियाकलाप	अवधि	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत	
					संख्या	रकम
१	पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना क्षेत्रको आपतकालीन बैठक बस्ने	पहिलो दिन	DDMC	भौतिक पुर्वाधार विकास मन्त्रालय, स्थानीय तहहरु र रेडक्रस सोसायटी	१	५०००
२	गाउँपालिका र नगरपालिका मार्फत घर, जग्गाजमिन, पशुहरुको क्षतिको प्रारम्भिक तथ्यांक लिन सुरु गर्ने	दोश्रो दिन	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	भौतिक पुर्वाधार विकास मन्त्रालय, स्थानीय तहहरु र रेडक्रस सोसाइटी	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००

३	क्षति भएका बाटा घाटा तत्काल सुचारु गर्नुपर्ने सार्वजनिक सेवाहरुको तथ्याङ्क संकलन	पहिलो हप्ता	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००
४	सार्वजनिक सेवा जस्तै बाटोघाटो, विद्युत, टेलिफोन जस्ता सेवाहरु सुचारु गर्ने	पहिलो हप्ता	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००
५	विस्तृत सर्वेक्षण पश्चात पुर्ण क्षति भएका र आंशिक क्षति भएका घरधुरीको स्थानीय तह र रेडक्रस मार्फत जानकारी लिने	पहिलो हप्ता	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	भौतिक पुर्वाधार विकास मन्त्रालय र स्थानीय तहहरु, जि.स.स.	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००
६	राहत सामग्री प्रदान गर्नकोलागि तथ्यांक अनुसार लगत इस्टिमेट तयार गर्ने	दोस्रो दिन	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००
७	राहतका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा सिफारिस गर्ने	पहिलो हप्ता	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	
८	आवासको लागी सामुदायिक वनहरुबाट सहूलियत वा निशुल्क काठहरु उपलब्ध गराउने	१० दिन भित्र	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	
९	अपुग पुर्ननिर्माणका सामग्रीहरु - वेल्चा, गैठी, डोरी, गल, हयुम पाइप, डोजर, अस्थायी भरयाड., इस्काभेटर) उपलब्ध गराउने	३ दिन भित्र	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००
१०	विप्रे भत्केका संरचनाहरुको भग्नावशेष हटाउने कार्य गर्ने	पहिलो महिना	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००००

११	क्षति भएका पूर्वाधारहरूको विस्तृत विवरण सहित लागत अनुमान तयार गर्ने	पहिलो महिना	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय र स्थानीय तहहरू	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००
१२	सहयोगी निकायहरूमा प्रतिवेदन पठाउने	पहिलो महिना	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	१०,०००
१३	घरेलु कार्यालय संग मिलेर आय आर्जन गर्न सकिने तालिमहरू दिने	३ महिना	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	५००,०००
१४	वाली विमा गरेको भए क्षतिपूर्ति दिने	दोश्रो र तेश्रो	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	१० वटै स्थानीय तह	१० वटै स्थानीय तह	२००,०००
१५	उपलब्ध बजेटको आधारमा विग्रेका, भत्केका पूर्वाधारहरू पूर्णनिर्माण प्रक्रियालाई अगाडि बढाउने। पूर्णनिर्माण गर्दा जोखिम कम हुने प्रकारले दिगो र बलियो संरचना बनाउने	दोश्रो र तेश्रो महिना	जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीयतह	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह १००००००

६.५ आपतकालिन शिक्षा

क्र.स	क्रियाकलाप	समया वधी	मुख्य जिम्मेवारी निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत	
					संख्या	रकम
१	विद्यालयमा भएको क्षतिको लेखाजोखा, प्रभावित क्षेत्रको सूचना संकलन	पहिलो दिन	जिल्ला शिक्षा तथा समन्वय इकाई	सम्बन्धित स्थानीय तह	१० वटा स्थानीय तह	७०००
२	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र शिक्षा समूहका सदस्य हरुको बैठक	पहिलो दिन	जिल्ला शिक्षा तथा समन्वय	सम्बन्धित स्थानीय तह	६ वटा	१००००

			इकाइ			
३	वैकल्पिक शिक्षणको तयारीको लागि शिक्षण तालिम		जिल्ला शिक्षा तथा समन्वय इकाइ	विकास साभेदार	१० वटा स्थानीय तह	
	शैक्षिक सहयोग कार्यक्रम संचालनका लागि स्थान छनौटका साथै शैक्षिक सामग्री पा.पु र सिकाई बाकस लगायत सामग्री व्यवस्था गर्ने	दोश्रो दिन	सम्बन्धित स्थानीय तह	स्थानीय तह वाक नेपाल,वर्ल्ड भिजन /वहुक्षेत्रिय पोषण परियोजना,जि.शि.समन्वय ईकाई	६० विद्यालय	१८०००००
४	शिक्षक व्यवस्था तथा अस्थायी सिकाइ केन्द्रको स्थापना	दोश्रो दिन	सम्बन्धित स्थानीय तह	स्थानीय तह वाक नेपाल, वर्ल्ड भिजन /पीसविन,, जि.शि.का , सेतो गुराँस /विश्व शिक्षा	६० सिकाई केन्द्र	१२०००००
५	पुर्ववत अवस्थामा सिकाई ल्याउनको लागि आधारभुत पूर्वाधारको निर्माण तथा व्यावस्थापन	पहिलो हप्ता	जिल्ला शिक्षा तथा समन्वय इकाइ	स्थानीय तह वाक नेपाल, शिक्षा समन्वय ईकाइ, सेतो गुरास	६० विद्यालय	३०००००
६	सुपरिवेक्षकको व्यवस्था, मनोसामाजिक परामर्श	पहिलो हप्ता	सम्बन्धित स्थानीय तह	स्थानीय तह वाक नेपाल, वर्ल्ड भिजन	६० विद्यालय	३०००००
७	विद्यालय तहमा (विपद् व्यवस्थापन योजनाको निर्माण र कार्यान्वयन	पहिलो हप्ता	सम्बन्धित स्थानीय तह	शिक्षा समन्वय ईकाइ,स्थानीय तह	४७२ विद्यालय (१० वटा स्थानीय तह)	२३६००००
८	शैक्षिक सुचना सम्प्रेषण	पहिलो हप्ता	सम्बन्धित स्थानीय तह	स्थानीय तह आस्था, नेपाल/वाक नेपाल, वर्ल्ड भिजन	६० विद्यालय	३०००००
९	विद्यालय तहमा SIP मा (विपद् व्यवस्थापन योजनाको निर्माण र कार्यान्वयन	पहिलो हप्ता	सम्बन्धित स्थानीय तह	जि.शि.समन्वय ईकाई ,स्थानीय तह र सि.डि.पी	४७२ विद्यालय (१० वटा स्थानीय तह)	२३६००००

६.६ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

क्र.स	क्रियाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय	अनुमानित लागत	
					संख्या	रकम
१	DDMC को बैठक बस्ने , प्रभावित क्षेत्रको	पहिलो दिन	खानेपानी तथा	जिल्ला	२५	२५०००।

	खानेपानी सरसफाइको प्रारम्भिक सूचना संकलन गरी जानकारी लिने र दिने कार्य गर्ने, खानेपानीका वैकल्पिक स्रोतको पहिचान गरी आवश्यक सेवा उपलब्ध गराउने, हाइजिनिक किट वाकस उपलब्ध गराउने र प्रभावित क्षेत्रमा स्थानीय संग समन्वय बैठक गर्ने ।		सरसफाइ डिभिजन कार्यालय	स्थित गैसस र स्थानीय तह	जना	
२	DDMC संग समन्वय बैठक । प्राप्त सूचनाको विश्लेषण गर्ने । वास क्षेत्र संग सम्बन्धित क्षतिको वास्तविक तथ्याङ्क संकलन । सरोकारवाला निकायलाई सूचना प्रवाह । आवश्यक साधन स्रोतको पहिचान तथा संकलन । स्वयमसेवक परिचालन । स्थानीय स्रोतको तत्काल परिचालन शुद्ध खानेपानी उपलब्ध गराउने अस्थाइ चर्पीको व्यवस्थापना	दोश्रो दिन	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय	अन्य गैसस	३५ जना	५०,००० ।
३	अन्य क्षेत्र (Cluster) का टोलीहरुसंग मिली MIRA Tools को प्रयोग गरी सूचना संकलन गर्ने । वास्तविक क्षतिको आधारमा विपद् व्यवस्थापनका लागि कार्ययोजना बनाउने । खानेपानीको वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने । पानी शुद्धिकरण गर्ने विधिको जानकारी र सामग्री वितरण । पानी भण्डार गर्ने सामग्रीको व्यवस्थापन र वितरण हाइजिनिक किट वितरण । साधारण मर्मत गर्न सकिने खानेपानी का स्रोतको मर्मत कार्य गर्ने । अस्थाइ शौचालय को व्यवस्थापना ठोस तथा तरल फोहरको उचित व्यवस्थापना सरसफाइ सम्बन्धि जनचेतना दिने । सरोकारवालाहरुको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन ।	पहिलो हप्ता	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय		४५ जना	५००००
४	DDMC संग पुन बैठक गरी छलफल गर्ने । अनुगमन टोली परिचालन । आवश्यकता अनुसार खानेपानीको व्यवस्थापन थप चर्पीको व्यवस्थापन जनचेतना कार्य निरन्तर दिने, अनुगमन र समिक्षा प्रतिवेदन तयार	पहिलो महिना	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं.३,अछाम	मन्त्रालय	५५ जना	१५००००

५	पुनर्वासको व्यवस्था संग संगे अन्य क्षेत्र संग समन्वय र सहकार्य गरी वास क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने थप कार्यहरु संचालन गर्ने ।	दोस्रो महिना	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय डिभिजन नं.३,अछाम	संघ, प्रदेशका सम्बन्धित मन्त्रालय मा माग गर्ने		
६	आवश्यकता अनुसार प्रभावित स्थानमा पुर्ननिर्माण,पुर्नस्थापन र पूर्व तयारीका कार्यहरु क्रमशः गर्दै लैजाने ।	तेस्रो महिना	जिल्ला विपद् व्ययावस्थापन समिति			
७	पुर्ननिर्माण, पुर्नस्थापन र पूर्वतयारी कार्य थप आवश्यक भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति संग छलफल गरी थप कार्य अगाडी वढाउने	सो भन्दा बढि	जिल्ला विपद् व्ययावस्थापन समिति			
	जम्मा					

६.७ शिघ्र पुर्नलाभ तथा गैरखाद्य

क्र.स	क्रियाकलाप	समयावधी	मुख्य जिम्मेवारी निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत	
					संख्या	रकम
१	DDMC को बैठक वस्ने, शिघ्र पुर्नलाभ तथा गैह्र खाद्य, Cluster को बैठक वसी शिघ्र प्रतिकार्य टोली परिचालन गर्ने, प्रभावित क्षेत्रको प्रारम्भिक सूचना संकलन गरी जानकारी लिने र दिने कार्य गर्ने । वैकल्पिक स्रोतको पहिचान गरी आवश्यक सेवा उपलब्ध गराउने । हाइजिनिक किट वाकस उपलब्ध गराउने । प्रभावित क्षेत्रमा स्थानीय संग समन्वय बैठक गर्ने ।	पहिलो दिन	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम	जिल्ला स्थित गैसस र स्थानीय तह	२५ जना	२५,०००।
२	DDMC को बैठक वस्ने, शिघ्र पुर्नलाभ तथा गैह्र खाद्य, Cluster को बैठक वसी शिघ्र प्रतिकार्य टोली परिचालन गर्ने, प्रभावित क्षेत्रको प्रारम्भिक सूचना संकलन गरी जानकारी लिने र दिने कार्य गर्ने । वैकल्पिक स्रोतको पहिचान गरी आवश्यक सेवा उपलब्ध गराउने । हाइजिनिक किट वाकस उपलब्ध गराउने । प्रभावित क्षेत्रमा स्थानीय संग समन्वय बैठक गर्ने ।	दोश्रो दिन	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम	अन्य गैसस	३५ जना	५०,०००।
३	अन्य क्षेत्र (Cluster) का टोलीहरूसँग मिली MIRA Tools को प्रयोग गरी सूचना संकलन	पहिलो हप्ता	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम	स्थानीय तह	४५ जना	५००००

	गर्ने । वास्तविक क्षेतिको आधारमा विपद् व्यवस्थापनका लागि कार्ययोजना बनाउने । सिघ्र पुर्नलाभ तथा गैह्रखाद्यको वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने । सिघ्र पुर्नलाभ तथा गैह्रखाद्यको जानकारी र सामाग्री वितरण । सिघ्र पुर्नलाभ तथा गैह्रखाद्य भण्डार गर्ने सामाग्रीको व्यवस्थापन र वितरण हाइजनिक् किट वितरण । ठोस तथा तरल फोहरको उचित व्यवस्थापन । सरसफाइ सम्बन्धि जनचेतना दिने । सरोकारवलाहरुको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन ।					
४	DDMC संग पुन बैठक गरी छलफल गर्ने । अनुगमन टोली परिचालन । आवश्यकता सामाग्रीको व्यवस्थापन । जनचेतना कार्य निरन्तर दिने अनुगमन र समिक्षा प्रतिवेदन तयार	पहिलो महिना	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम	जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालय ,प्रदेश सरकार	५५ जना	१५००००
५	पुनर्वासको व्यवस्थान संग संगै अन्य क्षेत्र संग समन्वय र सहकार्य गरी वास क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने थप कार्यहरु संचालन गर्ने ।	दोस्रो महिना	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम	संघ, प्रदेशका सम्बन्धित मन्त्रालयमा माग गर्ने		
६	आवश्यकता अनुसार प्रभावित स्थानमा पुर्ननिर्माण,पुर्नस्थापन र पूर्व तयारीका कार्यहरु क्रमश : गर्दै लैजाने ।	तेस्रो महिना	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति			
७	पुर्नस्थापन र पूर्वतयारी कार्य थप आवश्यक भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसंग छलफल गरी थप कार्य अगाडी वढाउने	सो भन्दा बढि	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति			

७. आवश्यकताको लेखाजोखा

जिल्लामा विभिन्न सरकारी तथा विकास साभेदार निकायहरु संग उपलब्ध बन्दोबस्तीका सामानहरुको विवरण तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

७.१ विषयगत श्रोत साधनको आँकलन

अछाम जिल्ला भित्र रहेका ३ वटा सुरक्षा निकायहरु तथा १० वटा पालिकाका संग आपतकालिन प्रतिकार्यका लागि भएका खोज उद्धार सामाग्रीहरुको विवरण :

नेपाली सेना गोरख बक्स गणमा भएका विपद् व्यवस्थापनका सामग्रीहरूको विवरण

सि.नं.	विवरण	संख्या	सि.नं.	विवरण	संख्या
1	WATER PROOF LIVE JACKET	29	78	बडि प्रोटेक्सन (ज्याकेट)	6
2	HYDRA RADIO SET	1	79	हेलिमेट	10
3	5 KG. FIRE EXTINGUESHER	14	81	सिल्ड	10
4	FIRE PROOF BOOT	12	82	नि प्याड	8
5	ROOF LADDER OR HOOK LADDER	1	83	ब्याटून	7
6	STATIC ROPE (100 M.)	99	84	डायनामिक रोप (60 मिटर)	4
7	DYNAMIC ROPE (100M.)	2	85	स्ट्याटिक रोप (65 मिटर)	4
8	VOYAGER FULLBODY HARDNESH (MED.)	2	86	प्रोसिक रोप (40 मिटर)	1
9	SAFTY HELMET WITH HAND LAMP	12	87	ग्लोबस	15
10	SEAT HARNESH	5	88	पुल्ली	6
11	LEATHER GLOVES	5	89	फिगर 8	4
12	DM 0002-5 KG. FIRE EXTINGUESHER ABC	1	90	फुल बडि हार्नेश	2
13	DM 0005-FIRE PROOF BOOT	1	91	सिट हार्नेश	4
14	DM00015-BACK BOARD WITH 2 STRAPS	1	92	जुमर	4
15	DM00029-WATER PROOF LIFE JACKET	8	93	क्याराबिना	11
16	DM00031-LIFE BUOY	2	94	static rope	1
17	DM00049-CHAIN SAW ELECTRIC	1	95	प्लाष्टिक रोप	300
18	DM00058-DEMOLATION HEMMER (6 KG. CAPACITY)	1	96	नाईलन रोप	1
19	DM00079-DRILL ,ELECTRIC, REVERSIBLE W/1/2 INCH CHUCK	1	97	सिट हार्नेश	3
20	DM00083-SLEDGE HAMMER 4,5-6 KG.	1	98	क्याराबिना	6
21	DM00085-DIAMOND TYPE CHISEL FLAT	1	99	सेफिट हेलमेट	30
22	DM00091-PINCH POINT PRAY BARS (60) INCH	1	100	लाईभ भेष्ट	15
23	DM00093-CROWBAR (60CM.)	3	101	नि एल्भो प्याड	5
24	DM00098-SHOVEL ROUNDED OR SPEAD	1	102	स्वर बुठ	18
25	DM00104-MEASURING TAPE (5 M.)	1	103	लाईभ ज्याकेट	32
26	DM00107-BOLT CUTTER 24/42 inch	3	104	पिग	25
27	DM00112-CARPENTER SQUARE 30 CM. MIN	1	105	साबेल	15

28	DM00114-CARPENTER HAND SAW 60 CM. BLADE	2	106	फरुवा	21
29	DM00118-WORKING GLOVES	2	107	आल्मोनियम बाल्टिन	10
30	DM00119-KARABINA	5	108	फायर एक्विटङ्ग गुईसर	5
31	DM00121-RESCUE PULLEYS (2 OR 4) (50MM. OR 100MM.)	1	109	ईस्टेचर	9
32	DM00125-SELF BREAKING DEC ENDER	1	110	आल्मोनियम ल्याडर	1
33	DM00128-ROCK PITON	1	111	ट्युब मिडियम	15
34	DM00129-RIPPLING ROPE 100 M.	1	112	ईमरजेन्स लाईट	1
35	DM00133-STATIC ROPE (100 M.)	1	113	प्लाष्टिक ग्यालिन 50 लिटर (ड्रम)	4
36	DM00141-WEBBING KIT	2	114	मेगाफोन	4
37	DM00146-EYE PROTECTION	6	115	स्विमिङ्ग ग्गलस	9
38	DM00147-KNEEPAD	4	116	फष्ट एण्ड बक्स	6
39	DM00152-TRAPS 4*4 METER	1	117	फुट पम्प	1
40	DM00154-LIGHTING EQUIPMENT (HALOGEN SPOT LIGHT WITH CORD)	1	118	आरा	5
41	DM00155-ELECTRICAL BALL 60 WATT	1	119	बन्चरो	3
42	DM00178-HEAD LAMP	2	120	जस्ताको बाल्टिन	15
43	DM00238-HARD KNUNCLE GLOVES	20	121	गल	9
44	DM00280-CARABINER- OMEGA 2.4 TON (RESE EQMT.)	1	122	हाल्प बडि हार्नेश	4
45	DM00281-CARABINER- OMEGA LKD ALUMBRT-NFPA 1983-LIGHT USE 3.48 TON(RESE EQMT.)	1	123	घुम्ने मेच	1
46	DM00282-CARABINER- OMEGA LG LKD 1/2 IN STL. LD. NFPA 1983 GENERAL USE 6 TON (RESE EQMT.)	1	124	FIRE SWATTER	4
47	DM00297-FLMESTANG UNIVERSAL FIT FRAM VEST WITH SOLAS COLOUR ORANGE (RASE.EQMT.)	2	125	FIRE RAKE	2
48	DM00374-MEDICAL FIRST AID SET WITH BAG (MEDICAL FIRST RESPONDER SET IN BAGPACK)	1	126	FIRE RAKE HOE	2
49	DM00375-LUMINOUS JACKET VEST	1	127	SHOVEL	2
50	DM00377-FIRE FIGHTERS WORKING GLOVES	1	128	FIRE AXE HOE	1
51	DM00381FIRE PROXIMITY SUIT	1	129	FIRST AID KIT	1
52	DM00382-FLASH HOOD	1	130	JUMP SUIT (FIRE FIGHTING PROTETINING CLOTS)	4
53	DM00387-SEAT HARNESH	3	131	FIRE BOOT PAIR	3
54	DM00388-HARNESH	4	132	SOCKS PAIR	4

55	DM00395-EXTENSION CORD 30 MTER.	1	133	GLOVES PAIR	4
56	DM00399-MULTI LOOPS STRAPS	1	134	HELMET	4
57	DM00400--DUST MASK	5	135	HEAD TURCH	4
58	DM00415-THROW BAG	2	136	FACE MASK	4
59	DM00417-EAR PROTECTION	3	137	WATER BOTTLE	4
60	DM00424-SAFTY HELMET (WORKING)	10	138	BLACK PACK PUMP 20 LTR	1
61	DM00434-LEATHER GLOVES	1	139	AXE WITH RUBBER GRIPS	4
62	DM00446-HAMMER	1	140	CROW BAR	4
63	DM00480-LIFE LINE ROPE 100 METER	1	141	FIRE BLANKET	4
64	DM00513-PRUSIK CORD	1	142	PROTABLE SOVEL (ROUNDED/SPADE)	4
65	DM00516-RAPPELING HELMET	4	143	PIKE	4
66	DM00532-FIGURE 8	1	144	डाईनामिक रोप	100
67	DM00541-FOLDING SHOVEL (SHORT)	2	145	फिगर 8 हुक	5
68	DM00542-CONCRETE CUTTER (ANGLE GRINDER)	1	146	पोर्सिक डबल पुल्ली	4
69	DM00568-FIRE BEATER	4	147	फाएर ब्लाङ्केट	2
70	DM00574-BODY BAG	1	148	मेकानिकल साईरन	1
71	DM01009-EXFIL SAR BACK COUNTRY HELMET	2	149	स्टाटिक रोप	100
72	WATER PROOF JACKET	10	150	सिट हार्नेश	2
73	LIFE BOUY	2	151	क्यारबिना डबल लक	2
74	CROWBAL	1	152	FLASH HOOD	2
75	BOLT CUTTER	1	153	THROW BAG	2
76	CARABINER	3	154	FIRE BEATER	3
77	DINAMIC ROPE(200 M)	100			

जिल्ला प्रहरी कार्यालय मगलसेन, अछाम

क्र.स.	सामानको नाम	ईकाई	परिमाण	सामग्री रहेको स्थान
१	मेघा फोन	थान	२	जिप्रका अछाम
२	बेल्या	थान	१२	जिप्रका अछाम
३	बाल्टिन	थान	१०	जिप्रका अछाम
४	प्राथमिक उपचार बाक्स	थान	५	जिप्रका अछाम
५	टर्च लाईट	थान	१०	जिप्रका अछाम
६	हेड लाईट	थान	४	जिप्रका अछाम
७	घन	थान	४	जिप्रका अछाम
८	सब्लल	थान	५	जिप्रका अछाम
९	रेनकोट	थान	१	जिप्रका अछाम

१०	बन्चरो	थान	१०	जिप्रका अछाम
११	प्लास्टिक डोरी	रोल	५	जिप्रका अछाम
१२	फरुवा	थान	१०	जिप्रका अछाम
१३	उडकटर मेसिन	थान	२	जिप्रका अछाम
१४	हँसिया	थान	१०	जिप्रका अछाम
१५	टुचन	थान	१	जिप्रका अछाम

शसस्त्र प्रहरी बल खप्तड गुल्म साफेवगर, अछाम

क्र.स	सामग्रीहरुको नाम	ईकाई	परिमाण
०१	त्रिपाल	थान	५
०२	भुल	थान	५
०३	कम्बल	थान	२०
०४	म्याटीक्स	थान	२०
०५	हाइडा रेडियो सेट	थान	१
०६	प्राथमीक उपचार सामग्री	थान	५
०७	पिक	थान	४
०८	पलाष्टिक बाल्टिन	थान	५
०९	पलाष्टिक मग	थान	१००
१०	साबेल	थान	१००
११	नाईलन डोरी	थान	१०
१२	फरुवा	थान	१०
१३	आरा	थान	१०
१४	गल	थान	५
१५	ठुलो ह्यमर	थान	६
१६	बन्चरो	थान	१५
१७	कटन डोरी	थान	१
१८	लाईभ भेस्ट	थान	५
१९	आल्मुनीयम बाल्टी	थान	१०
२०	मेघा फोन	थान	३
२१	सेप्टी हेल्मेट	थान	३
२२	लाईभ ज्याकेट	थान	८
२३	रेस्क्यू ज्याकेट	थान	३
२४	स्टेचर	थान	४
२५	प्लास्टीक पञ्जा	थान	३०
२६	रेन सुट	थान	३
२७	गैटी	थान	५
२८	बेलचा	थान	५
२९	घाउ	थान	३
३०	हसिया	थान	७

३१	कोदालो	थान	९
३२	टुमलेट	थान	३०
३३	ट्यूव	थान	११
३४	रेन सुज	थान	३०
३५	स्पेसल म्याटीक्स	थान	३५
३६	आल्मुनीयम सिठी	थान	२
३७	हेड लाईट	थान	१०
३८	बन्चीरुप	थान	२
३९	रुईस्ट ब्याग	थान	१
४०	थ्रो ब्याग	थान	१
४१	फुट पम्प	थान	२
४२	मेटल टयाक बाकस	थान	३
४३	ह्याण्ड माईक	थन	२
४४	अग्नी नियन्त्रक	थन	५
४५	रेनकोट	थन	५
४६	हाड पञ्जा	थन	१०
४७	हथौडा	थन	८
४८	साईरन	थन	१
४९	कृतीम गन	थन	०
५०	घन्टी	थन	१
५२	चटाई	थन	१०

मंगलसेन नगरपालिका अछाम

क्र.सं.	सामानको नाम	एकाइ	परिमाण	क्र.सं.	सामानको नाम	एकाइ	परिमाण
१	ठुलो सुरक्षा टोपी	थान	१०		छालाको हतास	थन	१०
२	वर्षाती	थान	५		त्रिपाल मध्यम	थन	२
३	सुरक्षित पेटी	थान	३		त्रिपाल ठुलो	थन	२
४	टाउकोमा बाध्ने टर्च	थान	३		शिविर पाल	थन	२
५	खोज बत्ती	थान	१		खतरा अंकित टेप	थान	२
६	बहुउपयोगी हतौडा	थान	३		प्लास्टिक डोरी	गुच्छा	१
७	डोरी	गुच्छा	२		सुरक्षित चस्मा	थान	१०

८	लाइफ जाकेट	थान	५		प्राथमिक उपचार बाकस	थान	२
९	पहाड चढ्ने डोरी	गुच्छ्रा	१		सब्वल	थान	५
१०	मेघा फोन	थान	१		बेल्चा	थान	५

कमलबजार नगरपालिका, अछाम

क्र.स	सामानको नाम	ईकाई	परिमाण	क्र.स	सामानको नाम	ईकाई	परिमाण
०१	पानि बुट	थान	७	१५	बेल्चा	थान	३
०२	फरुवा	थान	२	१६	भरुयाङ्ग	थान	१
०३	साबेल	थान	१	१७	अग्नी सामक यन्त्र	थान	१
०४	स्टेचर सादा	थान	१	१८	हते आरी	थान	२
०५	स्टेचर फोल्डीड	थान	७	१९	जग	थान	२
०६	लाईभ ज्याकेट	थान	५	२०	थर्मश	थान	४
०७	बर्षदि	थान	२	२१	काठ काट्ने यन्त्र	थान	१
०८	पिक	थान	१	२२	लाईलन डोरी	मिटर	३००
०९	टेन्ट	थान	२	२३	त्रिपाल	थान	५
१०	त्रिपाल	थान	१	२४	घैटि	थान	२
११	हेन्डमाइक	थान	१	२५	बन्चरो	थान	२
१२	डुलोहेम्बर	थान	७	२६	लाईभ ज्याकेट	थान	४
१३	ह्लेमेट	थान	१	२७	सादा डोरि	मिटर	१००
१४	कम्बल	थान	७	२८	टेन्ट	थान	१

चौरपाटी गाउँपालिका, अछाम

क्र.स.	सामानको नाम	ईकाई	परिमाण
१	गैटि	थान	५५
२	सावेल	थान	५५
३	बेल्चा	थान	५५
४	सेल्फहेलमेट	थान	१०००
५	त्रिपाल	थान	२०
६	स्टेचर	थान	१०
७	प्राथमिक उपचार वाकस	थान	५५
८	एम्बुलेन्स	थान	१
९	एक्साभेटर	थान	१
१०	रोड रोलर	थान	१

पञ्चदेवल विनायक नगरपालिका

क्र.स.	सामानको विवरण	एकाई	परिमाण
१	एम्बुलेन्स	थान	१
२	डोजर	थान	१
३	चारपाइयो गाडी	थान	१
४	फायर एक्स्टिङ्गाइजर	थान	३
५	डाईनामिक डोरी	मिटर	२००
६	लाईफज्याकेट	थान	१५
७	सेफ्टी बुट	थान	१०
८	टेन्ट	थान	२
९	त्रिपाल	थान	५
१०	हाते माइक	थान	१
११	आल्मुनियम भरयाड	थान	१
१२	चेन्स मेशिन	थान	१
१३	प्राथमिक उपचार वाकस	थान	३
१४	फायर सेफ्टी सुट	थान	४
१५	सेफ्टी हेल्मेट	थान	५
१६	काम गर्ने गोल्वस्	थान	७
१७	सादा रेनकोट	थान	१०
१८	सिट्टी	थान	१०

साँफेवगर नगरपालिका, अछाम

क्र.स.	सामाग्रीको विवरण	एकाई	परिमाण
१	त्रिपाल	थान	५०
२	लाईफ ज्याकेट	थान	१५
३	डोरी	मिटर	१२०
४	हेल्मेट	थान	१५
५	चश्मा	थान	१५
६	गमबुट	थान	१५
७	स्टेचर	थान	१०
८	हेन्ड माईक	थान	२
९	स्टिल वाल्टि	थान	१०
१०	साबेल	थान	१०
११	वेल्टा	थान	५
१२	बन्चरो	थान	५
१३	अग्निसामक यन्त्र	थान	२
१४	प्राथमिक उपचार वाकस	थान	२
१५	एम्बुलेन्स	थान	१
१६	गाडि	थान	२
१७	मिनीट्रक	थान	१
१८	जे.सि.वि.	थान	१

तुर्माखाँद गाउँपालिका, अछाम

क्र.स.	सामाग्रीको विवरण	एकाई	परिमाण
१	त्रिपाल	थान	१९
२	कम्बल	थान	७
३	म्याटीक्स	थान	५
४	प्राथमिक उपचार सामाग्री	थान	१०
५	पिक	थान	५
६	साबेल	थान	८
७	नाईलन डोरी सुति डोरी	रोल	२
८	फरुवा	थान	१
९	आरा	थान	१
१०	ठुलो ह्यामर	थान	५
११	बन्चरो	थान	१
१२	लाईभ जाकेट	थान	१५
१३	सेप्टी हेल्मेट	थान	७
१४	भिजिविलिटि भेष्ट	थान	१०
१५	स्टेचर	थान	५

१६	प्लास्टिक पञ्जा	थान	७
१७	रेन सुट	थान	१०
१८	गैटी	थान	५
१९	बेल्चा	थान	२५
२०	आल्मुनीयम सिद्धि	थान	१
२१	हेड लाईट	थान	५
२२	ह्याण्ड माईक	थान	२

ढकारी गाउँपालिका

क्र.स.	सामाग्रीको विवरण	एकाई	परिमाण
१	जे.सि.वि.	थान	१
२	चारपाङ्ग्रे गाडी	थान	२

बान्निगढी जयगढ गाउँपालिका

क्र.स.	सामाग्रीको विवरण	एकाई	परिमाण
१	एम्बुलेन्स	थान	२
२	टयाक्टर	थान	१

मेल्लेख गाउँपालिका, अछाम

क्र.स.	सामाग्रीको विवरण	एकाई	परिमाण
१	एम्बुलेन्स	थान	१
२	चारपाङ्ग्रे गाडी	थान	१
३	हेल्मेट	थान	५
४	गमबुट	जोर	४
५	त्रिपाल	थान	१०

७.२ आपतकालिन शिविर ब्यवस्थापन तथा सँरक्षण

क.सं.	सामाग्रीको नाम -खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचनाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिबरण)	ईकाई	परिमाण
१	सुरक्षित स्थानहरुको पहिचान	स्थान	स्थानीय तहका प्रत्येक वडाहरुमा सुरक्षित र खाली स्थान

२	दक्ष प्राविधिक जनशक्ति	५० जना	सरदर प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तीमा ५ जना
३	सडक निर्माण तथा खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक उपकरण हरु	वटा	२ वटा डोजर
४	गाडि मोटर	वटा	१२ वटा सरकारी र सार्वजनिक यातायातका १३५ जीपहरु र ३० वटा मोटरवाइक (सरकारी र गैसस)
५	सुरक्षित आश्रय स्थलहरु	वटा	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा कम्तीमा पनि एउटा आश्रय स्थल
६	ईस्काभेटर	वटा	२ वटा
७	डोजर	वटा	२ वटा

मानविय श्रोत

क्र. स.	दक्ष जनशक्ति	सुरक्षा निकाय	जिसस	शिक्षा	स्वास्थ्य	खानेपानी	गा.पा. र न.पा	रेडक्रस	वाक नेपाल	विकास साभेदार	समुदाय स्तरमा
१	प्राथमिक उपचारक	आवश्यकता अनुसार	०	७५	आवश्यकता अनुसार	०	१०	२०	०	५	
२	विपद् जोखिम व्यवस्थापन तालिम दिनसक्ने व्यक्ति	आवश्यकता अनुसार	०	१५	१०	०	१०	२	३	३	
३	खोज तथा उद्धार गर्न सक्ने	आवश्यकता अनुसार	०	५००	१००	०	२५	२०	२५	१०	२५ रेडक्रस २१ वाक नेपाल
४	पुर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धि तालिम प्राप्त	आवश्यकता अनुसार	०	०	०	०	१०	२	२	२	१ जना
५											
६	एन. डि.आर.टि	आवश्यकता अनुसार	०	०	१०	०		२	१०		
७	डि.डि.आर.ि	आवश्यकता अनुसार		५	१०	०		२	२५		

	ट	ता अनुसार								
८	स्वयमसेवक	आवश्यक ता अनुसार		१००	१००	१००		१००	५०	५०
९	मनोविमश सेवा	आवश्यक ता अनुसार		२०	२५	०		०		
१०	प्राविधिक		१०	२०	५	१०		०		

७.३ अनुमानित लागत

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अर्न्तगत विपद् प्रतिकार्यका लागि थप आवश्यक पर्ने सामग्रीको विवरण निम्न अनुसार उल्लेख गरिएकोछ, जसका लागि आवश्यक रकम विपद् व्यावस्थापन कोष जिल्लाका १० वटै पालिका बाट व्यवस्थापन गर्न पहल गरिने छ।

क्र.स.	आवश्यक सामग्रीको विवरण	इकाई	आवश्यक संख्या	दर	जम्मा रकम
१	रबर बोट	सेट	२	१०००००	२०००००
२	सिटि	सेट	५०	४५	२२५०
३	हाते माइक	सेट	१०	१५००	१५०००
४	साइरेन	सेट	५	७५००	३७५००
५	स्टेचर	सेट	१०	४५००	४५०००
६	ईमर्जेन्सी टर्च लाईट	वटा	१०	२५००	२५०००
७	रबरको पञ्जा	सेट	५०	५००	२५०००
८	प्राथमीक उपचार किट (सानो)	सेट	५०	१०००	५००००
९	सेफ्टी भेष्ट	वटा	१००	५००	५००००
१०	हेड लाईट	वटा	१००	५००	५००००
११	त्रिपाल	वटा	१००	४५००	४५००००
१२	रबर म्याट्रेस	वटा	१००	१५००	१५००००
१३	वाल्टी	वटा	१००	४५०	४५०००
१४	ईन्धनबाट चल्ने आरा	वटा	२	२५०००	५००००
१५	फ्लोरिस्सेन्ट ज्याकेट	वटा	५	५०००	२५०००
१६	आगो निभाउने यन्त्र	वटा	५	४५००	२२५००
१७	क्लील चेएर	वटा	५	१२०००	६००००
१८	घन	वटा	२५	३०००	७५०००

१९	फरुवा	वटा	२५	१५००	३७५००
२०	गैती	वटा	२५	४५०	११२५०
२१	वेल्चा	वटा	१०	५०००	५००००
	जम्मा				१४७६०००

७.४ आर्थिक श्रोत

विपद् व्यवस्थापनमा आईपर्ने खर्चहरूका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा मन्त्रालय वाट प्राप्त हुने स्रोत । विषयगत क्षेत्रहरूले विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि पेश गरेको योजना स्वीकृत भएपछि । योजना कार्यान्वयन गर्न विषयगत समितिले आ आफ्नो मन्त्रालय निकाय मार्फत सुदूर-पश्चिम प्रदेश सरकार संघीय सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ साथै मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा संघसंस्थाहरूसँग सहकार्य गरी सहयोग आदानप्रदान गरिनेछ ।

८. अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, छिमेकी तथा अन्य जिल्लाहरू र स्थानीय तहका साथै विभिन्न संघसंस्थासँग सहयोग आदान प्रदान गरिनेछ । यस्तो सहयोग विशेषगरी बाढी, पहिरो, भुकम्प र आगलागीको समयमा प्रतिकार्यका लागि दमकल, एम्बुलेन्स तथा अत्यावश्यक मानवीय सहायता सामग्रीको उपयोगमा केन्द्रीत हुनेछ । अन्य किसिमका थप सहयोग आदानप्रदान गर्न कार्यपालिकाले अन्य स्थानीय तहहरूसँग आवश्यक समझदारी वा सम्झौता गर्न सक्नेछ । नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्लास्थित गैह्र सरकारी निकाय तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरी थप स्रोत परिचालन गरिनेछ । जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग विपद् सम्बन्धी सूचना आदानप्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

९. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले विपद् प्रतिकार्यलाई समावेशी र प्रतिकार्यका लागि गरिने सम्पूर्ण क्रियाकलापहरूमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई उच्च महत्व दिएर प्रतिकार्यको पूर्वतयारीका गतिविधी देखि नै समावेशीकरणका लागि सबैको समान सहभागीता सुनिश्चित गरिएको छ । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले मुख्यतया विपन्न, वृद्ध, महिला, गर्भवती महिला, फरक क्षमता भएका ब्यक्ती(अपाङ्ग)लाई विशेष गरि संरक्षण विषयगत क्षेत्रलाई प्रभावकारी तुल्याईनेछ भने राहत वितरण तथा आवास व्यवस्थापनका कार्यहरू संचालन गर्दा लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण सुनिश्चितता गरिनेछ । नगरपालिका स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समितिले विपद् प्रतिकार्यलाई समावेशी र प्रतिकार्यका लागी गरिने सम्पूर्ण क्रियाकलापहरूमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई उच्च महत्व दिएर प्रतिकार्यको पूर्वतयारीका गतिविधी देखि नै समावेशीकरणका लागी सबैको समान सहभागीता सुनिश्चित गरिनेछ । विशेष गरि संरक्षण विषयगत क्षेत्रलाई सशक्त र प्रभावकारी तुल्याईनेछ भने राहत वितरण तथा आवास व्यवस्थापनका कार्यहरू संचालन गर्दा महिला मैत्री तथा सामाजिक समावेशितालाई सुनिश्चितता गरिनेछ ।

विपद्को समयमा, महिला, बालबालिका अपाङ्गता भएका नागरिक, गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिलामा फरक प्रकारको प्रभाव पर्दछ र उनीहरू बढी जोखिममा पर्दछन् । त्यसैगरी सामाजिक रूपले बञ्चित अल्पसंख्यक, दलित, जनजाति, गरिब लोपोन्मुख, पटक पटक विपद्को मार खेप्न बाध्य समुदायका मानिसहरू पुन विपद्को जोखिममा रहन्छन् । यस्तो अवस्थाका मानिसहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर जोखिम न्युनिकरणका गतिविधिहरू सञ्चालन गरियो भने मात्र सही अर्थमा विपद् जोखिम न्युनिकरणको अवधारणाले मुर्त रूप लिन सक्छ भन्ने अभिप्रायले विपद् जोखिम न्युनिकरणमा लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको सवाल लाई जोड दिएको छ । जोखिम न्युनिकरणको अवधारणाले जुन समुदाय बढी संकटासन्न हुन्छ, त्यहीबाट न्युनिकरणको थालनी गर्नुपर्दछ भन्ने कुरालाई जोड दिने गर्दछ । विपद् जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापनका तीनवटै चरणहरूमा संकटासन्न समुदायको प्रत्यक्ष संलग्नता रह्यो भने मात्र जोखिम न्युनिकरणलाई प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ ।

सामाजिक रूपले बञ्चित अल्पसंख्यक, दलित, जनजाति, गरिब लोपोन्मुख, पटक पटक विपद्को मार खेप्न बाध्य समुदायका मानिसहरूको क्षमता विकास गरी पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पूनर्लाभको चरणहरूमा उनीहरूलाई क्रियाशील गराएर लैजानका लागि पछिल्लो समयमा यो अवधारणा विपद् जोखिम न्यूनिकरणको क्षेत्रमा ओजपूर्ण रूपमा स्थापित भएको छ। महिला र पुरुषका आवश्यकता र क्षमता फरक फरक हुन्छन्। तसर्थ त्यस्ता आवश्यकता तथा क्षमतालाई पहिचान गरि सम्बोधन गर्ने तथा अवसर उपलब्ध गराउनु पर्ने धारणा राख्छ। जस्तै: बालिका छात्रवृत्ति, महिलाहरूलाई निजामति सेवामा ल्याउन गरिने सकारात्मक कार्यहरू, आरक्षण/क्षमता विकास/सकारात्मक विभेद आदि लैङ्गिक समताले स्वच्छ र न्यायपूर्ण तरिकाले महिला र पुरुषबीच लाभ र उत्तरदायित्व वितरण गर्ने व्यवस्था गर्छ, त्यसर्थ लैङ्गिक समानता भनेको अवसर तथा स्रोतको बाँडफाँड वा सेवाको पहुँच र लाभमा लैंगिक आधारमा भेदभाव नरहने अवस्था हो। सामाजिक समावेशिकरण एउटा प्रक्रिया हो जसले गरिब, महिला र अन्य सामाजिक रूपमा असमावेशि वर्गलाई पहिचान गरी उनिहरूलाई स्रोतको बाँडफाँड र सेवाको पहुँच र लाभमा अवसर दिईनेछ।

१० अनुगमन, मूल्यांकन तथा सिकाई योजना

यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन मार्फत अछाम जिल्लामा तपशिलमा उल्लेख गरिए अनुसारको सुचकहरू तय गरि त्यसका लागि न्युनतम आधार रेखा तयार गरि लक्ष्य समेत निर्धारण गरिएको छ।

१०.१ लक्ष्य र सूचकहरू

यस योजनाको कार्यान्वयन मार्फत तपशिलमा उल्लेख गरिए अनुसारको सुचकहरू तय गरि त्यसका लागि न्युनतम आधार रेखा तयार गरि लक्ष्य समेत तय गरिएको छ।

सि.नं.	सूचक	आधार रेखा २०७९/८०	लक्ष्य २०८०/८१
१.	जिल्ला स्तरमा विपद्बाट हुने मृत्यु दर उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने		
१.१	विपद्बाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या (सडक दुर्घटना बाहेक)	५०	१५
१.२	सडक दुर्घटनाबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या	१५	५
२.	जिल्ला स्तरमा विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरूको संख्या उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने		
२.१	विपद्बाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने परिवारहरूको वार्षिक औसत संख्या (राहत बुझ्नेका विवरण लाई आधार मान्ने)	१५०	५०
२.२	विपद्बाट घाईते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या	२०	१०
२.३	सडक दुर्घटनाबाट घाईते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या	१५	५
२.४	विपद्बाट पुर्णक्षति हुने घरहरूको वार्षिक औसत संख्या	१५०	५०
२.४	विपद्बाट आंशिक क्षति हुने घरहरूको वार्षिक औसत संख्या	५०	२०
३.	जिल्ला स्तरमा कूल गाईस्थ्य उत्पादनमा विपद्को कारण हुने वार्षिक औसत प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति		
४.	संघ, प्रदेश र स्थानीयतह हरू र सरोकारवालाहरू बीच अन्तर तथा परस्पर समन्वय र साभेदारी अभिवृद्धि गर्न संयन्त्रविकास गर्ने (प्रतिशत)		
५.	बहुप्रकोप पूर्वसूचना प्रणाली र विपद् जोखिम सूचना तथा आंकलनको उपलब्धता र पहुँचमा उल्लेख्य बृद्धि गर्ने		
५.१	कूल क्षेत्रफलको अनुपातमा बहुप्रकोप अनुगमन तथा पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना र संचालन भएको क्षेत्रफलको प्रतिशत (जेनिस को स्टडी)	५	६
५.२	विपद् प्रभावित क्षेत्रको जनसंख्याको अनुपातमा स्थानीय वाट जिल्ला सूचना प्रणाली मार्फत पूर्वसूचना प्राप्त गर्ने जनसंख्याको प्रतिशत	२५	३५
५.३	विपद् जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्यविधि लागु भएका स्थानीयतह हरूको प्रतिशत	२	१०

५.४	स्थानीय स्तरमा उपयोगी विपद् जोखिम सम्बन्धी सूचना तथा जानकारी एवं आंकलन जन समुदायलाई उपलब्ध गराउन सक्ने स्थानीयतह हरूको प्रतिशत	२	५
५.५	पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि विपद् प्रभावित क्षेत्रबाट सुरक्षित स्थानमा सारिएका जनसंख्याको प्रतिशत	०	०

१०.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई संयन्त्र

यस जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना लाई प्रत्येक वर्ष मनसुन पश्चात समिक्षा गरिने छ । यसरी गरिने समिक्षामा योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, विषयगत क्षेत्रहरु लाई गरेको मार्गदर्शन तथा कार्यमा सहजताका सन्दर्भमा छलफल तथा सम्भावित विपदका कारण हुन सक्ने मानविय तथा आर्थिक क्षति न्युनिकरणमा यस योजनाले कतिको सहजता पुर्यायो र सुधारका पक्षहरु समेत समेटेर जिल्ला का विषयत क्षेत्रहरुको सक्रियतामा यसले पुगाउन सकेको योगदानका बारेमा छलफल गरिने छ ।

१०.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्ययोजना

यो योजना कार्यान्वयनको नियमित मूल्याङ्कन र अनुगमन गर्ने काम अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितीको मातहतमा रहनेछ । उक्त समितीले माथी उल्लेख गरिएका सुचकको आधारमा नियमित योजनाको अनुगमन गरी समितीमा पेश गर्नुपर्ने हुन्छ र प्रतिवेदनमा उल्लेखित विषयलाई सम्बन्धीत विषय क्षेत्रले कार्यान्वयन गरिएको छ र समय समयमा यसको परिमार्जनगरी अध्यावधिक गरिएको छ । यस योजनाको पूनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण यस प्रकार गरिने छ ।

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
योजना कार्यान्वयनको समिक्षा	विपद् व्यवस्थापन समिति	आवधिक रुपमा समिक्षा बैठक गर्ने	कार्तिक महिना
			माघ महिना
			वैशाख महिना
			श्रावण महिना आगामी आ.व.को
योजनाको पुनरावलोकन	विपद् व्यवस्थापन समिति	विषयक्षेत्र अनुसारका क्रियाकलापहरुको पुनरावलोकन गरी योजना अध्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक मसान्त

१०.४ क्षमता विकास

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि विषयगत क्षेत्र तथा क्षेत्रगत निकायहरुको सहयोगमा देहायका क्रियाकलापहरु गरिनेछ ।

(क) विषयगत क्षेत्रहरुलाई उक्त क्षेत्रसँग सम्बन्धित आवश्यक अभिमुखिकरण,तालिम, अभ्यास गर्ने ।

(ख) विपद् प्रतिकार्य दल - खोज तथा उद्धार,पुर्व सूचना संग सम्बन्धीत जल तथा बर्षामापक हरु र सरोकारवालाहरुको क्षमता वृद्धि गरिने छ ।

(ग) विषयगत क्षेत्रको क्षमता वृद्धि र आपतकालिन अवस्थाको पूर्वतयारीका लागी बर्षको एक पल्ट नमुना अभ्यासहरु संचालन गरिने छ ।

१०.५. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको पुनरावलोकन र पृष्ठपोषण

यस जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई प्रत्येक वर्षको पुस मसान्त भित्र पुनरावलोकन र अद्यावधिक गरिने छ । यसरी अद्यावधिक गर्दा विगतका सिकाई तथा असल अभ्यास लाई समेत दस्तावेजीकरण गरि व्यवस्थापन गर्न सहयोग गरिने छ ।

११. अनुसुचिहरु

१ जिल्ला प्रतिकार्य टोली

नामथर	पद	कार्यलय	कैफियत	सम्पर्क नम्बर
भनकराज ढुंगाना	वरिष्ठ जनस्वास्थ्य अधिकृत	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	संयोजक	९८५८४२१११९
भुवन जि.सि	नि.मे.सु	जिल्ला अस्पताल अछाम	सदस्य	९८४३३३४०८३
सुरेश कुमार शाह	प्रमुख	खनेपानि तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यलय	सदस्य	
भनकदत्त ढुंगाना	प्रमुख	पशु विज्ञ केन्द्र अछाम	सदस्य	
मिन बहादुर कुँवर	मे.ल्या.टे.नि	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	सदस्य	
टिका कुमारी शर्मा	सि.अ.न.मि.	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	सदस्य	
भुमिनन्द ढुंगाना	ज.स्वा.नि	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	सदस्य	
गंगा बुढा मगर	व.अ.न.मि	जिल्ला अस्पताल अछाम	सदस्य	
दिपेन्द्र जोशी	क्षय कुष्ठ निरिक्षक	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	सदस्य	
राम बहादुर माफि	लेखापाल	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	सदस्य	
भूपट बहादुर थापा	नायक सुब्बा	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	सदस्य	
भूपटराज ढुंगाना	जन स्वास्थ्य अधिकृत	स्वास्थ्य कार्यलय अछाम	सदस्य सचिव	९८४८५५६१६६

२ अछाम जिल्लामा महामारीका लागि आवश्यक औषधिको को स्टकको विवरण

Disaster Medicine

S.N	Name of Items	Specification	Unit	Qunatity	Remarks
1	Inj. Aciloc	2ml	Ampul	200	
2	Tab. Aciloc	150 mg	Tab	10000	
3	Inj. Metacloamide		Ampul	200	
4	Tab Pantaprazol 40mg		Tab	5000	
5	Normal Sline	540ml	Bottle	240	
6	Ringer lacted	540 ml	Bottle	240	
7	Dextrose 5%	541 ml	Bottle	240	
8	IV Set		pc	500	
9	IV Canula 18		pc	50	

10	IV Canula 20		pc	500
11	IV Canula 22		pc	500
12	IV Canula 24		pc	100
13	Tab Cefixime 200mg	Strip	tab	500
14	Cap. Doxy 100mg	strip	tab	5000
15	Tab. Azithro 500mg	strip	tab	2000
16	Syp. Azithro		phail	100
17	Syp. Ibuprofen+Paracetamol	60 ml	phail	1000
18	Syp Paracetamol	60 ml	phail	500
19	Syp. Cefexime	100 ml	phail	100
20	Tab Hyoscaine butylbromide	10 mg	Tablets	10000
21	Inj Hyoscaine butylbromide		Ampul	500
22	Tab Tinidazole	500 mg	tab	200
23	Tab Metoclopramide		tab	500
24	Inj. Diclofenac	75 mg/ml	Ampul	500
25	paracetamol 500mg		tab	50000
26	paracetamol+ibuprofen	400+500 mg	Tab	10000
27	Surgical Gloves (6.5, 7)	strile	Pair	1000
28	Loose Gloves	strile	Pair	5000
29	Metronidazole tab 400mg		tab	10000
30	Cetirizine tab	Strip	Tab	2000
31	Povidine Iodine	500 ml	Bottle	40
32	Bandage Roll		Roll	40
33	Gauge Than		Than	40
34	Cotton Roll	400 gm	Roll	40
Grand Total				

सन्दर्भ सामग्री :

१. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मार्गदर्शन २०६७
२. अछाम जिल्लाको तथ्याङ्कीय भलक २०७३
३. कोरोना महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी मार्गदर्शन २०७६
४. जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९
५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४
६. विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५

धन्यवाद